

STORTINGET

Innst. 7 S

(2017–2018)

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2018, kapitler under Utenriksdepartementet mv. (rammeområde 4) og Forsvarsdepartementet mv. (rammeområde 8)

Prop. 1 S (2017–2018)

Innhold

	Side
1. Innledning.....	1
2. Komiteens merknader	1
2.1 Oversikt over budsjettkapitler og poster i rammeområde 4 (Utenriks)	1
2.1.1 Sammendrag.....	4
2.1.1.1 Programområdene	4
2.1.1.2 Omtale av spesielle tema	4
2.1.1.3 Justis- og politidepartementet, kap. 480 Svalbardbudsjettet	4
2.1.2 Komiteens alminnelige merknader – rammeområde 4.....	5
2.1.2.1 Hovedprioritering for fraksjonene – rammeområde 4	5
2.1.3 Komiteens merknader til de enkelte budsjettkapitler innen rammeområde 4 (Utenriks).....	14
2.1.3.1 Anmodningsvedtak	14
2.2 Oversikt over budsjettkapitler og poster i rammeområde 8 (Forsvar).....	40
2.2.1 Sammendrag.....	41
2.2.1.1 Omtale av særlige tema	42
2.2.2 Komiteens alminnelige merknader – rammeområde 8.....	42
2.2.2.1 Hovedprioritering for fraksjonene – rammeområde 8	42
2.2.2.2 Anmodningsvedtak	49
3. Forslag fra mindretall.....	63
4. Komiteens tilråding	63

STORTINGET

Innst. 7 S

(2017–2018)

Innstilling til Stortinget
fra utenriks- og forsvarskomiteen

Prop. 1 S (2017–2018)

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2018, kapitler under Utenriksdepartementet mv. (rammeområde 4) og Forsvarsdepartementet mv. (rammeområde 8)

Til Stortinget

1. Innledning

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Anniken Huitfeldt, Kjell-Idar Juvik, Martin Kolberg, Marianne Marthinsen og Jonas Gahr Støre, fra Høyre, Hårek Elvenes, Monica Carmen Gåsvatn, Trond Helleland og Michael Tetzschner, fra Fremskrittspartiet, Hans Andreas Limi,

Oversikt over budsjettkapitler og poster rammeområde 4

Christian Tybring-Gjedde og Kristian P. Wilsgård, fra Senterpartiet, Steinar Ness, fra Sosialistisk Venstreparti, Audun Lysbakken, fra Venstre, Abid Q. Raja, og fra Kristelig Folkeparti, Knut Arild Hareide, fremmer i denne innstillingen forslag om bevilgninger på statsbudsjettet for 2018 under de kapitler som ble fordelt til komiteen på rammeområde 4 og 8 (utenriks og forsvar) ved Stortingets vedtak 19. oktober 2017, jf. Innst. 18 S (2017–2018).

2. Komiteens merknader

2.1 Oversikt over budsjettkapitler og poster i rammeområde 4 (Utenriks)

Komiteen viser til at bevilgningsforslag under 90-poster behandles av finanskomiteen utenfor rammesystemet. Det vises til Innst. 5 S (2017–2018).

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S (2017–2018)
Utgifter			
<i>Utenriksdepartementet</i>			
100		Utenriksdepartementet	
	1	Driftsutgifter	2 257 782 000
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	12 956 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	25 457 000
	70	Erstatning av skader på utenlandske ambassader	1 054 000
	71	Diverse tilskudd	26 258 000
	72	Hjelp til norske borgere i utlandet.....	179 000

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S (2017–2018)
103		Regjeringens fellesbevilgning for representasjon	
	1	Driftsutgifter	48 432 000
104		Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet	
	1	Driftsutgifter	9 863 000
115		Næringsfremme-, kultur- og informasjonsformål	
	1	Driftsutgifter, kan nyttes under post 70	17 669 000
	70	Tilskudd til næringsfremme-, kultur- og informasjonsformål, kan overføres, kan nyttes under post 1	25 124 000
116		Deltaking i internasjonale organisasjoner	
	70	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	1 499 500 000
117		EØS-finansieringsordningene	
	77	EØS-finansieringsordningen 2014–2021, kan overføres	787 554 000
	78	Den norske finansieringsordningen 2014–2021, kan overføres	659 155 000
118		Nordområdetiltak mv.	
	1	Driftsutgifter, kan nyttes under post 70 og 71	38 270 000
	70	Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland, kan overføres, kan nyttes under post 1	331 881 000
	71	Støtte til utvikling av samfunn, demokrati og menneskerettigheter mv., kan overføres, kan nyttes under post 1	41 400 000
	76	Tilskudd til internasjonale klima- og miljøtiltak, kan overføres	40 678 000
119		Globale sikkerhetstiltak	
	1	Driftsutgifter, kan nyttes under post 70	2 150 000
	70	Globale sikkerhetstiltak, kan overføres, kan nyttes under post 1	12 672 000
140		Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen	
	1	Driftsutgifter	1 579 230 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres	33 659 000
141		Direktoratet for utviklingsamarbeid (Norad)	
	1	Driftsutgifter	263 869 000
144		Fredskorpset	
	1	Driftsutgifter	56 316 000
150		Bistand til Afrika	
	78	Regionbevilgning for Afrika, kan overføres	2 328 640 000
151		Bistand til Asia	
	78	Regionbevilgning for Asia, kan overføres	816 500 000
152		Bistand til Midtøsten og Nord-Afrika	
	78	Regionbevilgning for Midtøsten og Nord-Afrika, kan overføres	726 000 000
153		Bistand til Latin-Amerika	
	78	Regionbevilgning for Latin-Amerika, kan overføres	190 000 000
160		Sivilt samfunn og demokratiutvikling	
	1	Driftsutgifter	22 373 000
	70	Sivilt samfunn, kan overføres	2 027 471 000
	77	Utvekslingsordninger gjennom Fredskorpset, kan overføres	142 000 000
161		Næringsutvikling	
	70	Næringsutvikling, kan overføres	319 000 000
	75	NORFUND – tapsavsetning	421 875 000
162		Overgangsbestand/sårbare stater og regioner	
	70	Overgangsbestand/sårbare stater og regioner, kan overføres	485 000 000
163		Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter	
	70	Nødhjelp og humanitær bistand, kan overføres	4 562 000 000
	72	Menneskerettigheter, kan overføres	350 000 000

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S (2017–2018)
164		Fred, forsoning og demokrati	
	70	Fred, forsoning og demokratiltak, <i>kan overføres</i>	435 900 000
	71	ODA-godkjente land på Balkan, <i>kan overføres</i>	350 000 000
	72	Globale sikkerhetsutfordringer, <i>kan overføres</i>	207 000 000
	73	Andre ODA-godkjente OSSE-land, <i>kan overføres</i>	415 500 000
	74	Sikkerhetssektorreform (SSR) og fredsoperasjoner, <i>kan overføres</i>	87 700 000
	75	Utvikling og nedrustning, <i>kan overføres</i>	10 000 000
165		Forskning, kompetanseheving og evaluering	
	1	Driftsutgifter	65 000 000
	70	Forskning, <i>kan overføres</i>	150 109 000
	71	Faglig samarbeid, <i>kan overføres</i>	378 658 000
166		Klima, miljø og fornybar energi	
	70	Ymse tilskudd, <i>kan overføres</i>	5 500 000
	72	Klima og miljø, <i>kan overføres</i>	917 200 000
	74	Fornybar energi, <i>kan overføres</i>	570 000 000
167		Flyktingtiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)	
	21	Spesielle driftsutgifter	1 380 435 000
168		Kvinneres rettigheter og likestilling	
	70	Kvinneres rettigheter og likestilling, <i>kan overføres</i>	346 700 000
169		Global helse og utdanning	
	1	Driftsutgifter	17 442 000
	70	Global helse, <i>kan overføres</i>	3 218 916 000
	73	Utdanning, <i>kan overføres</i>	1 975 010 000
170		FN-organisasjoner mv.	
	70	FNs utviklingsprogram (UNDP)	585 000 000
	71	FNs befolkningsfond (UNFPA)	500 000 000
	72	FNs barnefond (UNICEF)	480 000 000
	73	Verdens matvareprogram (WFP), <i>kan overføres</i>	290 000 000
	74	FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR)	350 000 000
	75	FNs organisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA)	125 000 000
	76	FN og globale utfordringer, <i>kan overføres</i>	308 300 000
	77	FNs aidsprogram (UNAIDS), <i>kan overføres</i>	130 000 000
	78	Pliktige bidrag til FN-organisasjoner mv., <i>kan overføres</i>	235 000 000
	79	Ekspertes, juniorekspertes og FNs fredskorps, <i>kan overføres</i>	44 000 000
	81	Matsikkerhet og klimatilpasset landbruk, <i>kan overføres</i>	235 000 000
	82	FNs organisasjon for kvinners rettigheter og likestilling (UN Women), <i>kan overføres</i>	85 000 000
	83	Verdens helseorganisasjon (WHO), <i>kan overføres</i>	183 500 000
171		Multilaterale finansinstitusjoner	
	70	Verdensbanken, <i>kan overføres</i>	916 000 000
	71	Regionale banker og fond, <i>kan overføres</i>	840 000 000
	72	Strategisk samarbeid med multilaterale utviklingsbanker og finansinstitusjoner, <i>kan overføres</i>	135 500 000
172		Gjeldslette og gjeldsrelaterte tiltak	
	70	Gjeldslette, betalingsbalansestøtte og kapasitetsbygging, <i>kan overføres</i>	319 000 000
<i>Justis- og beredskapsdepartementet</i>			
480		Svalbardbudsjettet	
	50	Tilskudd	238 370 000

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S (2017–2018)
<i>Samferdselsdepartementet</i>			
1361		Samfunnet Jan Mayen	
	1	Driftsutgifter	47 700 000
	30	Nytt hovedbygg på Jan Mayen.....	5 000 000
		Sum utgifter rammeområde 4	36 745 407 000

Inntekter

Inntekter under departementene

3100		Utenriksdepartementet	
	1	Diverse gebyrer ved utenriksstasjonene	16 862 000
	2	Gebyrer for utlendingsaker ved utenriksstasjonene.....	202 432 000
	5	Refusjon spesialutsendinger mv.	46 092 000
4361		Samfunnet Jan Mayen	
	7	Refusjoner og andre inntekter.....	5 900 000
		Sum inntekter rammeområde 4	271 286 000
		Netto rammeområde 4	36 474 121 000

2.1.1 Sammen drag

Regjeringen Solberg la 12. oktober 2017 frem Prop. 1 S (2017–2018). Ved vedtak i Stortinget 4. desember 2017 er netto utgiftsramme for rammeområde 4 endelig fastsatt til kr 36 700 121 000, jf. budsjettforliket om statsbudsjettet for 2018 mellom regjeringspartiene Høyre og Fremskrittspartiet og Venstre og Kristelig Folkeparti. De fremsatte bevilgningsforslag i Innst. 7 S (2017–2018) bygger på denne rammen, jf. Stortingets forretningsorden § 43.

2.1.1.1 PROGRAMOMRÅDENE

I Prop. 1 S (2017–2018) fra Utenriksdepartementet er det i del I pkt. 9 gitt en nærmere beskrivelse av programområde 2, som omfatter utenriksforvaltningen, og i del I pkt. 10 er det redegjort for programområde 3, som dekker internasjonal bistand.

2.1.1.2 OMTALE AV SPESIELLE TEMA

I proposisjonens del III gis det en omtale av følgende tema:

- Nordområdepolitikken – Langsiktig satsing på kunnskap, næring, infrastruktur, beredskap og samarbeid i nord
- Rapport til Stortinget om Samstemt politikk for bærekraftig utvikling 2016
- 2030-agendaen med bærekraftsmålene – status for måloppnåelse
- Sektorovergripende miljø- og klimapolitikk
- Likestilling i utenriks- og utviklingspolitikken
- Likestilling og ikke-diskriminering i utenrikstjenesten

- Omtale av lederes ansettelsesvilkår i statlige foretak under Utenriksdepartementet

2.1.1.3 JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENTET, KAP. 480 SVALBARDBUDSJETTET

Justis- og beredskapsdepartementet fremmer Svalbardbudsjettet som en egen budsjettproposisjon samtidig med statsbudsjettet. Bakgrunnen for dette er artikkel 8 i Svalbardtraktaten, som begrenser adgangen til å innkreve skatter og avgifter på Svalbard og bestemmer hvordan disse midlene kan anvendes. De skatter og avgifter som innkreves på Svalbard, skal i sin helhet komme Svalbard til gode. Stortinget sluttet seg til regjeringens ønske om å videreføre ordningen med et eget svalbardbudsjett under behandlingen av Meld. St. 32 (2015–2016) Svalbard.

I Prop. 1 S (2017–2018) foreslo regjeringen en budsjetttramme for Svalbardbudsjettet for 2018 på 466 907 mill. kroner. Dette er en økning på 3,9 mill. kroner i forhold til saldert budsjett for 2017. Det vises til komiteens innstilling om Svalbardbudsjettet 2018, Innst. 17 S (2017–2018).

2.1.2 **Komiteens alminnelige merknader – rammeområde 4**

2.1.2.1 HOVEDPRIORITERING FOR FRAKSJONENE – RAMMEOMRÅDE 4

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S	H, FrP, V, KrF	A	Sp	SV
Utgifter (i tusen kroner)							
100		Utenriksdepartementet					
	1	Driftsutgifter	2 257 782	2 253 292 (-4 490)	2 207 782 (-50 000)	2 157 782 (- 100 000)	2 257 782 (0)
	21	Spesielle driftsutgifter	12 956	12 931 (-25)	12 956 (0)	12 956 (0)	12 956 (0)
	71	Diverse tilskudd	26 258	35 258 (+9 000)	26 258 (0)	26 258 (0)	26 258 (0)
103		Regjeringens fellesbevilgning for representasjon					
	1	Driftsutgifter	48 432	48 317 (-115)	48 432 (0)	33 432 (-15 000)	48 432 (0)
104		Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet					
	1	Driftsutgifter	9 863	9 844 (-19)	9 863 (0)	9 863 (0)	9 863 (0)
115		Næringsfremme-, kultur- og informasjonsformål					
	1	Driftsutgifter	17 669	17 634 (-35)	17 669 (0)	17 669 (0)	17 669 (0)
	70	Tilskudd til næringsfremme-, kultur- og informasjonsformål	25 124	49 124 (+24 000)	45 124 (+20 000)	40 124 (+15 000)	49 124 (+24 000)
116		Deltaking i internasjonale organisasjoner					
	70	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	1 499 500	1 499 500 (0)	1 499 500 (0)	1 469 500 (-30 000)	1 499 500 (0)
117		EØS-finansieringsordningene					
	77	EØS-finansieringsordningen 2014–2021	787 554	787 554 (0)	787 554 (0)	0 (-787 554)	787 554 (0)
	78	Den norske finansieringsordningen 2014–2021	659 155	659 155 (0)	659 155 (0)	0 (-659 155)	659 155 (0)
118		Nordområdetiltak mv.					
	1	Driftsutgifter	38 270	38 204 (-66)	38 270 (0)	38 270 (0)	38 270 (0)
	70	Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland	331 881	331 881 (0)	331 881 (0)	331 881 (0)	326 881 (-5 000)
	71	Støtte til utvikling av samfunn, demokrati og menneskerettigheter mv.	41 400	41 400 (0)	41 400 (0)	41 400 (0)	46 400 (+5 000)
	72	Kjernefysisk nedrustning og ikke-spredning	0	0 (0)	0 (0)	0 (0)	40 000 (+40 000)
119		Globale sikkerhetstiltak					
	1	Driftsutgifter	2 150	2 146 (-4)	2 150 (0)	2 150 (0)	2 150 (0)
	70	Globale sikkerhetstiltak	12 672	12 672 (0)	12 672 (0)	12 672 (0)	-2 328 (-15 000)

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S	H, FrP, V, KrF	A	Sp	SV
140		Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen					
	1	Driftsutgifter	1 579 230	1 576 140 (-3 090)	1 579 230 (0)	1 536 230 (-43 000)	1 579 230 (0)
141		Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)					
	1	Driftsutgifter	263 869	273 336 (+9 467)	263 869 (0)	263 869 (0)	263 869 (0)
144		Fredskorpset					
	1	Driftsutgifter	56 316	56 224 (-92)	56 316 (0)	56 316 (0)	56 316 (0)
150		Bistand til Afrika					
	78	Regionbevilgning for Afrika	2 328 640	2 728 640 (+400 000)	2 228 640 (-100 000)	2 328 640 (0)	2 328 640 (0)
151		Bistand til Asia					
	78	Regionbevilgning for Asia	816 500	786 500 (-30 000)	914 100 (+97 600)	776 500 (-40 000)	816 500 (0)
152		Bistand til Midtøsten og Nord-Afrika					
	78	Regionbevilgning for Midtøsten og Nord-Afrika	726 000	606 000 (-120 000)	676 000 (-50 000)	726 000 (0)	726 000 (0)
153		Bistand til Latin-Amerika					
	78	Regionbevilgning for Latin-Amerika	190 000	130 000 (-60 000)	190 000 (0)	190 000 (0)	190 000 (0)
160		Sivilt samfunn og demokratiutvikling					
	1	Driftsutgifter	22 373	22 329 (-44)	22 373 (0)	22 373 (0)	22 373 (0)
	70	Sivilt samfunn	2 027 471	2 127 471 (+100 000)	2 027 471 (0)	2 075 471 (+48 000)	2 207 471 (+180 000)
161		Næringsutvikling					
	70	Næringsutvikling	319 000	319 000 (0)	319 000 (0)	319 000 (0)	119 000 (-200 000)
	75	NORFUND – tapsavsetting	421 875	421 875 (0)	421 875 (0)	391 875 (-30 000)	230 875 (-191 000)
162		Overgangsbistand/sårbare stater og regioner					
	70	Overgangsbistand/sårbare stater og regioner	485 000	343 000 (-142 000)	485 000 (0)	485 000 (0)	485 000 (0)
163		Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter					
	70	Nødhjelp og humanitær bistand	4 562 000	4 511 000 (-51 000)	4 562 000 (0)	4 662 000 (+100 000)	4 762 000 (+200 000)
	72	Menneskerettigheter	350 000	360 000 (+10 000)	350 000 (0)	350 000 (0)	350 000 (0)
164		Fred, forsoning og demokrati					
	71	ODA-godkjente land på Balkan	350 000	319 300 (-30 700)	300 000 (-50 000)	350 000 (0)	250 000 (-100 000)
	72	Globale sikkerhetsutfordringer	207 000	191 000 (-16 000)	208 500 (+1 500)	207 000 (0)	132 000 (-75 000)

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S	H, FrP, V,			SV
				KrF	A	Sp	
	73	Andre ODA-godkjente OSSE-land	415 500	405 500 (-10 000)	415 500 (0)	415 500 (0)	415 500 (0)
165		Forskning, kompetanseheving og evaluering					
	1	Driftsutgifter	65 000	89 816 (+24 816)	65 000 (0)	65 000 (0)	65 000 (0)
	70	Forskning	150 109	162 109 (+12 000)	150 109 (0)	150 109 (0)	150 109 (0)
	71	Faglig samarbeid	378 658	428 658 (+50 000)	378 658 (0)	378 658 (0)	506 658 (+128 000)
166		Klima, miljø og fornybar energi					
	72	Klima og miljø	917 200	917 200 (0)	917 200 (0)	917 200 (0)	1 067 200 (+150 000)
	74	Fornybar energi	570 000	570 000 (0)	570 000 (0)	570 000 (0)	820 000 (+250 000)
167		Flyktningtiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)					
	21	Spesielle driftsutgifter	1 380 435	1 425 477 (+45 042)	1 437 869 (+57 434)	1 380 435 (0)	1 485 915 (+105 480)
168		Kvinneres rettigheter og likestilling					
	70	Kvinneres rettigheter og likestilling	346 700	346 700 (0)	446 700 (+100 000)	361 700 (+15 000)	546 700 (+200 000)
169		Global helse og utdanning					
	1	Driftsutgifter	17 442	17 408 (-34)	17 442 (0)	17 442 (0)	17 442 (0)
	73	Utdanning	1 975 010	1 904 010 (-71 000)	1 975 010 (0)	1 975 010 (0)	1 975 010 (0)
170		FN-organisasjoner mv.					
	70	FNs utviklingsprogram (UNDP)	585 000	595 000 (+10 000)	585 000 (0)	585 000 (0)	585 000 (0)
	71	FNs befolkningsfond (UNFPA)	500 000	500 000 (0)	600 000 (+100 000)	500 000 (0)	500 000 (0)
	72	FNs barnefond (UNICEF)	480 000	510 000 (+30 000)	480 000 (0)	480 000 (0)	480 000 (0)
	73	Verdens matvareprogram (WFP)	290 000	290 000 (0)	290 000 (0)	290 000 (0)	300 000 (+10 000)
	74	FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR)	350 000	350 000 (0)	450 000 (+100 000)	450 000 (+100 000)	360 000 (+10 000)
	75	FNs organisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA)	125 000	125 000 (0)	125 000 (0)	125 000 (0)	135 000 (+10 000)
	78	Pliktige bidrag til FN-organisasjoner mv.	235 000	235 000 (0)	335 000 (+100 000)	235 000 (0)	235 000 (0)
	81	Matsikkerhet og klimatilpasset landbruk	235 000	275 000 (+40 000)	235 000 (0)	265 000 (+30 000)	265 000 (+30 000)
	82	FNs organisasjon for kvinners rettigheter og likestilling (UN Women)	85 000	85 000 (0)	85 000 (0)	85 000 (0)	100 000 (+15 000)
171		Multilaterale finansinstitusjoner					
	70	Verdensbanken	916 000	916 000 (0)	916 000 (0)	916 000 (0)	766 000 (-150 000)
	71	Regionale banker og fond	840 000	840 000 (0)	840 000 (0)	840 000 (0)	786 000 (-54 000)

Kap.	Post	Formål	H, FrP, V,				
			Prop. 1 S	KrF	A	Sp	SV
	72	Strategisk samarbeid med multilaterale utviklingsbanker og finansinstitusjoner	135 500	135 500 (0)	135 500 (0)	135 500 (0)	110 500 (-25 000)
172		Gjeldslette og gjeldsrelaterte tiltak					
	70	Gjeldslette, betalingsbalansetøtte og kapasitetsbygging	319 000	319 000 (0)	319 000 (0)	319 000 (0)	327 000 (+8 000)
480		Svalbardbudsjettet					
	50	Tilskudd	238 370	238 370 (0)	238 370 (0)	238 370 (0)	238 480 (+110)
1361		Samfunnet Jan Mayen					
	1	Driftsutgifter	47 700	47 606 (-94)	47 700 (0)	47 700 (0)	47 700 (0)
		Sum utgifter	36 745 407	36 970 924 (+225 517)	37 071 941 (+326 534)	35 348 698 (-1 396 709)	37 295 997 (+550 590)

Inntekter (i tusen kroner)

3100		Utenriksdepartementet					
	1	Diverse gebyrer ved utenriksstasjonene	16 862	16 829 (-33)	16 862 (0)	16 862 (0)	16 862 (0)
	2	Gebyrer for utlendingsaker ved utenriksstasjonene	202 432	202 075 (-357)	202 432 (0)	202 432 (0)	202 432 (0)
	5	Refusjon spesialutsendinger mv.	46 092	45 999 (-93)	46 092 (0)	46 092 (0)	46 092 (0)
		Sum inntekter	271 286	270 803 (-483)	271 286 (0)	271 286 (0)	271 286 (0)
		Sum netto	36 474 121	36 700 121 (+226 000)	36 800 655 (+326 534)	35 077 412 (-1 396 709)	37 024 711 (+550 590)

Komiteen slutter seg til oppsummeringen av norsk utenrikspolitikkens fremste mål: å sikre og fremme norske interesser – våre verdier, vår sikkerhet og vår velferd.

Komiteen vil understreke betydningen av bærekraftsmålene som et veikart og en rettesnor for norsk utviklingspolitikk.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettforliket mellom disse partiene, der prosentsatsen i avbyråkratiseringsreformen ble økt med 0,2 pst. til 0,7 pst. Som følge av dette ble bevilgningen på følgende kapitler redusert: Kap. 100, 103, 104, 115, 118, 119, 140, 144, 160, 169, 1361 og 3100, jf. tabell under avsnitt 2.2.1 ovenfor.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til at bistandsbudsjettet etter budsjettavtalen utgjør 0,995 pst., tilsvarende 1 pst. av forventet BNI. Dette nivået lå fast i perioden 2012–2015, mens saldert bistandsbudsjett i 2016 utgjorde 1,11 pst. av forventet BNI som følge av flyktningstrømmen høsten 2015. Disse medlem-

mer mener for øvrig at fokuset for norsk bistand ikke kun bør være hvorvidt man oppnår et bestemt prosentmål, men hvorvidt bistanden bidrar til faktisk fattigdomsreduksjon og at land på sikt blir uavhengige av bistand.

Disse medlemmer viser til at regjeringen de siste årene har prioritert satsinger i Europas nærområder både når det gjelder utviklingssamarbeid og humanitær bistand. Regjeringen har bidratt med totalt 2,3 mrd. kroner til Syria og nabolandene i 2017, og dette vil ligge på et tilsvarende nivå i 2018. En betydelig del av denne støtten går til flyktninger, blant annet kanalisert gjennom FNs høykommissær for flyktninger, UNHCR. I 2018-budsjettet foreslås det å videreføre en kjernestøtte til UNHCR på 350 mill. kroner. Totalt bidrag til UNHCR hittil i 2017 er 758,9 mill. kroner. Disse medlemmer viser også til konklusjoner i Meld. St. 36 (2016–2017) Veivalg i norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk, om økt norsk innsats i nærområdene, som er blitt fulgt opp i budsjettet gjennom betydelige bevilgninger til sårbare stater og nærområdene: Støtten til sårbare stater i Midtøsten og Nord-Afrika, Sahel og Afrikas horn, ODA-godkjente land på Balkan og andre ODA-godkjente OSSE-land har økt. Støtten til FNs migrasjonsbyrå, IOM, er økt

fra om lag 70 mill. kroner i 2016 til over 82 mill. kroner i 2017. Disse medlemmer viser også til regjeringens samarbeid med EU og relevante EU-land om å løse migrasjonsutfordringene. EU Trust Fund er et konkret tiltak for å bidra til stabilitet og utvikling i Europas nabolag og en oppfølging av Valetta Action Plan. Norge har bidratt sammen med andre europeiske land til fondet med til sammen 80 mill. kroner i 2016–2017. EØS-midlene har i forrige periode vært benyttet til å bygge opp utlendingsforvaltningen i bl.a. Hellas. I neste periode med EØS-midler vil asyl og migrasjon være en viktig del av avtalene med Hellas, Romania og Bulgaria.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til budsjettavtalen mellom disse partier, Kristelig Folkeparti og Venstre, som innebærer at ramme 4 ble 36 700 121 000 kroner.

Disse medlemmer mener at norsk utenriks- og utviklingspolitikk skal være bygget på tydelige prioriteringer, sørge for ivaretagelse av våre forpliktelser overfor våre allierte, være forankret i liberale verdier og ha som hovedformål å sikre sentrale nasjonale interesser. En utenrikspolitikk bygget på et forpliktende internasjonalt samarbeid sikrer at hovedlinjene i norsk utenriks- og utviklingspolitikk befestes.

Disse medlemmer mener at Norge skal være en konstruktiv part i FN, NATO og andre internasjonale organisasjoner, samt føre en offensiv europapolitikk med mål om økt medvirkning og påvirkning gjennom EØS-avtalen og Norges øvrige avtaler med EU.

Norge må vise solidaritet og prioritere samarbeidet med våre allierte i NATO og våre europeiske partnere. Disse medlemmer understreker betydningen for Norges del av å opprettholde disse forholdene, ikke minst gitt at det sikkerhetspolitiske bildet er mer komplekst og sammensatt enn på lang tid. Ustabilitet preger flere områder i verden, spesielt våre sørlige nærområder.

Disse medlemmer mener at Norge, i tett samarbeid med andre land, skal ta et større ansvar for å gjøre utviklingspolitikken mer målrettet for slik å sørge for at den gir varige resultater. Det overordnede målet for bistanden er å oppfylle FNs bærekraftsmål, herunder bekjempelse av global fattigdom. Samtidig er det et viktig hensyn at mottakerlandene blir gradvis mindre avhengige av bistand og på sikt blir selvhjulpne. Disse medlemmer peker i denne sammenhengen på at regjeringen foreslår å redusere antall mottakerland og konsentrere bistanden om et mindre antall partnerland. Denne omleggingen følger av prioriteringene som ble varslet i stortingsmeldingene Meld. St. 24 (2016–2017) Felles ansvar for felles fremtid og Meld. St. 36 (2016–2017) Veivalg i norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk.

Disse medlemmer viser til at regjeringen prioriterer fem hovedsatsingsområder innenfor utviklings-

feltet i forslaget til statsbudsjett. Disse fem områdene er utdanning, helse, klima/miljø, næringsutvikling og humanitær innsats. Disse medlemmer vil påpeke at Norge har tatt en internasjonal lederrolle på alle disse områdene, og støtter regjeringens fortsatte satsing. Årsakene til fattigdom er sammensatte, og hjelpen som gis, bør derfor følge flere parallelle spor. Bistand innrettet mot konkrete felt, slik som disse fem, sikrer en målrettet utvikling og legger fundamentet for en moderne og fremtidsrettet utviklingspolitikk. Gjennom tilgang til gode utdanningsinstitusjoner, helsevesen og arbeidsplasser kan mennesker på sikt arbeide seg varig ut av fattigdom.

Disse medlemmer viser til at OECD har beregnet at 80 pst. av verdens fattige i 2035 vil befinne seg i sårbare stater. Det vil være nødvendig med et bredt knippe med målrettede tiltak for å kunne møte de store utfordringene en slik utvikling vil innebære. Disse medlemmer imøteser regjeringens satsing som foreslås rettet mot utvalgte sårbare stater og regioner, samt stabiliseringstiltak som følge av konflikter i Europas nærområder.

Disse medlemmer mener Prop. 1 S (2017–2018) innebærer en forsvarlig forvaltning av norsk utenriks- og utviklingspolitikk fra regjeringens side, med tydelig gjenkjennelighet for tidligere retningsvalg, og slutter seg til de prioriteringer som er gjort.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet legger til grunn Stortingets vedtak om at utviklingsbudsjettet skal utgjøre minst 1 pst. av brutto nasjonalinntekt. Disse medlemmer merker seg at verken budsjettforslaget eller budsjettavtalen når målet om 1 pst. av anslått brutto nasjonalinntekt.

Disse medlemmer viser til at likestillingen har gjort viktige framskritt i mange land, men at det nå skyller en konservativ bølge over verden med mål om å innskrenke kvinners rett til å bestemme over egen kropp. Mange muslimske land – i sterk allianse med den katolske kirke – jobber aktivt for å redusere eller forby bruken av prevensjon og abort. USA har tidligere vært en viktig alliert i arbeidet for kvinners rettigheter, men Trump-administrasjonen har kuttet drastisk i støtten til dette arbeidet. Når amerikanerne reduserer sin innsats, må Norge trappe opp sin. Disse medlemmer mener Norge nå må ta betydelig økt globalt ansvar for å fremme kvinners rettigheter, og foreslår derfor å styrke bevilgningene til seksuell og reproduktiv helse med 200 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til at mange partier gjerne snakker om å bistå flyktninger i deres egne nærområder. Disse medlemmer er tilhengere av å følge opp retorikk med faktiske bevilgninger og foreslår en «nærområdepakke» på til sammen 297 mill. kroner i økte bevilgninger til FNs høykommissær for flyktninger

(UNHCR), til FNs migrasjonsbyrå IOM og til bistand i Asia.

Medlemmen i komiteen frå Senterpartiet viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett foreslår å auke bistandsbudsjettet med 180 mill. kroner samanlikna med regjeringa sitt forslag i Prop. 1 S (2017–2018). Denne medlemmen peiker på at Senterpartiet vil føre ein utanrikspolitikkk med mål om å styrke folkestyret, sikre rettferdig fordeling, bygge opp om menneskerettane og medverke til ansvarleg fordeling og forvaltning av naturressursar. Senterpartiet ynskjer å leggje til rette for eit samfunn med mindre ulikskapar, både nasjonalt og globalt.

Denne medlemmen viser til at Noreg må tenkje langsiktig i bistandspolitikken. Gjennom den må me medverke til at alle menneske får dekkja sine mest grunnleggjande behov. Samstundes må me leggje til rette for berekraftig økonomisk utvikling. Senterpartiet meiner FNs berekraftsmål peikar i rett lei. Medan mål éin seier at ein skal utrydde fattigdom i verda, gjer mål to det klart at ein skal utrydde svolt, oppnå mattryggleik og betre ernæring og fremje berekraftig landbruk.

Denne medlemmen understrekar at Senterpartiet ynskjer at Noreg skal bruke meir ressursar på å gje fleire menneske sikker tilgang på trygg mat. Ei styrka satsing på landbruksbistand går som ein grøn tråd gjennom Senterpartiet sitt bistandsbudsjett. Studiar har vist at den mest effektive måten å redusere fattigdom på, er å støtte småbønder i utviklingsland. Noreg har høg kompetanse innan landbruk. Eit landbruk som gir auka produktivitet tufta på berekraftig forvaltning av jorda og naturressursane, er avgjerande for å løfte fleire menneske ut av svolt og fattigdom.

Denne medlemmen peiker på at Senterpartiet foreslår at minst 20 pst. av all bilateral bistand vert øymerkt til dette. Samstundes reverserer Senterpartiet regjeringa sitt foreslåtte kutt i støtta til sivilt samfunn og øymerker 70 mill. kroner til organisasjonar som driv landbruksbistand. Arbeidet med å sikre folk trygg tilgang til mat og vatn er minst like viktig i dag som det har vore tidlegare.

Denne medlemmen understrekar at det for Senterpartiet er viktig å støtte opp om oppbygginga av nasjonalstatar som vart styrte gjennom eit levande folkestyre og desentralisering av makt. Spreiing av makt føreset eit aktivt sivilt samfunn i kvart land. Mange av dei store demokratiske reformene verda har opplevd, har hatt sitt utspring i arbeid i sivile organisasjonar. Denne medlemmen viser til at eit døme frå nyare tid er Kvar tetten for nasjonal dialog i Tunisia, som vart tildelt Nobels fredspris i 2015. Denne medlemmen viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett vil reversere heile regjeringa sitt foreslåtte kutt i støtta til sivilt samfunn, og

aukar denne posten med 48 mill. kroner samanlikna med regjeringa sitt foreslåtte budsjett.

Denne medlemmen viser til at å styrke kvinner sine rettar og betre likestillinga i fleire mottakarland er eit mål i seg sjølv. Samstundes er det naudsynt for å sikre økonomisk utvikling og rettvis fordeling av ressursane. Fordeling av ressursane bidreg også til å styrke demokratiet i mottakarlanda. Denne medlemmen viser til at Senterpartiet vil medverke til dette, og foreslår å auke løyvingane til kvinner sine rettar og likestilling med 15 mill. kroner.

Denne medlemmen peiker på at verda har sett ei rekke humanitære katastrofar utspele seg dei siste åra. I land som Syria, Irak, Jemen, Sør-Sudan og Somalia er behovet for humanitær bistand stort. Senterpartiet foreslår difor å auke løyvingane til humanitær bistand, noko som vil gje uvurderleg hjelp til menneske med akutt trong for mat, vatn, medisinar eller helsehjelp. Gjennom å hjelpe landa som har teke imot tusenvis av flykningar, kan me hjelpe dei menneska som kan hjelpast i flyktningleirar, mellom anna i Syria sine nærrområde. Denne medlemmen viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett foreslår å auke støtta til nødhjelp og humanitær bistand med 100 mill. kroner.

Denne medlemmen slår fast at Senterpartiet ynskjer internasjonalt samarbeid mellom suverene demokratiske nasjonalstatar og eit sterkt FN for å løyse globale utfordringar i fellesskap. Det er både i Noreg og verda si interesse å sikre eit sterkt FN. Det er i dag fleire fordrivne i verda enn nokon gong sidan FN sin høgkommissær for flykningar (UNHCR) starta å føre statistikk i 1951. Å styrke FN sin høgkommissær for flykningar er eit av dei aller mest effektive tiltaka me kan gjere for å avhjelpe situasjonen. Senterpartiet foreslår å auke løyvingane til FN sin høgkommissær for flykningar med 100 mill. kroner. Senterpartiet ynskjer å støtte FN sitt arbeid for mattryggleik og klimatilpassa landbruk, som ligg i kjerne av Senterpartiet sin bistandspolitikkk. Senterpartiet aukar difor løyvingane til FN sitt program for mattryggleik og klimatilpassa landbruk med 30 mill. kroner.

Denne medlemmen understreker at informasjonsstønaden frå Norad har vore ein viktig mekanisme for å sikre ein informert opinion og kritisk debatt. Senterpartiet vil vidareføre informasjonsstøtta og vil ikkje støtte den foreslåtte eigendelen på denne typen arbeid.

Denne medlemmen foreslår å kutte i løyvingane til EØS-midlar. Denne medlemmen viser til at Senterpartiet er imot desse løyvingane og meiner Noreg kan motverke fattigdom meir effektivt på andre måtar enn gjennom å gje løyvingar til EØS-midlar. Denne medlemmen viser til at både Europameldinga (NOU 2012:2 Utenfor og innenfor) og Riksrevisjonen har sett spørsmålsteikn ved om og eventuelt i kor stor grad EØS-midlane faktisk bidreg til utjamning i levekår i Europa. Denne medlemmen viser til at når Noreg til dømes

løyver nær 50 mill. kroner til mellom anna aircondition og oppvarming i ein bygning med polsk kunst frå 1900-talet, meiner Senterpartiet at pengane kan verte nytta på betre måtar.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til den skjeve fordelingen av makt og rikdom i verden. Dette medlem mener utviklingspolitikken må brukes strategisk på tiltak som motvirker global ulikhet og bekjemper de farlige klimaendringene.

Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett for 2018, der rammeområde 4 foreslås økt med 450 mill. kroner ut over regjeringens opprinnelige forslag. Økt innsats for tiltak mot global ulikhet som Skatt for utvikling, klimatilpasning og bekjempelse av klimaendringene i fattige land, økt humanitær bistand, øremerkede midler til nedrustningsarbeid og et løft for kvinners rettigheter utgjør de viktigste satsningene i Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett.

Dette medlem merker seg at beregninger viser at utviklingsland taper 1 600 mrd. kroner hvert år i skatteunndragelse, og myndighetene i utviklingsland går glipp av betydelige ressurser som kunne vært brukt til å bli uavhengig av bistand og bidratt til velferd for egen befolkning. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, hvor støtten til Skatt for utvikling foreslås økt med 100 mill. kroner. Denne støtten har vært nedprioritert i inneværende regjeringssperiode, til tross for Norges forpliktelser i henhold til Addis Tax Initiative om å skalere opp til 260 mill. kroner innen 2020.

Dette medlem viser til klimakrisen i verden, som rammer de fattigste hardest. Dersom vi skal lykkes i å nå målene i Parisavtalen og minimere konsekvensene av klimaendringene, må veksten i utviklingsland være grønn. Dette er kun mulig dersom rike land bistår fattige land i dette arbeidet. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, hvor støtten til klimatilpasning gjennom det grønne fondet, skogpenger, fornybar energi og tiltak mot naturkriminalitet foreslås økt med 455 mill. kroner over rammeområde 4, i tillegg til 350 mill. kroner i regnskogsatsing over rammeområde 13.

Dette medlem viser til den humanitære situasjonen i verden, som er svært utfordrende med rekordmange mennesker på flukt fra krig og klimaendringer. I møte med de største krisene er de humanitære organisasjonene og FN underfinansiert. Dette medlem mener derfor Norges bidrag til humanitær innsats bør økes. Dette medlem understreker at en slik økning ikke bør gå på bekostning av langsiktig bistand.

Dette medlem mener regjeringen har neglisjert Norges viktige lederrolle som pådriver for nedrustning og arbeidet med det humanitære initiativet mot atom-

våpen. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, hvor det foreslås opprettet en ny post på statsbudsjettet for dette arbeidet, for å synliggjøre og trappe opp både Norges arbeid og støtten til organisasjoner og forskere som arbeider for en atomvåpenfri verden.

Dette medlem viser til at kvinners rettigheter er under økende press globalt. Organisasjonsfriheten strammes inn, og president Trumps såkalte munnkurvregel gjør at organisasjoner som arbeider med abort og seksuelle og reproduktive rettigheter, må slutte med det eller miste viktige inntektskilder. Dette medlem mener Norge burde skape en motvekt, og foreslår å øke kvinnebistanden og øremerke penger til tiltak for kvinners rettigheter, mot vold mot kvinner og for god seksualundervisning, i tillegg til å opprette et eget globalt fond for kvinneorganisasjoner.

Komiteens medlem fra Venstre viser til at Venstre i sitt forslag til budsjett for 2018 foreslår at rammeområde 4 settes til kroner 36 678 621 000, som er en økning på 204 500 000 kroner i forhold til regjeringens forslag.

Dette medlem viser til at Venstres helhetlige forslag til budsjett for 2018 tar utgangspunkt i budsjettforslaget fra regjeringen Solberg, jf. Prop. 1 S (2017–2018). Konkrete endringer på rammeområde 4 i forhold til dette forslaget følger av omtale og tabeller under.

Dette medlem viser til at utgangspunktet for Venstres utenrikspolitikk bygger på enkeltmenneskets ukrenkelige menneskerettigheter. Dette medlem mener dette målet nås best gjennom å styrke og videreutvikle internasjonale institusjoner som fremmer menneskerettigheter, demokrati, bærekraftig økonomisk vekst, god fordelingspolitikk, miljø og respekt for internasjonal lov og rett. For dette medlem er det viktig at Norges utviklingspolitikk har som formål å fremme demokrati og menneskerettigheter, blant annet gjennom fattigdomsbekjempelse. Dette medlem mener norsk utenriks- og utviklingspolitikk må føres med respekt for demokrati, menneskerettigheter og miljøhensyn.

Dette medlem mener FN's bærekraftsmål må legge føringer for de prioriteringer verden må gjøre i årene framover. Dette må også gjenspeiles i norsk utenriks- og utviklingspolitikk.

Dette medlem ser en uheldig blanding i regjeringens forslag til budsjett av hva som er utenrikspolitikk, og hva som er utviklingspolitikk. Disse to områdene har ulike målsettinger og virkemidler. Målet for utenrikspolitikken er å fremme norske interesser ute, mens utviklingspolitikken mål er å fremme demokrati og menneskerettigheter globalt, blant annet gjennom fattigdomsbekjempelse.

Dette medlem mener at det arbeidet Helsingforskomiteen og Stefanusalliansen sammen gjør for å fremme religionsfrihet, er et vesentlig bidrag til å styrke menneskerettighetene. Dette medlem viser i den sammenheng til Venstres alternative budsjett, der det foreslås å øke bevilgningen med 2 mill. kroner til dette arbeidet.

Dette medlem merker seg den viktige jobben Nordmanns-Forbundet/Norwegians Worldwide har gjort for å gi nordmenn i utlandet en stemme i den norske politiske debatten. I en globalisert verden der stadig flere nordmenn over tid oppholder seg utenfor Norges grenser, er organisasjoner som Norwegians Worldwide viktige i den norske politiske debatten. Dette medlem viser derfor til Venstres alternative budsjett, der det blir foreslått å opprettholde og oppjustere bevilgningen til 500 000 kroner.

Dette medlem ser det som viktig at Utenriksdepartementet fortsetter sitt viktige arbeid for fremme av norsk kultur og næring. Dette medlem mener det er uheldig at regjeringen foreslår å kutte bevilgningen til dette formålet, og viser til Venstres alternative budsjett, hvor det foreslås å reversere kuttet samt øke bevilgningen med 6 mill. kroner. Fremme av norsk kultur og næring i utlandet er avgjørende for å skape større markeder for norske nærings- og kulturprodukter. Spesielt for norsk kulturliv er det viktig med støtte.

Dette medlem merker seg at regjeringen har kuttet bevilgningen til arbeid for kjernefysisk nedrustning og ikke-spredning i Norge og internasjonalt. Endring av tolkning slik at bruk av ODA-midler til arbeidet for kjernefysisk nedrustning og ikke-spredning ikke lenger er tillatt, gjør at norsk sivilsamfunn blir svekket samme år som ICAN mottar fredsprisen for sitt viktige arbeid på dette feltet. Dette medlem mener det er en viktig samfunnsoppgave å støtte sivilsamfunnets innsats mot atomvåpen, og ønsker derfor å etablere en ny post på statsbudsjettet som samler støtten til arbeid for kjernefysisk nedrustning og ikke-spredning. Dette medlem viser i så måte til Venstres alternative budsjett, der det foreslås å øremerke 2 mill. kroner til årets fredsprisvinner, ICAN, samt 1 mill. kroner til Leger mot atomvåpen.

Dette medlem viser til de overgrepene som gjennomføres mot rohingyaene, en muslimsk minoritet i den myanmarske delstaten Rakhine. Dette medlem viser videre til at Norge har et betydelig bistandsengasjement overfor Myanmar, og at det i 2016 ble bevilget 261,9 mill. kroner til norsk bilateral og multilateral bistand til Myanmar.

Dette medlem er glad for at regjeringen har prioritert Tunisia som mottaksland for norsk bistand. Tunisia er et skjørt demokrati med en utfordrende økonomisk situasjon, lokalisert i en turbulent region med en rekke autoritære nabostater. Norske bistandsmidler

kan understøtte den positive, demokratiske utviklingen. Dette medlem ønsker i denne sammenheng å vise til Venstres alternative budsjett, der det blir foreslått å omprioritere 50 mill. kroner fra støtten til Etiopia til fordel for Tunisia.

Dette medlem er bekymret for virkningen av foreslåtte kutt på støtten til sivilsamfunn i regjeringens budsjettforslag, spesielt foreslåtte kutt i informasjonsstøtten og demokratistøtten.

Dette medlem er overbevist om at sivilsamfunn spiller en viktig rolle i å forme norsk utenriks- og utviklingspolitikk. En del av støtten til sivilsamfunn har hittil gått til demokratistøtten. Ordningen har i det siste vært underutnyttet fordi kravene til dokumentasjon og administrasjon har vært for strenge, spesielt for ungdomspartiorganisasjoner. Dette medlem viser til Venstres alternative budsjett, der det blir foreslått å opprettholde 8 mill. kroner til demokratistøtten på betingelse av at demokratistøtten evalueres og endres slik at det blir enklere for politiske partier og deres ungdomsorganisasjoner å administrere og gjennomføre prosjekter under ordningen. Dette medlem viser også til at forslaget på Venstres alternative budsjett innebærer å øremerke 2 mill. kroner av demokratistøtten til bærekraftsmidler for ungt sivil samfunn.

Dette medlem identifiserer arbeidet mot internasjonal naturkriminalitet som en viktig prioritering for Norge i årene som kommer. Dette medlem mener derfor at bevilgningen til dette formålet bør styrkes, og viser i den sammenheng til Venstres alternative budsjett, der det blir foreslått å øke støtten med 50 mill. kroner.

Dette medlem mener forskning på norsk utenriks- og utviklingspolitikk er viktig for å kunne evaluere og treffe riktig kurs på feltet. Derfor er dette medlem uenig i forslaget til kutt i bevilgningen til forskningsinstitutt på 27 mill. kroner og viser i denne sammenheng til Venstres alternative budsjett, der kuttet blir foreslått reversert.

Dette medlem er videre opptatt av at den støtten til Norglobal som det ble enighet om i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2017, videreføres med 12 mill. kroner i 2018. Dette medlem ønsker som sådan å vise til Venstres alternative budsjett, der bevilgningen til Norglobal blir foreslått videreført.

Dette medlem er videre opptatt av at Norge må møte det behovet som finnes for teknologi- og kunnskapsoverføring til land som ikke lenger har det samme behovet for tradisjonell bistand. Norge har spesialkompetanse innen biomangfold/hav og bør derfor prioritere dette fagfeltet for teknologi- og kunnskapsoverføring. Dette medlem viser til Venstres alternative budsjett, der bevilgningen blir foreslått økt med 50 mill. kroner.

Dette medlem er glad for at regjeringen bevilger midler til internasjonal klima- og miljøønsatsing. Spesielt

bekjempelse av havforurensning er viktig i den sammenheng, blant annet for å fjerne plast og mikroplast i havet. Dette medlem viser til Venstres alternative budsjett, der det blir foreslått å øke bevilgningen med 75 mill. kroner.

Dette medlem viser til posten om tilskudd til Nordisk ministerråds virksomhet og Venstres alternative budsjett, der det foreslås et kutt på 40 mill. kroner for å finansiere andre viktige satsninger.

Dette medlem er kritisk til at Norge i så stor grad bidrar med bistand til Etiopia, et autoritært land hvor regimet tidligere har brukt bistand som et middel til å undertrykke opposisjonen. Derfor ønsker dette medlem å vise til Venstres alternative budsjett, der det

blir foreslått å redusere bevilgningen til Etiopia med 50 mill. kroner til fordel for bistand til Tunisia.

Dette medlem viser også til Venstres alternative budsjett, der det foreslås å kutte foreslått økt regionbevilgning til Latin-Amerika med 90 mill. kroner. Dette kuttet foreslås i Venstres alternative budsjett for å kunne prioritere annen bistand, og må sees i sammenheng med regjeringens forslag om å øke regionalbevilgningen for Latin-Amerika fra 100 mill. kroner til 190 mill. kroner.

Samlet viser dette medlem til Venstres alternative budsjett der følgende konkrete endringer blir foreslått under rammeområde 4, Utenriks:

Tiltak	Bokført mill. kr.
Religionsfrihetsarbeid	2,0
Tilskudd til Norwegians Worldwide	0,5
Næringsfremme, kultur og informasjonsformål	30,0
Tilskudd til arbeid for kjernefysisk nedrustning og ikke-spredning	30,0
Bistand til Tunisia	50,0
Sivilt samfunn	48,0
Internasjonal naturkriminalitet	50,0
Forskning (rammeavtaler med forskningsinstitutt med mer)	27,0
Norglobal	12,0
Biomangfold/hav	50,0
Klima og miljø	75,0
Svalbard: Skisseprosjekt UNIS	10,0
Tilskudd til Nordisk ministerråds virksomhet	-40,0
Redusert bistand til Etiopia	-50,0
Regionbevilgning Latin-Amerika	-90,0
Sum rammeområde 4: Utenriks	204,5

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at Kristelig Folkeparti i sitt alternative budsjett foreslår en økning i forhold til regjeringens forslag på 529 000 000 kroner.

Dette medlem viser til at ekstrem fattigdom, klimaendringer og det enorme inntektsgapet mellom verdens rikeste og fattigste land er blant de største utfordringer verden står overfor. Norge må gjennom en helhetlig utviklingspolitikk bidra til større internasjonal rettferdighet.

Dette medlem viser til at OECDs Development Cooperation Report 2017 viser at andelen av Norges bistand som går til de fattigste landene, er på vei ned. Andelen falt fra 30 pst. til de minst utviklede landene i 2011 til 20 pst. i fjor. Dette medlem har videre merket seg at nyere prognoser viser at stadig flere av verdens ekstremt fattige vil finnes i Afrika sør for Sahara, og at de mest sårbare og fattigste landene vil falle enda lengre etter om utviklingen fortsetter som i dag. Dette medlem mener Norge må prioritere mer bistand til de fat-

tigste landene, og vil prioritere en kraftig opptrapping av langsiktig utviklingsbistand til land i Afrika sør for Sahara. Dette medlem viser til at Kristelig Folkeparti i sitt alternative budsjett la inn en økning i regionbevilgningen til Afrika på 500 mill. kroner.

Dette medlem viser til at det sivile samfunn og sivilsamfunnsarbeid er en grunnleggende drivkraft for demokrati og menneskerettigheter. Satsing på frivillige organisasjoner er effektiv bistand. Dette medlem viser til at Kristelig Folkeparti i sitt alternative budsjett la inn en økning til sivilt samfunn på 150 mill. kroner.

Dette medlem viser videre til at nok og næringsrik mat er en forutsetning for både god helse og evnen til å lære. Nesten halvparten av dødsfall blant barn under fem år er knyttet til sult. Klimatilpasning av landbruket er derfor avgjørende. Verdensbanken har anslått at investeringer i landbruk er dobbelt så effektivt for å bekjempe fattigdom som satsing i andre sektorer. Dette medlem viser til at Kristelig Folkeparti i sitt alternative

budsjett la inn en økning på 75 mill. kroner til matvaresikkerhet og klimatilpasset landbruk.

Dette medlem viser til at mange fattige land etterspør rådgivning og eksperthjelp mer enn bistandspenger. Dette vil være viktig for å styrke næringsliv og statlige kjernefunksjoner som kan bidra til at samarbeidslandene på sikt klarer seg uten bistand. Dette medlem viser til at Kristelig Folkeparti i sitt alternative budsjett la inn en økning på 100 mill. kroner for å styrke arbeidet med faglig samarbeid gjennom den nyetabler-te Kunnskapsbanken i Norad.

Dette medlem viser til at stabile kjernebidrag til FN-institusjonene er viktig for å nå de mest utsatte gruppene i verden. Dette medlem viser til at Kristelig Folkeparti i sitt alternative budsjett foreslår å øke bevilgningen til FNs barnefond (UNICEF) med 70 mill. kroner, FNs utviklingsprogram (UNDP) og Verdens Matvareprogram (WFP) med 20 mill. kroner hver og FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) med 10 mill. kroner.

Dette medlem viser til at konflikter og brudd på menneskerettighetene er en viktig hindring for utvikling og for varig bekjempelse av fattigdom. Vi ser også at forfølgelse av religiøse minoriteter er økende, og at trosfriheten er under press flere steder. Dette medlem viser til at Kristelig Folkeparti i sitt alternative budsjett foreslår å øke bevilgningen til arbeid for å sikre menneskerettighetene med 20 mill. kroner.

Dette medlem viser videre til at Kristelig Folkeparti i sitt alternative budsjett la inn en økning til Norad på 30 mill. kroner. Dette medlem viser til at Norad er viktig for å sikre god fagkunnskap om og kvalitetssikring av norsk utviklingssamarbeid. Videre viser dette medlem til at Kristelig Folkeparti i sitt alternative budsjett la inn økte bevilgninger til langsiktig utviklingsforskning blant annet gjennom Forskningsrådets Norglobal-program.

Dette medlem viser for øvrig til at Kristelig Folkeparti i sitt alternative budsjett la inn en økning på 20 mill. kroner under Utenriksdepartementets budsjett (programområde 2 Utenriksforvaltning). Av denne bevilgningsøkningen var 15 mill. kroner øremerket tilskudd til fremme av norsk kultur i utlandet, og 5 mill. kroner ble satt av til diverse tilskudd som blant annet parlamentarikernettverket for trosfrihet.

2.1.3 Komiteens merknader til de enkelte budsjettkapitler innen rammeområde 4 (Utenriks)

Regjeringen Solberg la 12. oktober 2017 frem Prop. 1 S (2017–2018). I del 2 til Prop. 1 S (2017–2018) fra Utenriksdepartementet gir regjeringen detaljerte beskrivelser av kapitler og poster samt sine forslag til utgifter og inntekter for kapitlene innen programområde 2

utenriksforvaltningen og programområde 3 internasjonal bistand.

2.1.3.1 ANMODNINGSVEDTAK

Komiteen viser til at Prop 1 S (2017–2018) gjør rede for oppfølgingen av i alt 18 anmodningsvedtak under Utenriksdepartementets ansvarsområde. 16 anmodningsvedtak er gjort i stortingssesjonen 2016–2017, og to anmodningsvedtak er gjort i sesjonen 2015–2016.

De enkelte anmodningsvedtak er i det videre omtalt under det kapittelet der de naturlig passer. Når det gjelder de vedtakene som ikke er omtalt her, har komiteen ingen merknader og tar departementets oppfølging til orientering. Komiteen vil understreke at komiteens merknader til anmodningsvedtakene ikke er å anse som Stortingets kontroll av regjeringens oppfølging og således ikke kan erstatte den normale behandlingen gjennom den årlige Meld. St. 15.

KAP. 100 OG 3100 UTENRIKSDEPARTEMENTET

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2017	2 333 567
Forslag Prop. 1 S (2017–2018)	2 324 046
Inntekter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2017	241 561
Forslag Prop. 1 S (2017–2018)	265 704

Komiteen viser til at regjeringen foreslår 2 324 mill. kroner for 2018 i driftsmidler på Utenriksdepartementets budsjett, en reduksjon på 9,5 mill. kroner sammenliknet med saldert budsjett 2017.

Størsteparten av bevilgningen dekker lønns- og driftsutgifter for Utenriksdepartementet og utenriksstasjonene samt informasjonstilskudd til ulike organisasjoner, til europapolitisk forskning og til andre formål.

Komiteen merker seg spesielt forslaget om å videreføre satsingen på det kjemiske laboratoriet ved Forsvarets forskningsinstitutt som er OPCW-sertifisert. Dette vil være en nasjonal ressurs som Norge stiller til disposisjon for det internasjonale samfunn ved eventuelle hendelser med kjemiske stridsmidler.

Komiteen viser til at det foreslås at regjeringen får fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 100 Utenriksdepartementet, post 1 Driftsutgifter, mot tilsvarende merinntekt under kap. 3100 post 5 Refusjon spesialutsendinger, og støtter dette.

Komiteen viser til det pågående arbeidet med utbygging og oppgradering av Norway House i Minneapolis som et norsk-amerikansk senter for hele USA. Det er komiteens mening at det er i norsk interesse å kunne stimulere til at millioner av norsk-amerikanere fortsatt føler en sterk tilknytning til Norge. Komiteen me-

ner regjeringen bør vurdere muligheten for norsk støtte til prosjektet, ikke minst fordi det vil ha stor symbolverdi.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, merker seg den viktige jobben Nordmanns-Forbundet/Norwegians Worldwide har gjort for å gi nordmenn i utlandet en stemme i den norske politiske debatten. I en globalisert verden der stadig flere nordmenn over tid oppholder seg utenfor Norges grenser, er organisasjoner som Norwegians Worldwide viktige i den norske politiske debatten.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettavtalen mellom disse partiene, der det ble enighet om en økning av bevilgningen under kap. 100 post 71 med 9,0 mill. kroner, som skal gå til parlamentarikernettverket for trosfrihet og organisasjoner for kjernefysisk nedrustning. I henhold til avtalen ble 2 mill. kroner øremerket ICAN internasjonalt, 2 mill. kroner øremerket Leger mot atomvåpen og 2 mill. kroner øremerket Helsingforskomiteen (NHC) for trosfrihetsarbeid gjennomført av parlamentarikernettverket IPPFoRB. Dette flertallet påpeker også at det er avsatt 0,5 mill. kroner til Norwegians Worldwide over kap. 100 post 71. Den totale bevilgningen på posten blir dermed på 35,3 mill. kroner.

Et tredje flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, merker seg at regjeringen har kuttet bevilgningen til arbeid for kjernefysisk nedrustning og ikke-spredning i Norge og internasjonalt. Endring av tolkning, slik at bruk av ODA-midler til arbeidet for kjernefysisk nedrustning og ikke-spredning ikke lenger er tillatt, gjør at norsk sivilsamfunn blir svekket samme år som ICAN mottar fredsprisen for sitt viktige arbeid på dette feltet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener det er en viktig samfunnsoppgave å støtte sivilsamfunnets innsats mot atomvåpen, og ønsker derfor å etablere en ny post på statsbudsjettet som samler støtten til arbeid for kjernefysisk nedrustning og ikke-spredning.

Komiteens medlem fra Venstre viser til Venstres alternative budsjett, der det blir foreslått å opprettholde og oppjustere bevilgningen til Nordmanns-Forbundet/Norwegians Worldwide med 500 000 kroner.

Dette medlem viser videre til at Venstre i sitt alternative budsjett også foreslår å øremerke 2 mill. kroner til årets fredsprisvinner, ICAN, samt 1 mill. kroner til Leger mot atomvåpen.

Dette medlem mener at det arbeidet Helsingforskomiteen og Stefanusalliansen sammen gjør for å fremme religionsfrihet, er et vesentlig bidrag til å styrke menneskerettighetene. Dette medlem viser i den sammenheng til Venstres alternative budsjett, der det foreslås å øke bevilgningen med 2 mill. kroner til dette arbeidet.

KAP. 103 REGJERINGENS FELLESBEVILGNING FOR REPRESENTASJON

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2017	57 274
Forslag Prop. 1 S (2017–2018)	48 432

Komiteen viser til budsjettforslaget for 2018 på 48,4 mill. kroner, som skal gå til å dekke regjeringens fellesrepresentasjon for offisielle besøk på stats-, regjeringssjefs- og utenriksministernivå. Komiteen merker seg at det har vært en markant økning i besøk de senere årene, og at nedgangen i bevilgning fra i fjor hovedsakelig skyldes at budsjettet i 2017 inkluderte regjeringens gave til kongeparet i anledning av deres 80-årsdager.

KAP. 104 KONGEFAMILIENS OFFISIELLE REISER TIL UTLANDET

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2017	9 719
Forslag Prop. 1 S (2017–2018)	9 863

Komiteen viser til budsjettforslaget for 2018 på 9,8 mill. kroner, som dekker utgifter til kongehusets statsbesøk og offisielle reiser i utlandet. Komiteen mener at disse reisene bidrar til å fremme Norges interesser i utlandet.

KAP. 115 NÆRINGSFREMME-, KULTUR- OG INFORMASJONSFORMÅL

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2017	66 611
Forslag Prop. 1 S (2017–2018)	42 793

Komiteen viser til at bevilgningene på denne posten skal dekke departementets egen virksomhet i inn- og utland innen feltene næringsfremme, kultur, norgesfremme og informasjonsoppgaver. Bevilgningen foreslås fordelt med 17,7 mill. kroner til driftsutgifter og 25,1 mill. kroner til tilskudd, en økning til drift med

259 000 kroner og en reduksjon i tilskuddsmidler på 24,1 mill. kroner.

Målsettingen er å bidra til at norske bedrifter og forsknings- og innovasjonsmiljøer lykkes internasjonalt, styrke norsk kulturlivs muligheter og kontaktflater internasjonalt og styrke bilaterale kontaktflater med viktige samarbeidsland gjennom økt kunnskap om og forståelse for norske synspunkter og norsk politikk.

Komiteen viser til at regjeringen ser fremme av norske økonomiske interesser, norsk kulturlivs internasjonale muligheter, norske synspunkter og samfunnsinteresser som en integrert del av utenrikspolitikken, og at dette utgjør en viktig del av et moderne offentlig diplomati hvor målet er å ivareta norske interesser og styrke Norges internasjonale arbeid.

Komiteen vil understreke betydningen av at utenrikstjenesten skal være en sentral støttespiller for næringsliv, kulturliv og andre aktører i dette arbeidet.

Komiteen viser til at realisering av FN's nye bærekraftsmål krever involvering av og nye partnerskap med næringslivet. Komiteen vil understreke betydningen av at norsk næringsliv legger anerkjente internasjonale prinsipper til grunn for sin virksomhet også i andre land.

Komiteen merker seg at regjeringen ser kultursatsingen som en integrert del av arbeidet for norske interesser, og at målet er å styrke norsk kulturlivs internasjonale muligheter og bidra til at norsk kultur er en del av den globale utviklingen innenfor de ulike kulturfeltene.

Komiteen viser i den sammenheng til den kommende norske deltakelsen som hovedgjesteland på bokmessen i Frankfurt i 2019 som et spennende tiltak med stort potensial.

Komiteen registrerer at ordningen med delegering av budsjettmidler til søknadsbasert reisestøtte for kunstnere mv. på oppdrag i utlandet videreføres.

Komiteen vil vektlegge betydningen av kulturtiltakene i nordområdesatsingen som et bidrag til å bevare et godt samarbeidsklima og ivareta gode og åpne relasjoner mellom folkene i Barentsregionen.

Komiteen konstaterer at regjeringen forslår at tilskuddsbevilgningen til næringsfremme, kultur og informasjonsformål nær halveres, og at dette blant annet vil føre til redusert tildeling til internasjonalt kulturfremme i 2018.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettavtalen mellom disse partiene, der det ble enighet om en økning av bevilgningen under kap. 115 post 70 med 24 mill. kroner til næringsfremme-, kultur- og informasjonsformål. Den totale bevilgningen på posten blir dermed på 49 mill. kroner. Flertallet understreker viktigheten av

norsk kultur- og næringsfremme i utlandet som en sentral del av arbeidet for å skape større markeder for norske nærings- og kulturprodukter, og mener at dette tjener Norges interesser.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet stiller seg svært kritisk til de foreslåtte kuttene under kap. 115 og viser til at regjeringen for fjerde år på rad foreslår kutt i denne bevilgningen. Arbeiderpartiet vil styrke innsatsen for kultur og norgesfremme og foreslår posten økt med 20 mill. kroner ut over regjeringens forslag.

Medlemmen i komiteen frå Senterpartiet viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett foreslår å auke løyvingane til næringsfremme-, kultur- og informasjonsformål med 15 mill. kroner samanlikna med regjeringa sitt forslag til statsbudsjett.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti er svært kritisk til det foreslåtte kuttet i denne posten, som kommer på toppen av flere års redusert støtte over denne posten. Dette medlem viser til at flere høringsinstanser har advart mot at dette vil ha svært negativ effekt på mulighetene for å drive eksportarbeid, og at det vil svekke satsingen på kulturnæringer. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, hvor denne posten foreslås økt med 24 mill. kroner.

Komiteens medlem fra Venstre ser det som viktig at Utenriksdepartementet fortsetter sitt viktige arbeid for fremme av norsk kultur og næring. Dette medlem mener det er uheldig å kutte bevilgningen til dette formålet, og viser til Venstres alternative budsjett, hvor det foreslås å reversere kuttet samt øke bevilgningen med 6 mill. kroner. Fremme av norsk kultur og næring i utlandet er avgjørende for å skape større markeder for norske nærings- og kulturprodukter. Spesielt for norsk kulturliv er det viktig med støtte.

KAP. 116 DELTAKING I INTERNASJONALE ORGANISASJONAR

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2017	1 776 302
Forslag Prop. 1 S (2017–2018)	1 689 500

Komiteen vil understreke Norges interesse av en internasjonal rettsorden der forholdet mellom stater reguleres gjennom en stadig tettere vev av forpliktelser, normer og konvensjoner. Internasjonale organisasjoner spiller en viktig og nødvendig rolle i arbeidet for å sikre en slik utvikling.

Komiteen merker seg at regjeringen mener Norge sparer ressurser på å bruke internasjonale organisa-

sjoner som kanal for norsk utviklingsbistand, men forutsetter at internasjonale organisasjoner/institusjoner som forvalter norske midler, har gode forebyggende tiltak, kontrollrutiner og reaksjoner som tilfredsstillende kravet om nulltoleranse for korrupsjon og andre økonomiske misligheter.

Komiteen støtter en aktiv norsk deltakelse i internasjonale organisasjoner. FN og NATO står i denne sammenheng i en særstilling. Komiteen slutter seg til regjeringens støtte til de videre reformprosessene i FN for å gjøre organisasjonen best mulig i stand til å oppfylle sine målsettinger.

Komiteen vil understreke FN's viktige rolle i arbeidet med å oppfylle de nye bærekraftsmålene. Den sterke økningen i antall stater som rammes av sammenbrudd, porøse grenser og manglende evne til å opprettholde lov og orden, understreker også behovet for et sterkt og velfungerende FN.

Komiteen vil gjenta sin støtte til Norges kandidatur til FN's sikkerhetsråd i 2021–2022 slik den kom til uttrykk i behandlingen av stortingsmeldingen om veivalg i norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk gjennom Innst. 439 S (2016–2017), jf. Meld. St. 36 (2016–2017).

Med bakgrunn i den endrede sikkerhetspolitiske situasjon i Europa vil komiteen påpeke behovet for å styrke den politiske dialogen om felles sikkerhetspolitiske utfordringer, så vel innad i alliansen som med Russland, partnerland og internasjonale organisasjoner.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, viser til at NATO-samarbeidet utgjør en hjørnestein for norsk sikkerhetspolitikk, og slutter seg til at Norge skal bidra til NATOs omstilling for å være en sterk og troverdig allianse og det sentrale forum for transatlantisk dialog og samarbeid.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, vil også gjenta sin støtte til Norges kandidatur til formannskapet for Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE) i 2020, slik den enstemmig kom til uttrykk i behandlingen av stortingsmeldingen om veivalg i norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk gjennom Innst. 439 S (2016–2017), jf. Meld. St. 36 (2016–2017).

Komiteens medlem fra Venstre viser til posten om tilskudd til Nordisk ministerråds virksomhet og til Venstres alternative budsjett, der det foreslås et kutt på 40 mill. kroner for å finansiere andre viktige satsninger.

KAP. 117 EØS-FINANSIERINGSORDNINGENE

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2017	1 224 000
Forslag Prop. 1 S (2017–2018)	1 446 709

Komiteen viser til avtalene med EU om en EØS-finansieringsordning og en norsk finansieringsordning for 2014–2021, inngått i mai 2016 og stortingsbehandlet gjennom Innst. 354 S (2015–2016), jf. Prop. 119 S (2015–2016). Den totale forpliktelsen for perioden 2014–2021 utgjør 2 801,8 mill. euro. Komiteen har merket seg at de årlige utbetalingene i norske kroner vil avhenge av kursen på euro.

Komiteen viser til at formålet med EØS-finansieringsordningene er å bidra til å redusere økonomiske og sosiale forskjeller i EØS-området og styrke de bilaterale forholdene mellom giver- og mottakerland. Disse målsettingene er videreført i avtalene for den nye perioden.

Komiteen tar til etterretning at regelverket for EØS-midlene både for perioden 2009–2014 og 2014–2021 slår fast at nasjonale myndigheter i mottakerlandene innehar ansvaret for at EØS-midlene blir brukt i henhold til inngåtte avtaler og regelverk. Komiteen vil likevel understreke betydningen av at norske myndigheter i oppfølging og styring av EØS-finansieringsordningene etterstreber gode kontrollrutiner og mest mulig åpenhet i alle ledd av saks- og søknadsbehandlingen under finansieringsordningene.

Medlemmen i komiteen frå Senterpartiet vil peike på at det i innleiinga til EØS-avtala er slått fast at EØS-avtala skal opprettast

«[...] på grunnlag av likskap og gjensidighet og ei samla balanse av fordeler, rettigheter og forpliktning for avtalepartane».

Noregs aukande utgifter til EØS-midlar og EFTA-organ ber ikkje preg av ein slik balanse. Det finst få, truleg ingen døme på andre handelsavtaler der ein part vert pressa til å betale pengar til ein annan part for at partane skal kunne kjøpe og selje varer og tenester til kvarandre. At ein part må betale for det som vert hevda å skulle sikre gjensidig marknadstilgong, bryt med EØS-avtalas prinsipp om gjensidigheit og balanse av rettar og plikter. Denne medlemmen viser til Senterpartiet sitt alternative budsjett, der Senterpartiet foreslår å kutte løyvingane til EØS-midlar.

Denne medlemmen merkar seg at EØS-midlane dei siste åra er nytta til mange ulike, dels kuriøse føremål. Døme på bruken av midlane strekkjer seg frå oppussing av landemerket på torget i Krakow til maritimt museum i Gdansk, flaggermusprosjekt i Romania og kunstklubb i Hellas.

Denne medlemen understrekar at Noreg kan motverke fattigdom meir effektivt på andre måtar enn gjennom å gje løyvingar til EØS-midlar. Denne medlemen viser til Europameldinga, NOU 2012:2, der det er nedfelt at store delar av det norske bidraget til EØS-midlar går til støtte av kulturarv og miljøprosjekt, og at utvalet stiller spørsmål ved om og eventuelt i kor stor grad det tener føremålet om utjamning i levekår.

Denne medlemen vil understreke at norske styresmakter heile tida har presisert at Noreg ikkje har ei formell plikt til å vidareføre ordninga med EØS-midlar. Noreg har framleis ikkje noka forplikting etter EØS-avtala til å bidra økonomisk til EU-medlemsland.

Denne medlemen vil peike på at Riksrevisjonen i sin rapport frå 2013, Dokument 3:15 (2012–2013), skriv at det er usikkert i kor stor grad det kan dokumenterast at dei norske EØS-midlane har medverka til sosial og økonomisk utjamning. Denne medlemen viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett reduserer løyvingane til EØS-midlar.

Denne medlemen understrekar at det er ei grunnleggjande oppgåve for ei kvar regjering og ein kvar folkevald å sikre og styrke det norske folkestyret i tråd med det norske folket si vilje. Denne medlemen viser til at EU har inngått over 200 ordinære handelsavtaler med land over heile verda. Desse avtalene er normalt ikkje rammeavtaler for innføring av nytt EU-regelverk. EØS-avtala er på si side ei særordning i internasjonal målestokk, der ein part einsidig gjev opp sjølvrådetretten for at begge partar skal få gjensidig tilgjenge til marknadene til kvarandre. Det finst i det heile tatt få døme på tilsvarande avtaler i resten av verda.

KAP. 118 NORDOMRÅDETILTAK MV.

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2017	442 742
Forslag Prop. 1 S (2017–2018)	452 229

Komiteen vil understreke at nordområdene er Norges viktigste utenrikspolitiske interesseområde. Nordområdepolitikken bidrar til å opprettholde Arktis som en fredelig og stabil region som er preget av godt internasjonalt samarbeid og respekt for folkeretten. Komiteen støtter en nordområdepolitikk som vil sikre tydelig nasjonal tilstedeværelse, bærekraftig forvaltning av naturressursene, styrking av miljøvernberedskapen, søk- og redning, utbygging av infrastruktur og ivaretagelse av norske interesser.

Komiteen viser til at regjeringen foreslår en samlet bevilgning til nordområdetiltak på om lag 2 mrd. kroner i neste års statsbudsjett, hvilket er en reduksjon sett opp mot foregående år. Årsaken er i hovedsak utbetalinger og ferdigstillelse av tre store byggeprosjekter i

2017, herunder det nye isgående forskningsfartøyet Kronprins Haakon, som vil operere i de nordlige områdene av Barentshavet og Polhavet, nytt lokalsykehus i Kirkenes og et nybygg for medisin og helsefag ved Norges arktiske universitet (UiT).

Komiteen viser til at det for tiden går godt i Nord-Norge, og regionen har et stort potensial for ytterligere verdiskapning. Det er i denne sammenheng positivt at regjeringen vil legge til rette for ytterligere vekst gjennom blant annet oppfølging av ny havstrategi, som ble lansert i februar 2017, etablering av et kompetansesenter for hav og arktiske spørsmål i Tromsø, samt andre tiltak for å styrke koblingen mellom kunnskap og næring. Komiteen viser i den sammenheng til det pågående arbeidet med å få på plass stabil kommunikasjon også nord for 72. breddegrad, og for å styrke tilkoblingen av fiberkabel til utlandet.

Post 70 Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland og atomsikkerhet

Komiteen viser til at regjeringen i proposisjonen foreslår en bevilgning på 331,9 mill. kroner for 2018, hvilket inkluderer innlemming av tilskuddsordningen til Nord-Kaukasus på 22,9 mill. kroner.

Komiteen ser positivt på at regjeringen viderefører tilskuddsordningene til Arktis 2030, Prosjektsamarbeid med Russland og atomsikkerhet på et høyt nivå. Disse tilskuddsmidlene er sentrale virkemidler for norsk politikk i nordområdene og for Norges atomsikkerhetspolitikk.

Komiteen viser til at nordområdepolitikken skal understøtte norsk suverenitet og norske interesser, styrke samarbeid med sentrale land med interesser i Arktis, herunder Russland, samt styrke næringsutviklingen og grunnlaget for samfunnsutvikling i nord.

Komiteen støtter regjeringens arbeid med å fremme det norske engasjementet for samarbeid med andre arktiske stater og andre aktører med interesser i Arktis. Komiteen vil i denne sammenheng vise til at Arktisk råd er det eneste politiske samarbeidsorganet mellom de åtte arktiske statene på regjeringsnivå. Rådets mandat er å bidra til bærekraftig utvikling og beskyttelse av miljøet i Arktis. Komiteen støtter regjeringens prioriteringer i nordområdepolitikken med utgangspunkt i den nye nordområdestrategien: «Nordområdestrategi – mellom geopolitikk og samfunnsutvikling», med hovedinnsatsområdene internasjonalt samarbeid, næringsliv, kunnskap, infrastruktur, miljøvern, sikkerhet og beredskap.

Komiteen viser til at et fortsatt sterkt og konstruktivt norsk engasjement utgjør et vesentlig norsk bidrag internasjonalt. Den bekymringsfulle utviklingen i Russland de senere år har fortsatt, uten tegn til snarlig forbedring i tilstanden innen demokratiutvikling, menneskerettigheter og åpenheten i det sivile samfunn. Det

russiske engasjementet flere steder i verden har utløst en alvorlig sikkerhetsrisiko som også har følger for Norges forhold til Russland. Komiteen mener det derfor er viktig at Norge opprettholder og viderefører sitt samarbeid med Russland med et tett folk-til-folk-samarbeid, miljøforvaltning, ressursforvaltning, fremme av menneskerettigheter, samt styrking av det sivile samfunn, helse, forskning og utdanning.

Komiteen viser til at regjeringen følger opp dette arbeidet gjennom å fremme samarbeid på områder som er viktige for begge land. Norge ønsker et bredt samarbeid over grensen, og komiteen trekker frem at prosjektsamarbeid med Russland fra 2018 også vil omfatte prosjektsamarbeid i Nord-Kaukasus.

Komiteen viser til at prosjektsamarbeidet med Russland har bidratt til å utvikle norsk Russland-kompetanse og legge grunnlag for fremtidige norsk-russiske nettverk for norske kunnskapsmiljøer.

Komiteen viser til at de siste tjue år har mengden usikret kjernefysisk avfall i Nordvest-Russland blitt redusert, og sikkerheten ved avfallslagre og atominstallasjoner har blitt styrket. Selv om de største utfordringene med atomavfall i nordområdene er løst eller befinner seg i en avsluttende fase, vil komiteen like fullt påpeke at det gjenstår mye arbeid før regionen og norsk territorium er utenfor fare for radioaktiv forurensning. Selv om hovedansvaret for lagring og sikring av radioaktivt avfall påhviler russiske myndigheter, er det internasjonale samarbeidet viktig for å skape resultater og sikre god kontakt med russiske fagmyndigheter. Komiteen mener det er i norsk interesse at det internasjonale engasjementet fortsetter, så lenge det er slike utfordringer i området.

Siden 2015 har en økende andel av midlene for håndtering av radioaktiv forurensning blitt brukt i Ukraina. Komiteen støtter denne utviklingen, med henvisning til at det er nødvendig både for landets atomsikkerhet og for et tryggere Europa. Norges innsats i Russland og Ukraina samordnes med prioriteringene til andre samarbeidsland.

Komiteen fremhever at regjeringens atomhandlingsplan vil bli revidert høsten 2017 for en ny femårsperiode. Det legges opp til at innsatsen fortsatt skal være konsentrert om de samme hovedsatsingsområdene, som er å redusere risikoen for ulykker og forurensning fra russiske kjernefysiske installasjoner, hindre at radioaktivt og spaltbart materiale kommer på avveie og styrke samarbeidslandenes forvaltnings- og tilsynsmyndigheter. I tillegg vil det være en prioritet å supplere det bilaterale samarbeidet med Russland og Ukraina med multilaterale samarbeidsformer. Komiteen vil understreke at norsk innsats for atomsikkerhet og ikke-spredning er verdsatt internasjonalt og dermed viktig for Norges omdømme i verden.

Post 71 Støtte til utvikling av samfunn, demokrati og menneskerettigheter mv.

Komiteen viser til at regjeringen i proposisjonen foreslår en bevilgning på 41,4 mill. kroner for 2018.

Komiteen ser positivt på at Norge deltar i et uformelt nordisk-etisk samarbeid om «Open Government Partnership (OGP)»-spørsmål, og at Norge har en handlingsplan med tiltak innen utenriks- og utviklingspolitikk for fremme av ytringsfrihet og uavhengige medier, land-for-land-rapportering fra multinasjonale selskaper og reelt eierskap. Alle medlemsland i OGP forplikter seg til å nedsette en plan med konkrete hovedmål. Planen skal utarbeides i samarbeid med sivil samfunn. Komiteen viser til at Norges tredje arbeidsplan ble utarbeidet våren 2016, og inneholder i alt ni forpliktelser, herunder om tiltak i utenriks- og utviklingspolitikken for fremme av samarbeidets målsettinger.

Komiteen ser positivt på at bevilgningen til reformarbeidet i Europarådet fremholdes.

Komiteen er kjent med utfordringene mellom den gresk- og tyrkiskkypriotiske befolkningen på Kypros og støtter arbeidet med forsoningsprosjekter i regi av Institutt for fredsforsknings senter på øya.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, viser til at tilskudd til opplysningsarbeid for fred under kap. 118 i forslaget til statsbudsjett for 2018 avvikes, og at dette opplysningsarbeidet konsentreres tydelig om nedrustning og ikke-spredning av masseødeleggelsesvåpen, lagt til kap. 164 ny post 75.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til støtteordningen Opplysningsarbeid for fred, som regjeringen foreslår avvirket fra 2018. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett for 2018, hvor ordningen foreslås videreført med 5 mill. kroner.

Komiteen støtter innsatsen for å bidra til internasjonal enighet og fremgang i nedrustnings- og ikke-spredningsarbeidet, spesielt innenfor NorNed-samarbeidet. Komiteen viser i den anledning til regjeringens mål om å styrke arbeidet med verifikasjon av kjernefysisk nedrustning, herunder støtte til fireparts-samarbeidet mellom Norge, Storbritannia, USA og Sverige, engasjement i det internasjonale partnerskapet for verifikasjon av nedrustning, og oppfølging av den norsk-ledede FN-resolusjonen om nedrustning. Komiteen merker seg Norges innsats for å minimere bruken av høyenergiuran i sivil sektor, som et tiltak for å styrke arbeidet med kjernefysisk sikkerhet.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre viser til at det humanitære initiativet mot atomvåpen, som ble startet av Nor-

ge, har tilført sårt tiltrengt dynamikk, kunnskap og deltakelse i det multilaterale kjernefysiske nedrustnings- og ikke-spredningsarbeidet. Initiativet ble den direkte foranledningen til at FN tok et stort skritt i arbeidet for en verden fri for atomvåpen, og i 2017 vedtok FN-traktaten som forbyr atomvåpen.

Disse medlemmer viser til at Norges rolle som pådriver i det internasjonale arbeidet for kjernefysisk nedrustning og ikke-spredning må fortsette.

Disse medlemmer mener at selv om Norge som NATO-land ikke ennå er i posisjon til å undertegne FN-traktaten som forbyr atomvåpen, bør vi ønske den velkommen og støtte arbeid for å fremme den. Anmodningsvedtak nr. 623 av 26. april 2016 om kjernefysisk nedrustning og ikke-spredning, samt Norges lojalitet til en FN-ledet verdensorden og et regelbasert internasjonalt system, understreker norsk støtte til arbeid som støtter opp om FNs arbeid for å avskaffe atomvåpen.

Disse medlemmer mener at midlene bør benyttes til norsk støtte til følgende gjensidig forsterkende formål:

- Ytterligere forskning på og formidling av kunnskap om atomvåpens humanitære og utviklingsmessige konsekvenser og atomvåpenrelatert risiko
- Sivilt samfunnsengasjement rundt atomvåpen
- Styrking av utviklingslands kapasitet på og aktive deltakelse i det multilaterale kjernefysiske nedrustnings- og ikke-spredningsregimet
- FNs arbeid med å universalisere og iverksette FN-traktaten som forbyr atomvåpen, med mål om økt oppslutning om den norm som traktaten nedsetter
- Analyse og formidling av kunnskap rundt den betydning FN-traktaten som forbyr atomvåpen, har for NATO-land som ikke har atomvåpen, og hvordan de kan forholde seg til den

Disse medlemmer peker på at det er et paradoks at ODA-retningslinjene ikke tillater bruk av bistandsmidler på arbeid med ikke-spredning og kjernefysisk nedrustning, gitt at sammenhengen mellom utvikling og nedrustning er forankret i FN-paktens artikkel 26, understreket i FNs spesialsesjon om temaet i 1987 og stadfestet i årlige konsensusresolusjoner i FNs generalforsamling. Det er nødvendig å engasjere seg globalt og langsiktig hvis framskritt skal kunne skje på nedrustningsområdet. Disse medlemmer ber derfor regjeringen om å engasjere OECD/DAC i en dialog for å finne en løsning på dette, slik at bevilgninger gitt over denne posten, i framtiden kan rapporteres inn som norsk bistand igjen.

Medlemen i komiteen frå Senterpartiet viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett foreslår å øymerke 5 mill. kroner til midlar til nedrustnings-

arbeid, inkludert løyvingar til organisasjonane ICAN og Leger mot atomvåpen.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, hvor det foreslås bevilget 40 mill. kroner på en ny post 72 på 02-området, med formål som skissert over.

Post 76 Tilskudd til internasjonale klima- og miljøtiltak

Komiteen viser til at regjeringen i proposisjonen foreslår en bevilgning på 40,7 mill. kroner for 2018.

Komiteen viser til at regjeringen følger opp Parisavtalen, som trådte i kraft i 2016, i tillegg til andre klimatilak gjennom bidrag til FNs klimakonvensjon, teknologisamarbeid, utfasing av subsidier til fossile brensler, forskning på klimafinansiering, samt norsk klimadiplomati. Komiteen mener de norske bidragene er viktige for å sikre global deltagelse og legitimitet til det internasjonale klimasamarbeidet, samt gi støtte til utviklingsland og oppfølging og kontroll av lands forpliktelser. Komiteen vil fremheve at Det internasjonale energi-byrået (IEA) anslår at det foregår en gradvis nedgang i subsidier til konsum av fossile brensler, noe som er helt i tråd med den norske strategien og innsatsen for internasjonalt klimasamarbeid.

KAP. 119 GLOBALE SIKKERHETSTILTAK

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2017	14 458
Forslag Prop. 1 S (2017–2018)	14 822

Komiteen viser til at regjeringen i proposisjonen foreslår en bevilgning på 14,8 mill. kroner for 2018.

Komiteen ser at arbeidet med globale sikkerhetsutfordringer krever ressurser og vilje til langsiktig og helhetlig tenkning og tilnærming. Komiteen deler også regjeringens vurdering av at globale sikkerhetsutfordringer, som voldelig ekstremisme, terror, organisert kriminalitet, piratvirksomhet, digitale trusler, cyberkriminalitet og spredning av masseødeleggelsesvåpen, utgjør en økende trussel mot Norge og norske interesser.

Komiteen støtter regjeringens syn i at det er viktig å se utviklingspolitikk og sikkerhetspolitikk i sammenheng, og vil spesielt trekke frem at Norge støtter opp under FNs generalsekretærs arbeid for å etablere en ny antiterrorarkitektur i FN, med sikte på å få etablert et eget anti-terrorkontor direkte underlagt generalsekretæren.

Post 1 Driftsutgifter

Komiteen viser til at regjeringen i proposisjonen foreslår en bevilgning på 2,2 mill. kroner for 2018.

Post 70 Globale sikkerhetstiltak

Komiteen viser til at regjeringen i proposisjonen foreslår en bevilgning på 12,7 mill. kroner for 2018.

KAP. 140 UTENRIKSDEPARTEMENTETS ADMINISTRASJON AV
UTVIKLINGSHJELPEN

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2017	1 576 456
Forslag Prop. 1 S (2017–2018)	1 612 889

Komiteen viser til at bevilgningen dekker driftsutgifter til administrasjon av bistandsprosjekter og utviklingstiltak i Utenriksdepartementet og ved utenriksstasjonene, og har merket seg at ca. 40 prosent av utenriksstasjonens ansatte jobber med administrasjon av utviklingshjelpen. Dette er bevilgninger som defineres av OECDs DAC-komite som godkjent «offisiell utviklingshjelp» (ODA).

Kapittelet skal også dekke større utstyrsanskaffelser og vedlikehold. Komiteen registrerer at post 45 økes fra 31,5 mill. kroner i saldert budsjett for 2017 til 33,7 mill. kroner i 2018, i det vesentlige som følge av prisjustering av Utenriksdepartementets driftsutgifter.

Medlemen i komiteen frå Senterpartiet viser til at det er dokumentert eit stort forbruk av konsulenttenester innan arbeidet med administrasjon av utviklingshjelpa. Denne medlemen viser til at Senterpartiet i sitt alternative statsbudsjett kuttar løyvingane til administrasjon av utviklingshjelpa med 43 mill. kroner, med mål om å redusere den aukande bruken av konsulenttenester.

KAP. 141 DIREKTORATET FOR UTVIKLINGSSAMARBEID (NORAD)

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2017	266 758
Forslag Prop. 1 S (2017–2018)	263 869

Komiteen viser til at Norad har som hovedoppgave å bistå Utenriksdepartementet og utenriksstasjonene med faglig rådgivning, kvalitetssikre bistanden og forvalte tilskudd til langsiktig utviklingssamarbeid.

Komiteen har merket seg at tverrgående hensyn som likestilling, menneskerettigheter og miljø/klima skal ivaretas i alle relevante sammenhenger. Det samme gjelder bekjempelse av økonomiske misligheter. Komiteen vil vise til at kvinner og likestilling er en av hovedpilarene i norsk utenriks- og utviklingspolitikk, og vil understreke betydningen av at det er tilstrekkelig med ressurser på dette feltet for å kunne følge opp handlingsplan for kvinners rettigheter i utenriks- og utviklingspolitikken 2016–2020.

Komiteen vil videre understreke betydningen av opplæring og veiledning og viser til anmodningsvedtak nr. 583, 2017, hvor

«Stortinget ber regjeringen i budsjettproposisjonen for 2018 fremme forslag om å etablere en ny felles plattform i Norad som skal formidle faglig rådgivning til fattige land innen utvalgte sektorer der Norge har særlig kompetanse.»

Komiteen registrerer at regjeringen vil arbeide for å etablere rammene til en kunnskapsbank med institusjonelt sete i Norad. Komiteen imøteser orienteringer om fremdriften i arbeidet i perioden frem til anmodningsvedtaket kan anses gjennomført.

Komiteen har merket seg at Norad skal bistå Klima- og miljødepartementet i forvaltning i forbindelse med skogsatsingen. Komiteen merker seg videre at Norad får tilført driftsmidler fra kap. 1482 post 1 til dekning av driftsutgifter til dette.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, vil styrke forvaltningen og kvalitetssikringen av norsk bistand gjennom å sikre et tilfredsstillende antall ansatte med bistandsansvar på ambassadene, ikke minst i Afrika sør for Sahara og på stasjoner i sårbare stater med en betydelig bistandsportefølje. Flertallet viser til budsjettavtalen mellom disse partiene, hvor det er enighet om en økning av kap. 141 post 1 Driftsutgifter under Norad med 10 mill. kroner for å kunne styrke bistandsforvaltningen. Den totale bevilgningen på posten blir dermed på 273,3 mill. kroner. Flertallet understreker at det systematisk skal legges til rette for at Norad-ansatte får ansvar for å drive bistandsforvaltning ved å tjenestegjøre ved norske utenriksstasjoner.

KAP. 144 FREDSKORPSET

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2017	45 886
Forslag Prop. 1 S (2017–2018)	56 316

Komiteen vil vise til at Fredskorpset bidrar til å skape utvikling ved å bringe folk sammen for å lære, dele og forstå. Fredskorpset tilrettelegger for utveksling av unge mellom 18 og 35 år til land i Asia, Afrika og Latin-Amerika.

Fredskorpsets mål er å bidra til å utvikle og styrke sivile samfunn i utviklingsland. Komiteen har merket seg at Fredskorpset legger vekt på menneskerettigheter, miljø og klima, kjønnsperspektiv og funksjonshemmede i sine prosjekter. Komiteen viser videre til at Fredskorpset i 2018 skal ha fokus på kunnskaps- og programutvikling gjennom samarbeidsprosjekter med andre

aktører innenfor internasjonal frivillighet og partnerskap i inn- og utland.

Komiteen mener at Fredskorpset representerer en unik modell der gjensidig utveksling brukes til å fremme utvikling og samfunnsendringer. Fredskorpset skal både bidra til utvikling i land i sør og bedre kunnskapen i Norge om utviklingsland.

Komiteen registrerer at Fredskorpset tar sikte på å utarbeide en ny treårig strategi, og at innsatsen for å sikre effektiv og forsvarlig drift, høy kvalitet i forvaltning av tilskuddsordningene og god internkontroll videreføres.

Komiteen viser til at regjeringen i juni 2017 besluttet at Fredskorpset skal flytte til Førde i 2018, og registrerer at økningen i bevilgningen med 10,4 mill. kroner i hovedsak er knyttet til engangskostnader ved flyttingen.

KAP. 150 BISTAND TIL AFRIKA

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2017	2 319 640
Forslag Prop. 1 S (2017–2018)	2 328 640

Komiteen viser til at Afrika sør for Sahara omfatter mange av verdens aller fattigste land, men har merket seg at det i de siste tiårene har vært flere positive utviklingstrekk. Komiteen vil særlig framheve betydningen av at Afrika sør for Sahara i tiden mellom 1990 og 2015 gjorde store framskritt innen utdanning og helse. Andelen barn som skrives inn i grunnskolen, ble økt fra 52 til 80 pst. i denne perioden. Andelen av barn som dør før de fyller fem år, har sunket med over 50 pst. Andelen av mødre som dør i barsel, er redusert med nær 50 pst. de siste to tiårene. Komiteen konstaterer at denne framgangen innen folkehelse og utdanning er svært viktig, fordi den redder liv, øker livskvalitet og øker den unge generasjons muligheter til å oppnå og skape en bedre framtid. Den betydelige framgangen for sentrale tusenårsmål har etter komiteens syn blitt fremmet av politiske reformer, landenes egen ressursmobilisering og internasjonal bistand.

Komiteen vil samtidig understreke at framgangen har kommet fra et svært lavt utgangspunkt. Halvparten av de ekstremt fattige i verden befinner seg i Afrika sør for Sahara, og 70 pst. lever på under 3,10 dollar pr. dag, mens 35 pst. er analfabeter. Store grupper blir systematisk fanget i fattigdom. Dette gjelder mange kvinner, mennesker som lever på landsbygda, etniske minoriteter, migranter, flyktninger og de som lever i områder med konflikt.

Komiteen har merket seg at nyere prognoser viser at stadig flere av verdens ekstremt fattige vil finnes i Afrika sør for Sahara, og at de mest sårbare og fattigste

landene vil falle enda lengre etter om utviklingen fortsetter som i dag. Komiteen viser i denne sammenheng til Stortingets vedtak nr. 578, 18. april 2017, hvor det heter

«Stortinget ber regjeringen i kommende bistandsbudsjett sikre at andelen som går til de minst utviklede landene ikke synker og at innsatsen for å bistå landene med de største utviklingsutfordringene, som flere land i Afrika sør for Sahara, økes.»

og understreker viktigheten av at dette vedtaket vil bli fulgt opp i budsjettet for 2018 og de kommende budsjett i denne stortingsperioden.

Komiteen vil videre understreke betydningen av den enorme utfordring som ligger i at mange, ikke minst i den yngre generasjon, savner jobbmuligheter i et regulært arbeidsmarked i Afrika sør for Sahara. Store folkegrupper lever i kronisk fattigdom på grunn av lav økonomisk vekst, liten sosial mobilitet og ekstrem ulikhet. Politisk ustabilitet, undertrykkende styresett eller voldelige konflikter hindrer mange i å komme varig ut av fattigdom. I noen områder lever folk med risiko for å bli offer for angrep fra ekstreme terrorgrupper. Slike livsvilkår driver millioner av mennesker på flukt. Andre velger å emigrere i jakten på arbeid og inntekt.

Komiteen mener denne situasjonen viser nødvendigheten av langsiktig innsats for økonomisk og sosial utvikling, for konfliktløsning og for politiske reformer som fremmer demokrati, menneskerettigheter og rettsstatlige prinsipper. Det må skapes en bærekraftig og inkluderende vekst som bidrar til jobbskaping og kommer hele befolkningen til gode. FNs nye bærekraftsmål, som forplikter både utviklingsland og industriland til en arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030, gir etter komiteens syn en viktig, felles plattform i dette arbeidet.

Komiteen har merket seg at Verdensbanken anser at Afrika er i behov av reformer som legger til rette for private investeringer, utvikling av lokale markeder, bedre offentlige tjenester og infrastruktur samt styrking av nasjonal ressursmobilisering. Komiteen understreker viktigheten av at norsk bistand bidrar til mobilisering av lokale ressurser, og at Norge oppfyller sine forpliktelser fra Addis Tax Initiative 2015 om å doble støtten til teknisk skattebistand innen 2020.

Komiteen viser til at landbruket er en hovednæring i Afrika sør for Sahara. 60 pst. av afrikanske arbeidere, hvorav mange er kvinner, er sysselsatt i landbruket. I mange av de fattigste landene er rundt 70 prosent sysselsatt i landbruket. Økt produktivitet i landbruket er derfor viktig både for økonomisk vekst og for å bekjempe fattigdom. Komiteen viser til at matproduksjonen på det afrikanske kontinentet er hardt rammet av klimaendringer, og vil understreke at

klimatilpasset landbruk er avgjørende for mange afrikanske land og må også stå sentralt i norsk bistand til næringsutvikling i regionen. Komiteen forutsetter at innsatsen for et mer klimarobust og produktivt landbruk og økt matsikkerhet i denne delen av Afrika styrkes.

Komiteen understreker viktighetene av at utviklingssamarbeidet, uavhengig av tematikk og sektor, er rettighetsbasert med vekt på deltakelse, ansvarlighet og ikke-diskriminering. Hvert lands menneskerettighetsforpliktelser må utgjøre grunnlaget for dialog og samarbeid.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, vil i samsvar med budsjettavtalen øke bevilgningen til kap. 150 post 78 med 400 mill. kroner og forutsetter at økningen i all hovedsak benyttes til å styrke utdanningstilbudene, helsesystemene samt jordbruket og matsikkerheten i denne regionen. Den totale bevilgningen på posten blir dermed på 2 728,6 mill. kroner. Flertallet legger til grunn at økningen primært vil gå til prioriterte partnerland i regionen. Flertallet understreker at norsk bistand skal bidra til at mottaker- og partnerland på sikt kan klare seg uten bistand.

Flertallet er kjent med at organisasjonen Mercy Ships driver sykehusskip som møter det akutte behovet for kirurgi hos mennesker langs kysten av Afrika, særlig Vest-Afrika. Mercy Ships er politisk og religiøst uavhengig og har årlig over 1 200 frivillige som arbeider på skipene. Behandlingen er gratis. Organisasjonen driver landbaserte opplæringsstasjoner innen bl.a. jordbruk, mental helse, tannlegetjenester og opplæring av lokalt helsepersonell for å sikre en bærekraftig oppbygging av kapasiteten. Flertallet viser til at det nå er satt i gang innkjøp av enda et nytt sykehusskip, som skal bidra til at enda flere får hjelpen de trenger. Forventet levering er i slutten av 2018, og utrustning av sykehuset og opplæringscenteret om bord ferdigstilles i første del av 2019. Flertallet stiller seg positive til å styrke helse- og sykehus tilbudet i de vanskeligst stilte land i Afrika og mener bidrag til Mercy Ships fra norsk side bør vurderes i et slikt perspektiv.

Medlemmen i komiteen frå Senterpartiet viser til at Senterpartiet i sitt alternative statsbudsjett vil øymerke minst 20 pst. av løyvingane til bilateral bistand til landbruksbistand. Denne medlemmen meiner at ein større del av bistanden til Afrika må nyttast til å sikre auka og berekraftig matproduksjon. Støtte til landbruksorganisasjonar og andre organisasjonar i rurale område må gjevast auka prioritet.

Komiteens medlem fra Venstre er kritisk til at Norge i så stor grad bidrar med bistand til Etiopia, et

autoritært land hvor regimet tidligere har brukt bistand som et middel til å undertrykke opposisjonen. Derfor ønsker dette medlem å vise til Venstres alternative budsjett, der det ble foreslått å redusere bevilgningen til Etiopia med 50 mill. kroner, til fordel for bistand til Tunisia.

KAP. 151 BISTAND TIL ASIA

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2017	611 500
Forslag Prop. 1 S (2017–2018)	816 500

Komiteen viser til Prop. 1 S (2017–2018). Komiteen merker seg at Asia som region har opplevd en betydelig økonomisk vekst de siste årene, til tross for den økonomiske krisen i verden. Komiteen har merket seg den positive utviklingen og at mange av landene i regionen har gått fra å være lavinntektsland til å få status som mellominntektsland, og at tusenårs målet om halvering av fattigdom innen 2015 er nådd i Øst-Asia og Stillehavsområdet. Komiteen merker seg at på tross av den økonomiske veksten har regionen fortsatt noen av verdens fattigste land, og at selv i de landene som har høy økonomisk vekst, øker forskjellen mellom den rike og den fattige delen av befolkningen.

Komiteen noterer at bistanden til Asia er konsentrert om fire partnerland: Afghanistan, Nepal, Myanmar og Indonesia. Komiteen merker seg videre at partnerlandene Afghanistan, Nepal og Myanmar er i en situasjon med konflikt eller postkonflikt. Komiteen merker seg videre at bistanden til Myanmar og Indonesia har et særlig fokus på forvaltning av naturressurser som skog og hav.

Komiteen merker seg at i tillegg til bistanden til partnerland vil også andre fattige land og mellominntektsland i regionen med en stor fattig befolkning motta norsk bistand.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til flertallets generelle merknad med de samlede omprioriteringer for bistandsbudsjettet, som blant annet innebærer en prioritering av kampen mot fattigdom i Afrika sør for Sahara, sivilt samfunn og matvaresikkerhet og klimatilpasset landbruk, mens veksten under kap. 151 post 78 Bistand til Asia reduseres med 30 mill. kroner. Den totale bevilgningen på posten blir dermed på 786,5 mill. kroner.

Flertallet viser til budsjettavtalen mellom disse partiene, jf. Innst. 2 S (2017–2018), og fremhever følgende anmodningsvedtak:

«Stortinget ber regjeringen sikre at en tilstrekkelig grad av bistanden til Myanmar går til humanitære tiltak for fordrevne rohyingaer.»

Medlemmen i komiteen frå Senterpartiet viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett foreslår å auke løyvingane til mellom anna humanitær bistand, FN sin høgkommissær for flyktningar, sivilt samfunn, matsikkerheit og klimatilpassa landbruk og kvinner sine rettar. Denne medlemmen viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett foreslår å redusere løyvingane til bistand til Asia med 40 mill. kroner.

Denne medlemmen viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett vil øymerke minst 20 pst. av løyvingane til bilateral bistand til landbruksbistand. Denne medlemmen meiner at ein større del av bistanden til Asia må nyttast til å sikre auka og berekraftig matproduksjon. Støtte til landbruksorganisasjonar og andre organisasjonar i rurale område må gjevast auka prioritet.

KAP. 152 BISTAND TIL MIDTØSTEN OG NORD-AFRIKA

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2017	556 000
Forslag Prop. 1 S (2017–2018)	726 000

Komiteen registrerer at de humanitære og sikkerhetspolitiske ringvirkningene av den turbulente utviklingen i Midtøsten og Nord-Afrika har nødvendiggjort et stadig bredere norsk engasjement i regionen. Komiteen slutter seg til de skisserte målene for Norges engasjement i regionen: å bringe stater ut av konflikt, hindre stater i å bryte sammen og redusere sårbarhet. I situasjoner preget av sårbarhet, flukt og migrasjon er kvinner ekstra utsatt for diskriminering og overgrep. Religion, kultur og tradisjon brukes som unnskyldning for kvinnekiskriminering. Komiteen vil understreke betydningen av at norsk utviklingsinnsats i regionen fremmer likestilling og kvinners rettigheter. Utviklingsbistanden må også omfatte demokratiseringstiltak og menneskerettigheter, godt styresett og rettsstatsprinsipper.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til flertallets generelle merknad med de samlede omprioriteringer for bistandsbudsjettet, som blant annet innebærer en prioritering av kampen mot fattigdom i Afrika sør for Sahara, sivilt samfunn og matvaresikkerhet og klimatilpasset landbruk, mens veksten under kap. 152, post 78 Bistand, til Midtøsten og Nord-Afrika reduseres med 120 mill. kroner. Den totale bevilgningen på posten blir dermed på 606 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at

regjeringen i Prop. 1 S (2017–2018) side 187 sier at det ikke er «i tråd med norsk politikk å støtte organisasjoner som har uttrykt hovedformål å fremme BDS-kampanjen (boikott, desinvesteringer og sanksjoner)». Regjeringen presiserer videre at den er imot boikott, som skaper avstand, og at den i stedet tror på dialog og samarbeid. Disse medlemmer viser til at BDS i dag er en stor global bevegelse hvor både fagforeninger, akademikere, kirkesamfunn og andre sivilsamfunnsorganisasjoner er tilsluttet. Disse medlemmer mener regjeringen ikke skal ekskludere organisasjoner som har uttrykt støtte til BDS fra sine støtteordninger for utvikling i Palestina.

Medlemmen i komiteen frå Senterpartiet viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett vil øymerke minst 20 pst. av løyvingane til bilateral bistand til landbruksbistand. Denne medlemmen meiner at ein større del av bistanden til Midtausten og Nord-Afrika må nyttast til å sikre auka og berekraftig matproduksjon. Støtte til landbruksorganisasjonar og andre organisasjonar i rurale område må gjevast auka prioritet.

Komiteens medlem fra Venstre er glad for at regjeringen har prioritert Tunisia som mottaksland for norsk bistand. Tunisia er et skjørt demokrati med en utfordrende økonomisk situasjon, lokalisert i en turbulent region med en rekke autoritære nabostater. Norske bistandsmidler kan understøtte den positive, demokratiske utviklingen. Dette medlem ønsker i denne sammenheng å vise til Venstres alternative budsjett, der det ble foreslått å omprioritere 50 mill. kroner fra støtten til Etiopia til fordel for Tunisia.

KAP. 153 BISTAND TIL LATIN-AMERIKA

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2017	100 000
Forslag Prop. 1 S (2017–2018)	190 000

Komiteen viser til at av Latin-Amerikas 33 land klassifiseres 28 som mellominntektsland, 4 som høyinntektsland og kun ett (Haiti) som lavinntektsland. Komiteen registrerer videre at Latin-Amerika er tilbake til «normalen» og fortsatt har en stabil økonomisk vekst på noen få prosent per år.

Komiteen registrerer at Haiti, som det fattigste landet på den vestlige halvkule, er preget av gjentakende naturkatastrofer som jordskjelv, orkaner, tørke og flom som bidrar til å svekke utvikling og vekst. Komiteen er derfor enig i at bistanden må vinkles inn mot de underliggende årsaker til fattigdom og å forebygge utfallet av naturkatastrofer samt styrke verdikjeden innenfor landbruk og fiske. Komiteen registrerer at

det foreslås at 40 mill. kroner i dette kapittelet øremerkes Haiti.

Komiteen vil understreke at yrings- og samlingsfrihet er under press på flere områder, og at kvinners reprodutiv helse står svakt, og at vold mot kvinner er et betydelig problem. Komiteen mener imidlertid at fredsavtalen i Colombia er et lyspunkt for regionen, og komiteen merker seg at regjeringen vil følge opp avtaleverket med å øremerke 50 mill. kroner over kap. 153 post 78.

Komiteen viser til at Latin-Amerika har så godt som universell tilgang på grunnutdanning, selv om kvaliteten er varierende. Det er imidlertid bekymringsfullt at yrkesutdanningen er svært begrenset, og at store ungdomskull ikke har den kompetansen som er etterspurt, for å fremme økonomisk vekst og utvikling av et bærekraftig samfunn. Derfor mener komiteen at det er viktig at norsk støtte til Haiti fokuserer på å forbedre tilbudet på grunn- og yrkesskolenivå samt videreutdanning av lærere.

Komiteen er enig i at bistanden til regionen over kap. 153 post 78 tilgodeser tiltak innen utdanning, menneskerettigheter og naturressursforvaltning.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til flertallets generelle merknad med de samlede omprioriteringer for bistandsbudsjettet, som blant annet innebærer en prioritering av kampen mot fattigdom i Afrika sør for Sahara, sivil samfunn og matvaresikkerhet og klimatilpasset landbruk, mens veksten under kap. 153, post 78 Bistand til Latin-Amerika, reduseres med 60 mill. kroner. Den totale bevilgningen på posten blir dermed på 130 mill. kroner.

Medlemene i komiteen frå Senterpartiet viser til at Senterpartiet i sitt alternative statsbudsjett vil øremerke minst 20 pst. av løyvingane til bilateral bistand til landbruksbistand. Denne medlemmen meiner at ein større del av bistanden til Latin-Amerika må nyttast til å sikre auka og berekraftig matproduksjon. Støtte til landbruksorganisasjonar og andre organisasjonar i rurale område må gjevast auka prioritet.

Komiteens medlem fra Venstre viser til Venstres alternative budsjett, der det foreslås å kutte foreslått økt regionbevilgning til Latin-Amerika med 90 mill. kroner. Dette kuttet foreslås i Venstres alternative statsbudsjett for å kunne prioritere annen bistand og må sees i sammenheng med regjeringens forslag om å øke regionalbevilgningen for Latin-Amerika fra 100 mill. kroner til 190 mill. kroner.

KAP. 160 SIVILT SAMFUNN OG DEMOKRATIUTVIKLING

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2017	2 239 515
Forslag Prop. 1 S (2017–2018)	2 191 844

Komiteen merker seg at regjeringa i Prop. 1 S (2017–2018) foreslår å løyve 2 191,8 mill. kroner til kap. 60 Sivilt samfunn og demokratiutvikling, og at posten vert foreslått redusert nominelt med 47,7 mill. kroner samanlikna med saldert budsjett 2017.

Komiteen peikar på at støtta via sivil samfunn går til fleire hundre organisasjonar i utviklingsland. Disse organisasjonane arbeider dagleg med mellom anna menneskerettar, likestilling, matsikkerheit, helse, utdanning og klimatilpassing. Dei er med på å bygge opp demokratiske strukturar og kjempar mot fattigdom i praksis.

Komiteen peikar på at mange av dei sivile organisasjonane som tek imot norsk bistand, arbeider i land der menneskerettar står svakt. Innbyggjarane i desse landa er ofte sårbare for klimaendringar og andre kriser. Eit sterkt og uavhengig sivil samfunn er viktig for demokratisk utvikling og arbeid mot fattigdom.

Komiteen understreker tydinga av eit sterkt sivilsamfunn for demokratiutvikling. Eit sterkt sivilsamfunn bidreg til demokrati i seg sjølv, i tillegg til å leggje til rette for at ulike grupper i samfunnet i større grad blir delaktige i den politiske prosessen. Dette gjeld i Noreg, samstundes som det er særleg aktuelt i dei landa som ikkje har eit demokratisk styresett. Utan eit sterkt sivilsamfunn i land med autoritært styre blir ikkje berre den faktiske påverknaden frå ulike grupper i samfunnet mindre, men håpet om ei demokratisk utvikling i åra framover vil også svekkast.

Komiteen viser til at støtta via sivil samfunn har vist seg minst like effektiv som annan bistand. Støtta har også vore underlagt meir systematiske faglege vurderingar og er under streng kontroll med tanke på effektivitet, resultat og korrupsjonssikring.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Kristelig Folkeparti, har merket seg at det er enkelte utfordringer knyttet til Norads støtteordning og de øremerkede midlene som Norad forvalter, som går på at kravene til partnere i sør kan utelukke viktige aktører og endringsagenter, og at rammeverket ikke er godt nok tilpasset partnere som jobber med en slik sensitiv problematikk i land med stadig redusert plass for sivilsamfunnet. Dette gjelder blant annet krav til organisasjonsform, lokal forankring og transparens som kan by på problemer for partnerorganisasjoner

som lever under stor risiko, og er avhengig av å gå under myndighetenes radar.

Flertallet er opptatt av at prosjekt og tiltak skal ha god kvalitet og forvaltning, og at partnere skal kunne argumentere for hva de vil oppnå og hvordan, og kunne vise til resultater. Samtidig vil disse medlemmene be regjeringen se nærmere på hvordan Norads støtteordninger er tilpasset organisasjonene innenfor dette feltet, og om det er rom for å tilpasse kravene og øke fleksibiliteten, slik at man kan støtte opp under viktige og gode tiltak som ellers faller utenfor. Herunder bør det også vurderes om det er hensiktsmessig å la deler av bevilgningen administreres direkte fra Utenriksdepartementet.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettavtalen mellom disse partiene, der det ble enighet om en økning av bevilgningen under kap. 160 post 70 med 100 mill. kroner. Den totale bevilgningen på posten blir dermed på 2 127,5 mill. kroner. Dette flertallet mener sivilt samfunn kan spille en viktig rolle på mange områder, blant annet utviklingen av demokrati, styresett og menneskerettigheter, herunder bekjempelse av korrupsjon og maktmisbruk. Dette flertallet vil framheve sivilt samfunns innsats for å organisere vanskeligstilte grupper og fremme av kunnskap om og arbeid for å sikre deres rettigheter bedre.

Dette flertallet har merket seg at det i utlysningen for informasjonsstøtte i 2018 ikke ble stilt krav om egenandel for 2018. Fristen for søknader gikk ut 1. oktober 2017. Dette flertallet finner det ikke riktig å endre forutsetningene etter at søknadsfristen er gått ut, og krav om egenandel på 10 pst. innføres derfor ikke for 2018. Dette flertallet vil, når det gjelder denne støtteordningen, presisere «Formålet med bevilgningen skal være å bidra til å fremme demokratisk deltakelse, kritisk debatt og kunnskap om utviklingspolitiske temaer» i samsvar med Stortingets føringer, senest i Innst. 7 S (2016–2017). Dette flertallet går inn for at demokratistøtten opprettholdes innenfor en ramme på om lag 10 mill. kroner. Dette flertallet merker seg at regjeringen er enig i at «bærekraftig naturressursforvaltning og åpenhet om kapitalstrømmer» gjenopprettes som et mål for sivilsamfunnsbevilgningen.

Dette flertallet viser til budsjettavtalen mellom disse partier, hvor arbeidet med tros- og livssynsfrihet til beste for religiøse minoriteter styrkes over flere budsjettposter. Dette flertallet viser til at over 70 pst. av verdens befolkning lever i land der tros- og livssynsfriheten er begrenset, og at religiøse minoriteter er blant de mest sårbare i krig og konflikt. Dette flertallet vil spesifisere at trosfrihet også må forstås som retten til ikke å ha en religion og retten til å konvertere.

Medlemene i komiteen frå Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti understrekar at Noreg må støtte opp om oppbygginga av nasjonalstatar som vert styrt gjennom eit levande folkestyre og desentralisering av makt. Spreiing av makt føreset eit aktivt sivilt samfunn i kvart land. Mange av dei store demokratiske reformene verda har opplevd, har hatt sitt utspring i arbeid i sivile organisasjonar. Eit døme frå nyare tid er kvartetten for nasjonal dialog i Tunisia, som blei tildelt Nobels fredspris i 2015. Desse medlemene peikar på at me i fleire land diverre ser ei sterkare avgrensing i rettane og handlingsrommet til sivilsamfunnet. Dette må takast på alvor, og Noregs støtte til sivilsamfunnet er særskild viktig.

Desse medlemene viser til det omfattande og viktige arbeidet som vert gjort av ulike grasrotorganisasjonar, både i Noreg og i mottakarlanda. Bistandsarbeid som vert gjort på frivillig basis i Noreg, er svært viktig både i høve til kunnskapsformidling og for gjevarviljen i Noreg. Desse medlemene viser til at ein heile tida må arbeide for å kvalitetssikre støtta som vert gjeve til alle mottakarar av norsk bistand. Dette vil måtte innebære eit visst byråkrati. Desse medlemene understrekar at ein samstundes må sikre at ein ikkje innfører eit skjemavelde som nærast berre store bistandsorganisasjonar klarar å etterleve. Desse medlemene peiker vidare på at ein ikkje må konsentrere og sentralisere samarbeidet med dei frivillige organisasjonane til berre dei store organisasjonane, slik at den omfattande innsatsen, perspektiva og mangfaldet ved grasrotorganisasjonar som til dømes Namibiaforeninga ikkje vert verdsett.

Disse medlemmer viser til at målsettingene for post 70 sivilt samfunn, i tidlige år har inkludert målet «bærekraftig naturressursforvaltning og åpenhet om kapitalstrømmer». Disse medlemmer viser til at flere høringsinstanser advarer mot å fjerne denne målsettingen, både fordi miljø og naturressursforvaltning henger tett sammen med langsiktig utvikling, og også fordi det kan føre til mindre støtte til sivilsamfunn som avdekker korrupsjon og holder myndigheter ansvarlige for kapitalflukt, slik at de skatteleger selskaper og får viktige inntekter til omfordeling. Disse medlemmer mener målsettingen bør inkluderes i tillegg til de andre som er nevnt i budsjettproposisjonen.

Disse medlemmer viser til informasjonsstøtten som siden 2015 har vært bevilget fra denne posten, og regjeringens forslag om å innføre egenandel for ordningen. Disse medlemmer viser til at en egenandel vil ramme de minste organisasjonene mest, som utgjør en tredel av støttemottakerne. Disse medlemmer mener egenandelen for støtte over denne ordningen ikke bør innføres.

Medlemmen i komiteen frå Senterpartiet viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett vil reversere heile regjeringa sitt føreslåtte kutt i støtta til siviltt samfunn, og aukar denne posten med 48 mill. kroner, samanlikna med regjeringa sitt føreslåtte budsjett.

Denne medlemmen viser til FN sitt berekraftsmål nr. 2, som seier at ein skal utrydde svolt, oppnå matsikkerheit og betre ernæring og fremje berekraftig landbruk. Denne medlemmen understrekar at det trengst ei auka satsing på mattryggleik og klimatilpassa landbruk. Denne medlemmen viser til Senterpartiet sitt alternative budsjett, der det vert øyremerka 70 mill. kroner meir av støtta til siviltt samfunn til landbruksbistand og til bonde- og landbruksorganisasjonar samt nettverk som medverkar til å styrkje eit berekraftig, klimavenleg landbruk i mottakarlanda.

Denne medlemmen viser til at Senterpartiet gjennom sin bistandspolitikk arbeider for å styrkje kvinner sine rettar. Å styrkje kvinner sine rettar og betre likestillinga i fleire mottaksland er eit mål i seg sjølv. Denne medlemmen viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett føreslår å øyremerke 30 mill. kroner meir av løyvingane til siviltt samfunn til organisasjonar som arbeider for likestilling.

Denne medlemmen viser til at informasjonsstønad frå Norad har vore ein viktig mekanisme for å sikre ein informert opinion og kritisk debatt. Stønadene har tidlegare hatt ei eiga øyremerking i budsjetta, mens det no er baka inn i kapitlet om siviltt samfunn. Senterpartiet vil øyremerke minimum 70 mill. kroner til informasjonsstønadene. Senterpartiet vil heller ikkje støtte den føreslåtte eigenandelen på denne type arbeid.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, hvor post 70 foreslås økt med 180 mill. kroner, og hvor 80 mill. kroner øyremerkes informasjonsstøtten.

Komiteens medlem fra Venstre er bekymret for innvirkningen av foreslåtte kutt på støtten til siviltt samfunn i regjeringens budsjettforslag, spesielt foreslåtte kutt i informasjonsstøtten og demokratistøtten.

Dette medlem er overbevist om at siviltt samfunn spiller en viktig rolle i å forme norsk utenriks- og utviklingspolitikk. En del av støtten til siviltt samfunn har hittil gått til demokratistøtten. Ordningen har i det siste vært underutnyttet, fordi kravene til dokumentasjon og administrasjon har vært for tunge, spesielt for ungdomspartiorganisasjoner. Dette medlem viser til Venstres alternative budsjett, der det ble foreslått å opprettholde 8 mill. kroner til demokratistøtten, på betingelse av at demokratistøtten evalueres og endres slik at det skal bli

enklere for politiske partier og deres ungdomsorganisasjoner å administrere og gjennomføre prosjekter under ordningen. Dette medlem viser også til at forslaget på Venstres alternative budsjett foreslo å øymerke 2 mill. kroner av demokratistøtten til bærekraftmidler for ungt siviltt samfunn.

KAP. 161 NÆRINGSUTVIKLING

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2017	1 669 000
Forslag Prop. 1 S (2017–2018)	2 006 500

Komiteen viser til at formålet med den foreslåtte bevilgningen er å styrke privat sektor for å redusere fattigdom gjennom økonomisk utvikling og bærekraftige arbeidsplasser. Ifølge Verdensbanken vil det være behov for å etablere 40 millioner nye arbeidsplasser hvert år de neste årene for å integrere de store ungdomskullene i utviklingsland i arbeidsmarkedet. Ni av ti jobber skapes i privat sektor i utviklingsland, og komiteen mener at det er viktig at Norge bidrar til å skape noen av disse jobbene.

Komiteen støtter økt bruk av strategisk partnerskap med næringslivet, der det er naturlig, for å støtte lokalt entreprenørskap, og mener det er viktig at prioritet gis til tiltak der det er sammenfallende interesser mellom privat sektor lokalt og norsk næringslivs kompetanse, teknologi og tilstedeværelse. Komiteen understreker samtidig at næringslivet må ta samfunnsansvar, og følge internasjonale standarder og beste praksis.

Komiteen merker seg at regjeringen foreslår en nær dobling av midlene som skal gå til ulike tiltak og programmer for utvikling av partnerskap og samarbeid med privat sektor, deriblant den nye konkurransebaserte tilskuddsordningen for næringslivet.

Komiteen merker seg også at regjeringen foreslår å sette av inntil 500 mill. kroner over fem år til den søknadsbaserte tilskuddsordningen for yrkes- og fagutdanning, som tar utgangspunkt i næringslivets behov. Komiteen viser til at behovet for yrkesfaglig opplæring er stor i mange utviklingsland, og mener at det er viktig å være med å bygge opp lokal kompetanse.

Komiteen viser til at Norfund er et sentralt virkemiddel i norsk bistand for økt næringsutvikling og jobbskaping i privat sektor i fattige land, og ser at regjeringen styrker Norfund ytterligere i 2018.

Komiteen peker på at tilføring av kapital i form av lån og investeringer er en forutsetning for økonomisk vekst, og støtter at Norfund tar risiko i krevende markeder og investerer der få andre gjør det, innenfor fornybar energi, finans, små og mellomstore bedrifter og landbruk.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til en evaluering av Norfund og andre nordiske fond, «Investments in Sustainable Development» fra 2016. Rapporten vurderte rapporteringsrutinene til Norfund og andre lignende nordiske fond. Mens Norfund kom godt ut på flere punkt, som deres relativt aktive eierskapspolitikk og at de har en mer aktiv politikk enn andre fond hva gjelder kapitalflukt, inneholdt rapporten også flere kritiske merknader. Norfund ble kritisert for ikke å ha en systematisk tilnærming til rapportering av hvordan ulike menneskerettighetskonvensjoner ble fulgt opp i deres investeringer, de manglet en konkret policy for å følge opp FNs klimakonvensjoner i sine investeringer, og de manglet rutiner for å sikre at investeringene bidrar til bærekraftig utvikling. Norfund har, ifølge rapporten, i for liten grad hatt mål som er samstemte med FNs utviklingsmål, og er for fokusert på enkle, kvantifiserbare kriterier. For eksempel rapporteres sysselsatte i selskaper hvor Norfund er inne på eiersiden, men uten å se om dette er anstendige jobber, om jobbene bidrar til bærekraftig utvikling. Rapporten peker på at flere av de andre nordiske fondene hadde bedre rutiner på flere av disse feltene, og rapporten hadde mange konkrete anbefalinger til Norfund om hvordan de kunne forbedre rapporteringsrutinene for i større grad å støtte opp om en bredere utviklingsagenda og gjøre det mulig å undersøke den faktiske utviklingseffekten av investeringene i fondet. Det er avgjørende at Norfund opererer på en måte som er samstemt med resten av utviklingspolitikken.

Disse medlemmer mener utviklingseffekten av Norfund og satsingen på næringsutvikling ikke er godt nok dokumentert, og mener denne bør reduseres inntil en større evaluering er gjort og retningslinjene er endret.

KAP. 162 OVERGANGSBISTAND/SÅRBARE STATER OG REGIONER

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2017	202 500
Forslag Prop. 1 S (2017–2018)	485 000

Komiteen viser til at land og regioner som er rammet av konflikt og langvarige humanitære kriser, i økende grad også preges av ekstrem fattigdom. Komiteen understreker at for å nå målsettingen i 2030-agendaen om at ingen skal utelates, er det behov for en målrettet bistand som prioriterer de landene som er mest utsatt i henhold til OECDs sårbarhetskriterier.

Komiteen viser til at å bidra til stabilitet og bedret styresett i sårbare stater krever langsiktig innsats, politisk engasjement og vilje til å ta risiko. Dette gjelder sær-

lig arbeid for å styrke statlige institusjoner. Komiteen anser at Norge bør være beredt til en slik innsats.

Komiteen understreker viktigheten av at de tverrgående hensyn i norsk utviklingspolitikk: antikorupsjon, menneskerettigheter, kvinners rettigheter og likestilling, klima og miljø også gjelder for innsats i sårbare stater og regioner.

Komiteen anser at overgangsbistanden må innrettes slik at den bidrar til å bedre overgangen mellom humanitær og langsiktig bistand, samt bidrar til kapasitetsbygging av lokale og nasjonale organisasjoner for å styrke deres motstandskraft og responskapasitet og legge grunnlag for økonomisk, sosial og politisk utvikling.

Komiteen støtter vektleggingen av å forebygge kriser, framfor bare å håndtere allerede eksisterende kriser.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til flertallets generelle merknad med de samlede omprioriteringer for bistandsbudsjettet, som blant annet innebærer en prioritering av kampen mot fattigdom i Afrika sør for Sahara, sivilt samfunn og matvaresikkerhet og klimatilpasset landbruk, mens veksten under kap. 162, post 70 Overgangsbistand / sårbare stater og regioner, reduseres med 142 mill. kroner. Den totale bevilgningen på posten blir dermed på 343 mill. kroner. Flertallet forutsetter at Afrika sør for Sahara prioriteres når overgangsbistanden skal fordeles i 2018.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at EU Emergency Trust Fund for Africa (EUTF) i følge bistandsfaglige rapporter er dårlig rustet for å leve opp til sine målsettinger. Disse medlemmer legger til grunn at enhver økning i norske bidrag til EUTF må skje på bakgrunn av at fondet er i stand til å gjøre rede for bistandsfaglig kvalitet.

KAP. 163 NØDHJELP, HUMANITÆR BISTAND OG MENNESKERETTIGHETER

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2017	4 734 424
Forslag Prop. 1 S (2017–2018)	4 912 000

Komiteen viser til at regjeringen i proposisjonen foreslår en bevilgning på 4 912 mill. kroner for 2018.

Komiteen viser til at verden i dag opplever en rekke store, komplekse og langvarige humanitære kriser, og at nye kriser kommer på toppen av vedvarende kriser som ikke viser tegn til løsning. Ved siden av krigen i Syria er de potensielle sultkatastrofene i Jemen, Somalia, Sør-Sudan og det nordøstlige Nigeria de mest omfat-

tende. Komiteen fremhever at nød og kriser rammer ulikt, hvor sårbare eller ressursvake grupper har klart dårligere forutsetninger for å skaffe til veie hjelp eller forlate områder som er hardt rammet.

Komiteen understreker at det humanitære budsjettet er økt med over 50 pst. siden 2013. For å tjene sin hensikt er den humanitære bistanden nødt til å komme hurtig, målrettet og med en helhetlig tilnærming til berørte områder.

Komiteen viser til at menneskerettigheter i 2016 ble innført som nytt tverrgående hensyn i bistanden, ved siden av miljø, likestilling og antikorrupsjon. Særlig oppmerksomhet vies rettigheter knyttet til medbestemmelse, rettssikkerhet, og ikke-diskriminering. Komiteen støtter regjeringens mål om at Norges multilaterale innsats for menneskerettighetene skal speiles i vårt engasjement på landnivå.

Post 70 Nødhjelp og humanitær bistand

Komiteen viser til at regjeringen i proposisjonen foreslår en bevilgning på 4 562 mill. kroner for 2018, hvilket innebærer en økning på 126 mill. kroner fra saldert budsjett for 2017.

Komiteen merker seg at regjeringen har fulgt opp Stortingets anmodningsvedtak i sak 584, av 18. april 2017, om å legge frem en plan for hvordan Norge vil gjennomføre forpliktelsene fra verdens humanitære toppmøte i Istanbul i mai 2016 (The Grand Bargain), herunder det globale målet om å øke støtten til lokale og nasjonale aktører til minst 25 pst. av total humanitær bistand innen 2020 og satse mer på forebygging og nye finansieringsløsninger, inkludert kontantoverføringer. Regjeringen har fulgt opp vedtaket gjennom varsling av en ny humanitær strategi i Meld. St. 24 (2016–2017) Felles ansvar for felles fremtid. I strategien vil regjeringen vurdere innretningen av den humanitære innsatsen i lys av endringene i det humanitære landskapet. Komiteen imøteser regjeringens igangsettelse av oppfølging av dette anmodningsvedtaket.

Komiteen vil uttrykke bekymring for at flere av de alvorlige pågående konfliktene i verden vedvarer uten synlig løsning i sikte. Ved utgangen av 2016 var over 6 millioner mennesker i Syria internt fordrevne, og nær halvparten av befolkningen hadde ikke tilgang på rent drikkevann. Komiteen bifaller at regjeringen har Syriakrisen som en av sine hovedsatsinger innen humanitær innsats, blant annet som oppfølging til regjeringens løfter under Syria-konferansen i London i februar 2016, der Norge var medarrangør. Samtidig vil situasjonen i andre nærliggende områder gjøre det vanskelig å gi god bistand til mennesker i nød, som også indirekte er berørt av denne krisen. Terrororganisasjonen ISILs brutale fremferd, så vel som Assad-regimets krigføring, har fordrevet et stort antall mennesker som har behov for humanitær assistanse.

Komiteen viser til at situasjonen i Jemen er kritisk for store deler av sivilbefolkningen som følge av krigshandlinger, med sykdomsutbrudd og hungersnød som noen konsekvenser. Komiteen ser derfor positivt på at Norges humanitære innsats her er styrket.

Komiteen viser til at situasjonen i Sahel er vedvarende kritisk for svært mange mennesker. Kronisk fattigdom og tørke som følge av klimaendringer har medført en matvarekrise i regionen. Den humanitære katastrofen omfatter flere land, slik som Nigeria, Kamerun og Tsjad. Komiteen viser til at Boko Harams herjinger derfor rammer et område som allerede har store og akutte utfordringer. Situasjonen er også svært vanskelig i Sør-Sudan som følge av den væpnede konflikten som brøt ut der i fjor, samt i flere andre afrikanske land som følge av matmangel og befolkningsforflytninger.

Komiteen uttrykker også bekymring for at situasjonen i Afghanistan fortsatt er svært krevende, på tross av årevis med internasjonal militær og humanitær innsats i landet. Komiteen uttrykker også bekymring over at Afghanistan i flere år har toppet listen over flest drepte hjelpearbeidere.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettavtalen mellom disse partiene, der den totale bevilgningen på kap. 163 post 70 er satt til 4 511 mill. kroner.

Medlemen i komiteen frå Senterpartiet peiker på at verda har sett ei rekke humanitære katastrofar utspele seg dei siste åra. I land som Syria, Irak, Jemen, Sør-Sudan og Somalia er behovet for humanitær bistand stort. Senterpartiet foreslår difor å auke løyvingane til humanitær bistand, noko som vil gje uvurderleg hjelp til menneske med akutt behov for mat, vatn, medisinar eller helsehjelp. Gjennom å hjelpe landa som har teke i mot tusenvis av flykningar, kan vi gje naudsynt hjelp til dei menneska som kan hjelpast i flyktningleirar, mellom anna i Syria sine nærområde. Denne medlemen viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett foreslår å auke støtta til nødhjelp og humanitær bistand med 100 mill. kroner.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til den svært utfordrende humanitære situasjonen i verden, hvor rekordmange mennesker er på flukt fra krig, konflikt og klimaendringer. De humanitære behovene er fire ganger så store som for drøyt ti år siden. Dette medlem mener Norge kan og bør bidra mer til humanitær innsats, og viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, hvor denne posten foreslås økt med 200 mill. kroner.

Dette medlem er svært kritisk til at Norge, til tross for en betydelig humanitær innsats i Jemen, fortsatt tillater eksport av våpen til landene som deltar i ko-

alisjonen som intervenerer i landet. Disse landene har blitt anklaget for betydelige brudd på humanitær rett og mulige krigsforbrytelser. Dette medlem viser til Dokument 8:22 S (2017–2018), som er til behandling i utenriks- og forsvarskomiteen, hvor det legges fram en rekke forslag om å begrense eksporten av våpen og forsvarsmateriell til disse landene og steg som bør tas for å ansvarliggjøre alle partene i konflikten for mulige brudd på internasjonal rett. Norge bør være en pådriver i dette arbeidet.

Post 72 Menneskerettigheter

Komiteen viser til at regjeringen i proposisjonen foreslår en bevilgning på 350 mill. kroner for 2018, hvilket innebærer en økning på 51,7 mill. kroner fra 2017.

Komiteen viser til det økte presset på menneskerettigheter internasjonalt og vil understreke betydningen av at grunnleggende og universelle rettigheter forsvares, og at menneskerettighetsforkjempere støttes aktivt. Komiteen understreker videre viktigheten av at arbeidet for ytringsfrihet vil bli gitt høyeste prioritet. Komiteen viser til at et vern av disse frihetene er avgjørende for virkeliggjøringen av andre rettigheter, som retten til mat og utdanning. Situasjonen er for mange LHBTI-personer flere steder kritisk, og mange homofile blir drept på grufullt vis på grunn av sin legning. Komiteen støtter derfor regjeringens satsingsområder ved oppfølging av Meld St. 10 (2014–2015) Muligheter for alle – menneskerettigheter som mål og middel i utenriks- og utviklingspolitikken, som vil være individets frihet og medbestemmelse, tros- og livssynsfrihet og beskyttelse av religiøse minoriteter, rettsstat og rettssikkerhet og rettighetene til medlemmer av utsatte grupper.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at regjeringen har videreført pilotordningen «Students at risk» med opptak av nye studenter høsten 2018. Flertallet ser positive effekter av ordningen, hvor studenter som på grunn av sitt engasjement for menneskerettigheter og demokrati har blitt fratatt sin rett til høyere utdanning, får fullføre sin utdanning i Norge. Flertallet ber Utenriksdepartementet vurdere en videreføring av pilotordningen i tre nye år før en ny evaluering gjennomføres.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettavtalen mellom disse partiene, der det ble enighet om en økning av bevilgningen under kap. 163 post 72 med 10 mill. kroner, inkludert 2 mill. kroner øremerket til parlamentarikernetverket IPPFoRB sitt arbeid i utvik-

lingsland. Den totale bevilgningen på posten blir dermed på 360 mill. kroner.

KAP. 164 FRED, FORSONING OG DEMOKRATI

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2017	1 136 100
Forslag Prop. 1 S (2017–2018)	1 506 100

Komiteen viser til at regjeringen i proposisjonen foreslår en bevilgning på 1 506,1 mill. kroner for 2018.

Komiteen er kjent med at vi i dag står overfor et endret konfliktbilde, hvor konfliktene er blitt flere og mer komplekse. De fleste konflikter er i dag interne, men er likevel i stand til å destabilisere større regioner på grunn av spredning, befolkningsforflytninger og involvering utenfra. Komiteen minner om at voldelige konflikter også representerer en alvorlig trussel mot staters utvikling, og rammer forskjellige befolkningsgrupper ulikt.

Komiteen er enig i at norsk utenrikspolitikk skal bidra til internasjonal fred og sikkerhet, og viser til at FN er den viktigste internasjonale organisasjonen i arbeidet for å skape en fredeligere verden. Samtidig spiller andre organisasjoner, slik som EU, Den afrikanske union (AU), Europarådet, OSSE og NATO en viktig rolle i å forhindre og avdempe konflikt, og i forsoningsarbeid når konflikter har inntruffet.

Post 70 Fred og forsoning

Komiteen viser til at regjeringen i proposisjonen foreslår en bevilgning på 435,9 mill. kroner for 2018, hvilket innebærer en økning på 20 mill. kroner fra 2017.

Komiteen viser til at vi gjennom vårt freds- og forsoningsarbeid støtter lokale, regionale og internasjonale anstrengelser for å skape varige politiske løsninger. Målet er å motvirke de underliggende årsakene til konflikt, og dermed skape varig fred, forsoning og vekst.

Komiteen ser med bekymring på at antallet konflikter i verden de senere årene har vokst. Spesielt bekymringsfullt er det pågående etterspillet av den arabiske våren, som rammer store deler av Midtøsten. I denne, og andre konflikter i verden, kan Norge være en aktiv støttespiller i den allierte innsatsen for å avdempe og avhjelpe.

Komiteen viser til at Norge i flere tiår har spilt en aktiv rolle i freds- og forsoningsarbeid for å skape varige politiske løsninger, som et sentralt element i vår utenrikspolitikk. Komiteen vil særskilt trekke frem Norges rolle som offisiell tilrettelegger i fredsprosessene i Colombia og på Filippinene.

Komiteen er kjent med at skjer omfattende overgrep mot kvinner og minoriteter i mange av dagens konflikter verden over. Komiteen støtter derfor regje-

ringen, som vil ha oppfølging av sikkerhetsrådsresolusjonene om kvinner, fred og sikkerhet i alt freds- og forsoningsarbeid, som et av sine satsingsområder i 2018.

Post 71 ODA-godkjente land på Balkan

Komiteen viser til at regjeringen i proposisjonen foreslår en bevilgning på 350 mill. kroner for 2018, hvilket innebærer en økning på 175 mill. kroner fra 2017.

Komiteen viser til at landene på Vest-Balkan fortsatt gjennomgående er preget av høy arbeidsledighet – spesielt blant ungdom, svak rettstat og utstrakt korrupsjon. Regionen er inne i en kritisk periode der kombinasjonen av økonomiske og sosiale utfordringer og underliggende spenninger kan gi rom for udemokratiske krefter.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, støtter på denne bakgrunn regjeringens forslag om å trappe opp den norske innsatsen på Vest-Balkan for å sørge for varig stabilitet og demokratisk utvikling.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettavtalen mellom disse partiene, der den totale bevilgningen på kap. 164 post 71 er satt til 319,3 mill. kroner.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti merker seg planene som Nansen Fredssenter, i samarbeid med Høgskolen i Innlandet, Lillehammer kommune, Oppland Fylkeskommune, Røderiforbundet m.fl., har lagt for å gjennomføre fredskonferansen «Dialogbyen Lillehammer», i juni 2018. Konferansen inkluderer også en særskilt seremoni for å markere avslutningen av 1. verdenskrig. Dialogbyen Lillehammer er et viktig bidrag for å skape et møtested for dialogaktører fra land der Norge er involvert gjennom fredsarbeid eller humanitære operasjoner. Dialogbyen Lillehammer er videre en konkretisering av uttalelsen fra Nordisk råd, der det heter at internasjonalt fredsarbeid skal prege Norge og Norden. Dette medlem foreslår på denne bakgrunn å øremerke 2 mill. kroner over denne posten til en bevilgning til Nansen Fredssenters arbeid med Dialogbyen Lillehammer.

Post 72 Globale sikkerhetsutfordringer

Komiteen viser til at regjeringen i proposisjonen foreslår en bevilgning på 207 mill. kroner for 2018, hvilket utgjør nærmere en tredobling av bevilgningene for 2017 pålydende 75,7 mill. kroner.

Komiteen er kjent med at terrorisme, organisert kriminalitet, piratvirksomhet og trusler i det digitale rom utgjør en økende utfordring for global stabilitet.

Terrortrusselen er vedvarende stor, både i våre nærområder og i utviklingsland.

Komiteen støtter at Norge skal arbeide for at FN skal møte globale sikkerhetsutfordringer på en mest mulig offensiv måte.

Komiteen viser til at regjeringen vil støtte opp under utviklingslands evne til å forebygge og bekjempe globale sikkerhetsutfordringer, med særlig fokus på sårbare stater og regioner i Nord-Afrika / Sahel / Afrikas Horn, Midtøsten og Sentral-Asia, med følgende hovedmål: Styrke utviklingslands evne til å møte globale sikkerhetsutfordringer, forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme i områder preget av konflikt, styrking av utviklingslands evne til å bekjempe organisert kriminalitet, styrking av utviklingslands evne til å håndtere digitale trusler, og utvikling av justissektoren.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettavtalen mellom disse partiene, der den totale bevilgningen på kap. 164 post 72 er satt til 191 mill. kroner.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at ulovlig hogst i verdens regnskoger er et internasjonalt problem med alvorlige ringvirkninger. Skogkriminalitet er en trussel mot verdens regnskoger og økosystemer. Ulovlig fiske skjer i alle verdens havområder, men er særlig omfattende i farvann utenfor fattige land. Dette truer livsgrunnlaget for mange kystsamfunn, svekker matsikkerhet, øker fattigdom og medfører tap av nasjonale skatteinntekter, og ikke minst rasering av marine økosystemer. Norge har vært en pådriver i et gryende arbeid de siste ti årene for å styrke det internasjonale arbeidet med å få på plass et sterkere styresett for fiskeri. Med utgangspunkt i denne erfaringen bør Norge støtte målrettede aktiviteter for å avdekke og stoppe ulovlig fiske og fiskerelatert kriminalitet. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, hvor det foreslås bevilget 25 mill. kroner til dette formålet over denne posten.

Komiteens medlem fra Venstre identifiserer arbeidet mot internasjonal naturkriminalitet som en viktig prioritering for Norge i årene som kommer. Dette medlem mener derfor at bevilgningen til dette formålet bør styrkes, og viser i den sammenheng til Venstres alternative budsjett, der det ble foreslått å øke støtten med 50 mill. kroner.

Post 73 Andre ODA-godkjente OSSE-land

Komiteen viser til at regjeringen i proposisjonen foreslår en bevilgning på 415,5 mill. kroner for 2018, hvilket innebærer en økning på 40 mill. kroner fra 2017.

Komiteen merker seg at det er betydelige variasjoner i situasjonen for menneskerettigheter, demokra-

ti og rettsstatsutvikling i den eurasiske regionen utenom Russland, men viser til at det i alle landene finnes utfordringer på disse feltene. Det er vesentlig å bidra til å styrke svake samfunnsinstitusjoner og bidra til næringsutvikling og økt handel, blant annet gjennom innsats kanalisert gjennom Europarådet, OSSE og sentrale norske frivillige organisasjoner.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettavtalen mellom disse partiene, der den totale bevilgningen på kap. 164 post 73 er satt til 405,5 mill. kroner.

Post 74 Sikkerhetssektorreform (SSR) og fredsoperasjoner

Komiteen viser til at regjeringen i proposisjonen foreslår en bevilgning på 87,7 mill. kroner for 2018.

Komiteen merker seg at de nye bærekraftsmålene har økt forståelsen av sammenhengene mellom sosial og økonomisk utvikling og sikkerhet, stabilitet og sårbarhet. Bærekraftsmål 16 tar til orde for at verdenssamfunnet må stå sammen om å fremme fredelige og inkluderende samfunn for bærekraftig utvikling, sørge for tilgang til rettsvern for alle og bygge velfungerende, ansvarlige og inkluderende institusjoner på alle nivåer. Komiteen støtter på denne bakgrunnen regjeringens mål om å bidra med norsk sivil personell til fredsoperasjoner i sårbare stater for gjennomføring av SSR-innsats, støtte til reform av sikkerhetssektoren i utviklingsland der Norge har et bredere engasjement, styrking av kapasiteten i FN og andre organisasjoner for å utvikle sivil krisehåndterings- og fredsbyggingskompetanse i utviklingsland, og støtte til anvendt forskning som fokuserer på reform av sikkerhetssektoren i land i sør.

Post 75 Utvikling og nedrustning

Komiteen viser til at regjeringen i proposisjonen foreslår en bevilgning på 10 mill. kroner for 2018.

Komiteen viser til at Norge viderefører arbeidet med å forhindre spredning av masseødeleggelsesvåpen, og at ordningen gjelder støtte til organisasjoner som arbeider for kjernefysisk trygghet, og at sikkerhet og fredelig bruk, samt tiltak rettet mot kjemi- og biologivåpen, vil bli prioritert. Komiteen ønsker å presisere at biologiske våpen skiller seg fra andre masseødeleggelsesvåpen ved at den militære nytten er begrenset, mens de sivile skadene er svært alvorlige.

KAP. 165 FORSKNING, KOMPETANSEHEVING OG EVALUERING

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2017	603 818
Forslag Prop. 1 S (2017–2018)	593 767

Komiteen viser til at regjeringen i Prop. 1 S (2017–2018) foreslår en bevilgning på 593 767 mill. kroner.

Komiteen legger til grunn at eksternt evaluering av norsk utviklingspolitikk er et viktig virkemiddel for å sikre forsvarlig og bærekraftig bruk av norske utviklingsmidler. Komiteen vil påpeke viktigheten av at eksterne forskningsmiljø fortsatt spiller en sentral rolle i evalueringen av norsk utviklingspolitikk.

Komiteen ser på oppnåelsen av FNs bærekraftsmål som en prioritet i norsk utenriks- og utviklingspolitikk, og vil i denne sammenheng trekke fram viktigheten av forskningsprogrammet Norglobal-2, som bidrar med kvalitativ og uavhengig informasjon om Norges strategi for å oppfylle bærekraftmålene.

Komiteen går ut fra at reduksjonene under post 1 Driftsutgifter ikke vil bety en redusert eksternt evaluering av norske utviklingsprosjekter.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettavtalen mellom disse partiene, der det ble enighet om en økning av bevilgningen under kap. 165 post 1 med 25 mill. kroner til forskning, kompetanseheving og evaluering. Økningen skal sikre økt bruk av forskningsbasert kunnskap i utviklingspolitikken, særlig gjennom økt bruk av rammeavtalene som Utenriksdepartementet har inngått med forskningsinstituttene. Den totale bevilgningen på posten blir dermed på 89,8 mill. kroner. Flertallet mener Norge er avhengig av kvalitetsmessig eksternt evaluering av norsk bistand, og er derfor fornøyd med denne økningen.

Flertallet viser til budsjettavtalen mellom disse partiene, der det ble enighet om en økning av bevilgningen under kap. 165 post 70 med 12 mill. kroner øremerket til Norglobal. Den totale bevilgningen på posten blir dermed på 162,1 mill. kroner. Flertallet mener at Norglobal gir et viktig bidrag til Norges arbeid med å oppnå FNs bærekraftsmål.

Flertallet viser til budsjettavtalen mellom disse partiene, der den totale bevilgningen på kap. 165 post 71 er satt til 428,7 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til avsløringene som er kommet gjennom Panama Papers, og nå nylig også Paradise Papers. Disse avsløringene viser hvordan skatteflukt og skatteunndragelse globalt er et betydelig problem, og at det er estimert at utviklingsland kan miste 1 600 mrd. dollar i skatteinntekter i året som følge av skatteunndragelse. Dette må møtes med konkrete politiske tiltak. Disse medlemmer viser til programmet Skatt for utvikling, og at hvor mye av midlene avsatt på posten som går til dette programmet ikke er spesifisert i propo-

sisjonen, men at Norad selv opplyser at dette har minsket siden 2013. Disse medlemmer viser videre til det internasjonale Addis Tax Initiative, og at Norge gjennom dette initiativet er forpliktet til å øke bistanden til Skatt for utvikling til et nivå på 260 mill. kroner innen 2020. Disse medlemmer mener Norge bør overholde forpliktelsene og gradvis skalere opp skattebistanden mot 2020.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet er av den oppfatning at det i tillegg til omdisponeringene gjort gjennom finansinnstillingen også er behov for å styrke arbeidet med Skatt for utvikling ved å øke kap. 165 post 71 Faglig samarbeid med 70 mill. kroner gjennom å omdisponere disse midlene fra kap. 169 post 73 Utdanning.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener at regjeringen må øremerke 100 mill. kroner på kapittel 165 post 71 til programmet Skatt for utvikling, med mål om å nå 260 mill. kroner i 2020 i tråd med Norges forpliktelser i henhold til Addis Tax Initiative.

Dette medlem viser til at OECD har kommet med viktige bidrag på dette området. Men det er likevel behov for en møteplass hvor alle land i verden er representert og møtes på like fot. FN er en slik møteplass, og FNs arbeid med skatt har kommet i skyggen av OECDs arbeid. Dette medlem mener at Norge bør styrke arbeidet i FNs skattekomité og arbeide for opprettelsen av et mellomstatlig skatteorgan i FN.

Dette medlem viser også til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, der Skatt for utvikling-programmet foreslås styrket med 128 mill. kroner for 2018.

Komiteens medlem fra Venstre mener forskning på norsk utenriks- og utviklingspolitikk er viktig for å kunne evaluere og treffe riktig kurs på feltet. Derfor er dette medlem uenig i forslaget til kutt i bevilgningen til forskningsinstitutt på 27 mill. kroner og viser i denne sammenheng til Venstres alternative statsbudsjett, der kuttet blir foreslått reversert.

Dette medlem er videre opptatt av at den støtten til Norglobal som det ble enighet om i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2017, videreføres med 12 mill. kroner i 2018. Dette medlem ønsker som sådan å vise til Venstres alternative budsjett, der bevilgningen til Norglobal blir foreslått videreført.

Dette medlem er videre opptatt av at Norge må møte det behovet som finnes for teknologi- og kunnskapsoverføring til land som ikke lenger har det samme behovet for tradisjonell bistand. Norge har spesialkompetanse innen biomangfold/hav og bør derfor prioritere dette fagfeltet for teknologi- og kunnskapsoverføring. Dette medlem viser til Venstres alternative budsjett, der bevilgningen blir foreslått økt med 50 mill. kroner.

KAP. 166 KLIMA, MILJØ OG FORNYBAR ENERGI

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2017	1 267 700
Forslag Prop. 1 S (2017–2018)	1 492 700

Komiteen viser til at regjeringen i proposisjonen foreslår en bevilgning på 1 492,7 mill. kroner for 2018.

Komiteen merker seg at klima, miljø og fornybar energi er blant regjeringens hovedsatsingsområder for internasjonal bistand. Komiteen merker seg også at regjeringen foreslår en kraftig økning av innsatsen mot marin forsøpling og en opptrapping av innsatsen innen fornybar energi i tråd med Meld. St. 24 (2016–2017) Felles ansvar for felles fremtid.

Komiteen ser at klimaendringene vil kunne føre til økt fattigdom, ressursknapphet, tap av artsmangfold, dårligere global helse og migrasjon. Komiteen støtter derfor at om lag halvparten av Norges støtte til det grønne klimafondet på totalt 1,6 mrd. kroner over fire år vil gå til utviklingslandenes tilpassing til klimaendringene.

Komiteen imøteser regjeringens opptrapping av innsatsen mot forsøpling til havs gjennom lanseringen av et eget bistandsprogram, som vil gi Norge en lederrolle i internasjonale havspørsmål.

Post 70 Ymse tilskudd

Komiteen viser til at regjeringen i proposisjonen foreslår en bevilgning på 5,5 mill. kroner for 2018.

Post 72 Klima og miljø

Komiteen viser til at regjeringen i proposisjonen foreslår en bevilgning på 917,2 mill. kroner for 2018.

Komiteen viser til at Norges innsats innen klimatilpasningsarbeid konsentreres om klimafinansiering, kapasitetsbygging og teknologisamarbeid i utviklingsland. Midlene går i hovedsak til tiltak mot utslipp av klimagasser, tilpassing til klimaendringer, bedring av luftkvalitet, forebygging av klimarelaterte naturkatastrofer, robust og bærekraftig byutvikling, bærekraftig naturressursforvaltning og miljø.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at det grønne klimafondet (GCF) ble opprettet for å være hovedkanal for storskala multilateral finansiering av tiltak for både utslippsreduksjoner og klimatilpassing i utviklingsland. Klimaeffekten merkes mest blant fattige mennesker i områder hvor det mangler ressurser til å tilpasse seg nye krevende forhold. Klimafondet er den viktigste finansieringskanalen for gjennomføring av Parisavtalen.

Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, hvor det foreslås å øke bevilgningene med 150 mill. kroner til dette formålet.

Post 74 Fornybar energi

Komiteen viser til at regjeringen i proposisjonen foreslår en bevilgning på 570 mill. kroner for 2018.

Komiteen støtter Norges bidrag og deltagelse til å nå FNs bærekraftsmål om å sikre tilgang til pålitelig, bærekraftig og moderne energi til en overkommelig pris for alle. Satsingen skal også bidra til å redusere utslipp av klimagasser fra energisektoren.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener det bør avsettes midler til Norads næringslivsordning for å etablere en ubundet ordning for subsidier av garantier som kompensasjon for CO₂-reduksjonen av investeringene, samt tilstrekkelig med tilsagnsfullmakter for kommende år for å sikre langsiktighet i ordningen.

Dette medlem vil understreke at det å gjøre det mulig å ta opp lån på inngåtte kraftkjøpsavtaler er et viktig virkemiddel for å mobilisere privat kapital til fornybarinvesteringer i fattige utviklingsland. Dette medlem mener det bør avsettes midler på kap. 166 post 74 til garantiordninger for å sikre Power Purchasing Agreements (PPA), som gjennom Africa Trade Insurance, og på den måten utløse større private investeringer i fornybar energi. Dette medlem vil videre understreke viktigheten av at slike ordninger følger de internasjonale prinsippene for ansvarlig långivning.

Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, hvor posten foreslås økt med 250 mill. kroner, inkludert 100 mill. kroner øremerket garantiordninger for fornybarinvesteringer i utviklingsland.

Komiteens medlem fra Venstre er glad for at regjeringen bevilger midler til internasjonal klima, og miljøsatsing. Spesielt bekjempelse av havforurensning er viktig i den sammenheng, blant annet for å fjerne plast og mikroplast i havet. Dette medlem viser til Venstres alternative budsjett, der det blir foreslått å øke bevilgningen med 75 mill. kroner.

KAP. 167 FLYKTNINGILTAK I NORGE, GODKJENT SOM UTVIKLINGSHJELP (ODA)

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2017	2 949 375
Forslag Prop. 1 S (2017–2018)	1 380 435

Komiteen syner til at etter OECD/DAC sine retningslinjer kan visse flyktningutgifter knytta til opphold i Norge og heimreise til heimlanda klassifiserast som ofisiell utviklingshjelp (ODA). Posten dekkjer også einiskilde utgifter knytta til reintegrering i opphavsland, herunder finansiering av omsorgstilbod til einslege mindreårige asylsøkarar.

Komiteen syner elles til at tiltaka administrativt ligg under høvesvis. Justis- og beredskapsdepartementet, Kunnskapsdepartementet og Barne- og likestillingsdepartementet.

Komiteen merkar seg at det i Prop. 1 S (2017–2018) er foreslått løyvd 1 380,4 mill. kroner. Komiteen noterer seg at post 21 vert redusert med 1 568,9 mill. kroner samanlikna med Prop. 1 S (2016–2017).

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettavtalen mellom disse partiene, der kap. 167 post 21 økes med 45 mill. kroner til 1 425,5 mill. kroner, jf. tabell under 2.2.1.

KAP. 168 KVINNERS RETTIGHETER OG LIKESTILLING

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2017	316 700
Forslag Prop. 1 S (2017–2018)	346 700

Komiteen viser til at regjeringen i Prop 1 S (2017–2018) foreslår en bevilgning på 346,7 mill. kroner.

Komiteen ønsker at Norge skal være et foregangsland i kampen for kvinners rettigheter og likestilling. Komiteen anerkjenner regjeringens fokus på utdanning som et viktig instrument i kampen for likestilling og kvinners rettigheter.

Komiteen viser til viktigheten av å øke Norges innsats for seksuell og reproduktiv helse i en tid der andre land velger å nedprioritere denne innsatsen.

Komiteen viser til at innsats for kvinners rettigheter og likestilling baseres på 2030-agendaen for bærekraftig utvikling og handlingsplan for kvinners rettigheter og likestilling i utenriks- og utviklingspolitikken (2016–2020).

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at bistandsbudsjettet gir en kraftig økning i bevilgningene til seksuelle og reproduktive rettigheter, SRHR. Dette innebærer økning av innsatsen for tilgang til prevensjon og seksuell og reproduktiv helse og rettigheter, inkludert trygg abort. Dette er i tråd med Meld. St. 24 (2016–2017) Felles ansvar for felles fremtid og handlingsplanen for kvinners rettigheter og likestilling (2016–2020). Flertallet viser til at økningen fra 2017 til 2018 utgjør om lag 180 mill. kroner og skal kanaliseres gjennom sivilsamfunnsorganisasjoner og FNs befolkningsfond (UNFPA).

Videre understreker flertallet at kvinners rettigheter henger nøye sammen med tilgang til utdanning. Flertallet viser derfor til at regjeringen har styrket innsatsen og tatt internasjonalt lederskap for å løfte utdanning på den globale dagsorden, særlig behovet for

jenters utdanning. Denne regjeringen har doblet bistanden til utdanning i løpet forrige stortingsperiode. Statsbudsjettet for 2018 legger opp til en ytterligere styrking. Flertallet minner om at til sammenligning ble utdanningsbistand som andel av total bistand redusert fra 13,3 pst. i 2005 til 7,2 pst. i 2013.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at likestillingen har gjort viktige framskritt i mange land, men at det nå skyller en konservativ bølge over verden med mål om å innskrenke kvinners rett til å bestemme over egen kropp. Mange muslimske land – i sterk allianse med den katolske kirke – jobber aktivt for å redusere eller forby bruken av prevensjon og abort. USA har tidligere vært en viktig alliert i arbeidet for kvinners rettigheter, men Trump-administrasjonen har kuttet drastisk i støtten til dette arbeidet. Når amerikanerne reduserer sin innsats, må Norge trappe opp sin. Disse medlemmer mener Norge nå må ta betydelig økt globalt ansvar for å fremme kvinners rettigheter.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet foreslår derfor å styrke bevilgningene til seksuell og reproduktiv helse med 200 mill. kroner, fordelt med 100 mill. kroner til kap. 168 Kvinners rettigheter og likestilling og 100 mill. kroner til kap. 170, post 71 FNs befolkningsfond UNFPA. Disse medlemmer legger videre til grunn at over halvparten av disse midlene skal brukes på tiltak i land i Afrika sør for Sahara.

Medlemen i komiteen frå Senterpartiet viser til at å styrke kvinner sine rettar og betre likestillinga i fleire mottakarland, er eit mål i seg sjølv. Samstundes er det naudsynt for å sikre økonomisk utvikling og rettvis fordeling av ressursane. Fordeling av ressursane bidreg også til å styrke demokratiet i mottakarlanda. Denne medlemen viser til at Senterpartiet vil medverke til dette, og føreslår i sitt alternative budsjett å auke løyvingane til kvinner sine rettar og likestilling med 15 mill. kroner.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti merker seg at kvinneorganisasjoner verden over er betydelig underfinansiert. Dette medlem viser til at Sosialistisk Venstreparti i sitt alternative budsjett foreslår å øke støtten over denne posten med 200 mill. kroner, hvorav 100 mill. kroner foreslås til opprettelse av et fond hvor små og mellomstore kvinneorganisasjoner kan søke direkte. 50 mill. kroner foreslås øremerket innsats mot vold mot kvinner og 50 mill. kroner foreslås øremerket til arbeid for helhetlig seksualundervisning.

KAP. 169 GLOBAL HELSE OG UTDANNING

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2017	4 919 277
Forslag Prop. 1 S (2017–2018)	5 211 368

Komiteen viser til at regjeringen i proposisjonen foreslår en bevilgning på 5 211,37 mill. kroner for 2018.

Komiteen støtter regjeringens hovedsatsing på utdanning og helse i utenriks- og utviklingspolitikken og merker seg statsminister Solbergs innsats som leder av FNs generalsekretærs pådrivergruppe for bærekraftsmålene.

Komiteen vil påpeke at investeringer i utdanning og helse legger grunnlaget for sosial og økonomisk utvikling og gir vesentlig avkastning til samfunnet på sikt. Komiteen understreker at det er avgjørende å sikre jenters og kvinners mulighet til utdannelse og helsehjelp for å nå bærekraftsmålene. Komiteen støtter regjeringens vektlegging av at hensyn til barn med nedsatt funksjonsevne skal være gjennomgående i våre bidrag på dette området.

Post 1 Driftsutgifter

Komiteen viser til at regjeringen i proposisjonen foreslår en bevilgning på 17,4 mill. kroner for 2018.

Post 70 Global helse

Komiteen viser til at regjeringen i proposisjonen foreslår en bevilgning på 3 218,9 mill. kroner for 2018, og merker seg at dette innebærer en økning på 154 mill. kroner fra 2017.

Komiteen gir sin støtte til at innsatsen under posten skal være langsiktig og forutsigbar, og at formålet med bevilgningen er å bidra til å nå bærekraftsmål 3, helsemålet, med særskilt vekt på delmål knyttet til dødelighet blant kvinner, barn og ungdom og å stoppe spredningen av HIV og aids, tuberkulose og malaria i tillegg til andre smittsomme sykdommer, samt helseberedskap, noe som støttes blant annet gjennom koalisjonen for pandemiberedskap (CEPI).

Komiteen viser til at støtten søkes innrettet for å bidra til seksuell og reproduktiv helse og styrking av svake og mangelfulle helsesystemer i utviklingsland. Videre går om lag to tredjedeler av bevilgningen til langsiktig støtte til de globale offentlig-private helsepartnerskapene og finansieringsordningen vaksinealliansen GAVI. Det globale fondet for bekjempelse av aids, tuberkulose og malaria og legemiddelordningen Unitaid.

Komiteen mener innovasjon, forskning og produktutvikling er viktige forutsetninger for oppnåelse av bærekraftsmålet for helse.

Post 73 Utdanning

Komiteen viser til at regjeringen i proposisjonen foreslår en bevilgning på 1 975 mill. kroner for 2018, men at utdanningsbistand også inngår i flere budsjettposter, slik at den samlede innsatsen er på om lag 3,6 mrd. kroner, noe som innebærer mer enn en dobling sammenlignet med bevilgningene for 2013.

Komiteen støtter regjeringens ambisjon om at Norge skal bidra til et høyst nødvendig løft for global utdanning og slik oppnå bærekraftsmål 4 om utdanning. Dette målet ligger til grunn for bærekraftig økonomisk vekst og demokratisk samfunnsutvikling.

Komiteen vil uttrykke bekymring over at antallet barn som ikke går på skole, øker som et resultat av flere konflikter, naturkatastrofer og andre kriser i verden. I land påvirket av konflikt får 21,5 millioner barn på barnetrinnet og 15 millioner barn på ungdomstrinnet ikke skolegang. Komiteen påpeker at det er de svakeste og mest utsatte barna det har vist seg vanskeligst å nå med hjelp.

Komiteen viser til rapporten fra den internasjonale kommisjonen for finansiering av utdanning, som tar til orde for en massiv oppskalering av investeringer i infrastruktur og skolesystemer i flere land.

Komiteen vil uttrykke sin støtte til at Norge har gått i bresjen for en ny internasjonal offensiv som skal sikre utdanning av god kvalitet for alle. Norge er pådriver for finansiering av utdanning, økt satsing på jenters utdanning, på kvalitet og læring samt på utdanning i krise og konflikt. Norsk støtte til jenters utdanning og skolegang for barn med nedsatt funksjonsevne skjer i første rekke gjennom UNICEF og Det globale partnerskapet for utdanning (GPE), men også støtten til frivillige organisasjoner utgjør et viktig bidrag.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til flertallets generelle merknad med de samlede omprioriteringer for bistandsbudsjettet, som blant annet innebærer en prioritering av kampen mot fattigdom i Afrika sør for Sahara, sivilt samfunn og matvaresikkerhet og klimatilpasset landbruk, mens veksten under kap. 169 post 73 Utdanning reduseres med 71 mill. kroner. Den totale bevilgningen på posten blir dermed på 1 904 mill. kroner. Flertallet viser videre til at en andel av økningen i regionbevilgningen til Afrika på 400 mill. kroner forutsettes å gå til utdanningsformål. Flertallet viser videre til anmodningsvedtak i budsjettavtalen, jf. Innst. 2 S (2017–2018):

«Stortinget ber regjeringen legge fram en plan for den videre opptrappingen av yrkesfaglig utdanningstilbud i utviklingsland i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2018, hvor det framgår hvilket omfang og

innretning denne satsingen har og hvordan den vil bli økt gjennom stortingsperioden.»

KAP. 170 FN-ORGANISASJONER MV.

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2017	3 301 100
Forslag Prop. 1 S (2017–2018)	3 550 800

Komiteen viser til at regjeringen i proposisjonen foreslår en bevilgning på 3 550,8 mill. kroner for 2018, fordelt på flere poster, noe som gjør at Norge forblir en av de største økonomiske bidragsyterne til FN, både absolutt og relativt.

Komiteen viser til at FNs generalforsamling i desember 2016 vedtok en ny rammeresolusjon for FNs operasjonelle virksomhet. Norge er blant de største bidragsyterne til FNs utviklingssystem og var aktivt engasjert i forhandlingene. Komiteen viser til at sluttresultatet er godt i tråd med de norske prioriteringene. Komiteen støtter regjeringens vurdering av at den nye rammeresolusjonen utgjør et godt grunnlag for videre reform og derfor også for Norges arbeid med å bidra til et modernisert sterkt og mer effektivt FN på utviklingsiden.

Komiteen understreker betydningen av at FNs ulike organisasjoner samlet og hver for seg ivaretar sine kjernemandat og utfører sine oppgaver på en effektiv, velkoordinert og kompetent måte.

Medlemen i komiteen frå Senterpartiet viser til at Senterpartiet ønskjer internasjonalt samarbeid mellom suverene demokratiske nasjonalstatar og eit sterkt FN for å løyse globale utfordringar i fellesskap. Det er både i Noreg og verda si interesse å sikre eit sterkt FN.

Post 70 FNs utviklingsprogram (UNDP)

Komiteen viser til at regjeringen i proposisjonen foreslår en bevilgning på 585 mill. kroner for 2018, herav 535 mill. kroner i kjerne støtte til UNDP, 45 mill. kroner i tilleggsmidler til UNDP og 5 mill. kroner i kjerne støtte til FNs kapitalutviklingsfond (UNCDF).

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettavtalen mellom disse partier og foreslår at kap. 170 post 70 FNs utviklingsprogram (UNDP), økes med 10 mill. kroner. Den totale bevilgningen på posten blir dermed på 595 mill. kroner. Flertallet understreker at stabile kjernebidrag til FN-institusjonene er viktig for å nå de mest utsatte gruppene i verden.

Post 71 FNs befolkningsfond (UNFPA)

Komiteen viser til at regjeringen i proposisjonen foreslår en bevilgning på 500 mill. kroner i kjernestøtte for 2018, hvilket utgjør en økning på 99 mill. kroner fra 2017.

Post 72 FNs barnefond (UNICEF)

Komiteen viser til at regjeringen i proposisjonen foreslår en bevilgning på 480 mill. kroner for 2018, herav 410 mill. kroner som kjernestøtte og 70 mill. kroner som tematisk støtte i tråd med norske prioriteringer under ny strategisk plan.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettavtalen mellom disse partiene og foreslår at kap. 170 post 72 FNs barnefond (UNICEF), økes med 30 mill. kroner. Den totale bevilgningen på posten blir dermed på 510 mill. kroner. Flertallet understreker at stabile kjernebidrag til FN-institusjonene er viktig for å nå de mest utsatte gruppene i verden.

Post 73 Verdens matvareprogram (WFP)

Komiteen viser til at regjeringen i proposisjonen foreslår en bevilgning på 290 mill. kroner for 2018, hvilket innebærer en økning på 13 mill. kroner fra 2017.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, hvor støtten til Verdens matvareprogram foreslås økt med 10 mill. kroner.

Post 74 FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR)

Komiteen viser til at regjeringen i proposisjonen foreslår en bevilgning på 350 mill. kroner for 2018.

Medlemmen i komiteen frå Senterpartiet viser til at det i dag er fleire fordrivne i verda enn nokong sidan FN sin høgkommissær for flyktningar (UNHCR) starta å føre statistikk i 1951. Å styrke FN sin høgkommissær for flyktningar er eit av dei aller mest effektive tiltaka me kan gjere for å avhjelpe situasjonen. Denne medlemmen viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett foreslår å auke løyvingane til FN sin høgkommissær for flyktningar med 100 mill. kroner.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, hvor støtten til UNHCR foreslås økt med 10 mill. kroner.

Post 75 FNs organisasjon for palestinske flyktninger (unrwa)

Komiteen viser til at regjeringen i proposisjonen foreslår en bevilgning på 125 mill. kroner for 2018.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at FN-organisasjonen for palestinske flyktninger, UNRWA, i lang tid har rapportert om betydelig underfinansiering av sitt arbeid. Bare i Syria melder UNRWA om manglende finansiering på 300 mill. dollar. Palestinske flyktninger befinner seg i stor grad i leire i Jordan, Syria, Libanon og Palestina. Flere av disse landene er nå prioritert for humanitær bistand på grunn av det store antallet flyktninger de har mottatt som følge av krigen i Syria. Det øker også utfordringene for palestinske flyktninger. Svært mange er blitt drevet på flukt på nytt innernt i Syria. Libanon og Jordan har stengt sine grenser for palestinske flyktninger fra Palestina, og de som allerede befinner seg i disse landene, er nå i større grad avhengig av humanitær hjelp.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet støtter opp om handel med Israel innenfor folkerettslig anerkjente grenser.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil fremme følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en merkeordning for å klargjøre for norske forbrukere hvilke israelske produkter som er produsert på okkupert land i strid med folkeretten.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, hvor det foreslås å øke bevilgningene med 10 mill. kroner til UNRWA.

Post 76 FN og globale utfordringer

Komiteen viser til at regjeringen i proposisjonen foreslår en bevilgning på 308,3 mill. kroner for 2018, hvilket tilsvarer en økning på 75 mill. kroner i forhold til 2017. Det foreslås 29,8 mill. kroner til FN-sambandet og 2,2 mill. kroner til UNICEF-komiteen i Norge. Komiteen viser til at økningen i hovedsak vil prioriteres inn mot FNs fredsbyggingsfond og FNs politiske kontor.

Post 77 FNs aidsprogram (UNAIDS)

Komiteen viser til at regjeringen i proposisjonen foreslår en bevilgning på 130 mill. kroner for 2018.

Post 78 Pliktige bidrag FN-organisasjoner mv.

Komiteen viser til at regjeringen i proposisjonen foreslår en bevilgning på 235 mill. kroner for 2018. Økningen på 13 mill. kroner fra 2017 har sammenheng med blant annet økte bidrag til FN og OSSE.

Post 79 Ekspertes, juniorekspertes og FNs fredskorps

Komiteen viser til at regjeringen i proposisjonen foreslår en bevilgning på 44 mill. kroner for 2018, hvilket tilsvarer en økning på 5 mill. kroner.

Post 81 Matsikkerhet og klimatilpasset landbruk

Komiteen viser til at regjeringen i proposisjonen foreslår en bevilgning på 235 mill. kroner for 2018.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettavtalen mellom disse partiene og foreslår at kap. 170 post 81 Matsikkerhet og klimatilpasset landbruk økes med 40 mill. kroner. Flertallet viser til at etter tiår med nedgang i antall mennesker som sulter, melder FN nå at antallet øker. Det er 38 millioner flere som sulter enn i 2015, og flere land i Afrika står på randen av hungersnød. Krig, konflikt og klimaendringer er de viktigste årsakene. Det er særlig barna som rammes hardt. Nok og næringsrik mat er en forutsetning for både god helse og evnen til å lære. Nesten halvparten av dødsfall blant barn under fem år er knyttet til sult. Klimatilpassing av landbruket er derfor avgjørende.

Flertallet viser videre til følgende anmodningsvedtak i budsjettavtalen, jf. Innst. 2 S (2017–2018):

«Stortinget støtter regjeringens ambisjon om å lansere et eget ernæringsprogram som vist til i Prop. 1 S (2017–2018), og ber regjeringen legge til rette for at matsikkerhet og klimatilpasset landbruk blir et eget satsingsområde, som prioriteres i Kunnskapsbanken i Norad, og i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2018 presentere en opptrappingsplan som løfter bistand innen klimatilpasset landbruk og matsikkerhet.»

Medlemene i komiteen fra Arbeidspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at Crop Trust har som mandat å sikre biomangfaldet av dei viktigaste matplantene på kloden. Biomangfaldet er ein føresetnad for mattryggleik. Det norskfinansierte Crop Wild Relatives-prosjektet er globalt anerkjend, og desse medlemene vil understreke betydninga av at finansieringa vert oppretthalden.

Crop Trust delfinansierer dei viktigaste plantegenbankane i verda (dei sokalla Artikkel 15-kolleksjonane) gjennom ei fondsmekanisme. Fondet er under oppbygging, og det er derfor viktig å beskytte fondet i oppbyggingsfasen. For at Crop Trust raskare skal byggje opp fondet, ber desse medlemene regjeringa gjennom denne posten om å disponere 30 mill. kroner til Artikkel 15-kolleksjonane gjennom Crop Trust.

Initiativet Food Forever har som føremål å auke forståinga av biomangfaldets betydning for mattryggleiken. Initiativet vil medverke til å underbygge implementeringa av FNs utviklingsmål 2, utrydde svolt, og spesielt

undermål 2.5, som understreker biomangfald som føresetnad for ei verd utan svolt. Desse medlemene understreker betydninga av initiativet og meiner Noreg må støtte initiativet saman med andre partnerar.

Medlemene i komiteen frå Senterpartiet viser til tal frå FN sin organisasjon for landbruk og ernæring, som indikerer at Afrika dei seinaste åra har importert om lag ein fjerdepart av matbehovet sitt. I dei siste tiåra har arealekspansjonen i Afrika stoppa opp. Med aukande folkesetnad vert den eksisterande matproduksjonen delt på stadig fleire. Samstundes vert jorda utarma. Det hastar med å starte ei utvikling der produktiviteten i jordbruket aukar basert på ei berekraftig forvaltning av jorda som kjem alle innbyggjarar og komande generasjonar til gode. Denne medlemen understrekar at FN sin organisasjon for landbruk og ernæring samstundes har slått fast at det gjennom naudsynete politiske tiltak er fullt mogleg å sikre ein berekraftig auke i matproduksjonen som er større enn folkeveksten.

Denne medlemen viser til at Senterpartiet ynskjer å støtte FN sitt arbeid for mattryggleik og klimatilpassa landbruk, som nettopp er ein del av kjernen av Senterpartiet sin bistandspolitikk. Denne medlemen viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett foreslår å auke løyvingane til FN sitt program for mattryggleik og klimatilpassa landbruk med 30 mill. kroner.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, hvor arbeid med matsikkerhet og klimatilpasset landbruk foreslås økt med 30 mill. kroner.

Post 82 FNs organisasjon for kvinners rettigheter og likestilling (UN Women)

Komiteen viser til at regjeringen i proposisjonen foreslår en bevilgning på 85 mill. kroner for 2018, hvilket utgjør en økning på 10 mill. kroner fra 2017.

Post 83 Verdens helseorganisasjon (WHO)

Komiteen viser til at regjeringen i proposisjonen foreslår en bevilgning på 183,5 mill. kroner for 2018.

KAP. 171 MULTILATERALE FINANSINSTITUSJONER

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2017	1 797 000
Forslag Prop. 1 S (2017–2018)	1 891 500

Komiteen mener utviklingsbankene har viktige funksjoner i det internasjonale utviklingssamarbeidet. De er både viktige finansieringskilder, kompetente rådgivere og sentrale aktører i utviklingsdebatten. Komiteen

teen vil framheve Verdensbanken og de regionale utviklingsbankenes innsats for å bekjempe fattigdom og bidra til at flere får tilgang til grunnleggende helsetilbud og utdanning. Blant annet har Verdensbanken (IBRD og IDA) gjennom sin støtte til utdanning bidratt til at 9 millioner lærere har blitt rekruttert eller fått opplæring i perioden 2014 til 2016. I den samme perioden har 310,8 millioner mennesker mottatt grunnleggende helse- ernærings- og befolkningstjenester.

Komiteen finner det viktig at Norge, sammen med nordiske land, aktivt bruker sin innflytelse i Verdensbanken og de regionale utviklingsbankene og IMF til å sikre at disse institusjonene styrker innsatsen for godt styresett, inklusive finansiell åpenhet og anti-korrupsjon, privat sektorutvikling og jobbskaping, ikke-diskriminering og menneskerettigheter samt miljø og klima. Komiteen vil understreke betydningen av at utviklingsbankene, både i sine skoleinvesteringer og andre programmer, ivaretar funksjonshemmedes behov og sikrer deres rettigheter.

Komiteen mener Norge aktivt må arbeide for at de multilaterale finansinstitusjonene bidrar til realiseringen av FNs nye bærekraftsmål for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030.

Komiteen forutsetter at man fra norsk side aktivt bruker Norges innflytelse i styrende organer til å sikre at bankene i større grad vektlegger inkluderende og jobbskapende vekst, klima, likestilling og anti-korrupsjon. Komiteen er enig i at Norge må arbeide for å styrke utviklingsbankenes arbeid mot ulovlig kapitalflyt og skatteunndragelser.

KAP. 172 GJELDSLETTE OG GJELDSRELATERTE TILTAK

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2017	270 000
Forslag Prop. 1 S (2017–2018)	319 000

Komiteen viser til Prop. 1 S (2017–2018) og regjeringens prioriteringer av internasjonal gjeldspolitik, og at disse videreføres. Komiteen viser til at Norge i flere år har arbeidet for at gjeldsbyrden til de fattigste og mest gjeldstyngede landene skal ned på et håndterbart nivå, og at frigjorte betalingsplikter blir omdisponert til utviklingsfremmende og fattigdomsreducerende tiltak.

Komiteen merker seg at for de fattigste, mest gjeldsrammede landene tilsier dette fortsatt sletting av både den bilaterale gjelden, landenes gjeld til internasjonale finansinstitusjoner og landenes gjeld til private kreditorer. Komiteen viser til at internasjonal økonomisk uro de siste årene har forsterket behovet for å være ansvarlig långiver og for å styrke fattige lands kapasitet

til å drive ansvarlig gjeldshåndtering og makroøkonomisk politikk.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at Norge i mange år har vært en pådriver i internasjonalt gjeldsarbeid, men at denne posisjonen er i ferd med å svekkes. Dette medlem viser til Prop. 1 S (2017–2018), hvor regjeringen sier det trengs nyvinninger på dette området, men hvor det ikke er vist til konkrete forslag. Dette medlem vil på dette grunnlag be om at det øremerkes 2 mill. kroner for 2018 på kap. 172 post 70 til arbeid for nye initiativer for gjeldsslette, blant annet gjennom FNs konferanse for handel og utvikling (UNCTAD).

Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, hvor denne posten foreslås økt med 8 mill. kroner til arbeid for nye initiativer på gjeldsfeltet.

KAP. 480 SVALBARDBUDSJETTET

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2017	462 982
Forslag Prop. 1 S (2017–2018)	466 907

Komiteen viser til sine merknader i Innst. 17 S (2017–2018) Svalbardbudsjettet for budsjettåret 2018.

KAP. 1361 SAMFUNNET JAN MAYEN

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2017	47 215
Forslag Prop. 1 S (2017–2018)	52 700

Komiteen viser til at det foreslås bevilget 47,5 mill. kroner til drift av samfunnet Jan Mayen, og at anslått inntekt på refusjoner er 5,9 mill. kroner for deler av felleskostnadene.

Komiteen viser til at bygningsmassen på Jan Mayen som ble satt opp i 1960, er utdatert og har behov for utskifting. Komiteen registrerer at det foreslås bevilget 5 mill. kroner til prosjektering av nytt hovedbygg over kap. 1361 post 30.

2.2 Oversikt over budsjettkapitler og poster i rammeområde 8 (Forsvar)

90-poster behandles av finanskomiteen utenfor rammesystemet.

Oversikt over budsjettkapitler og poster i rammeområde 8

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S (2017–2018)
Utgifter			
<i>Stortinget og underliggende institusjoner</i>			
42		Ombudsmannsnemnda for Forsvaret	
	1	Driftsutgifter	7 300 000
<i>Forsvarsdepartementet</i>			
1700		Forsvarsdepartementet	
	1	Driftsutgifter	802 665 000
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, overslagsbevilgning</i>	125 150 000
	43	Til disposisjon for Forsvarsdepartementet, <i>kan overføres</i>	15 722 000
	71	Overføringer til andre, <i>kan overføres</i>	64 734 000
	73	Forskning og utvikling, <i>kan overføres</i>	28 886 000
	78	Norges tilskudd til NATOs og internasjonale driftsbudsjetter, <i>kan overføres</i>	305 523 000
1710		Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg	
	1	Driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	3 907 588 000
	47	Nybygg og nyanlegg, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1761 post 47</i>	2 706 455 000
1716		Forsvarets forskningsinstitutt	
	51	Tilskudd til Forsvarets forskningsinstitutt	186 572 000
1720		Felleskapasiteter i Forsvaret	
	1	Driftsutgifter	9 666 656 000
	71	Overføring til andre, <i>kan overføres</i>	21 567 000
1723		Nasjonal sikkerhetsmyndighet	
	1	Driftsutgifter	269 465 000
1731		Hæren	
	1	Driftsutgifter	5 066 104 000
1732		Sjøforsvaret	
	1	Driftsutgifter	4 114 269 000
1733		Luftforsvaret	
	1	Driftsutgifter	4 936 621 000
1734		Heimevernet	
	1	Driftsutgifter	1 241 819 000
1735		Etterretningstjenesten	
	21	Spesielle driftsutgifter	1 905 510 000
1760		Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold	
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 1760 post 45</i>	1 590 612 000
	44	Fellesfinansierte investeringer, nasjonalfinansiert andel, <i>kan overføres</i>	96 331 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1761 post 45</i>	5 914 782 000
	48	Fellesfinansierte investeringer, fellesfinansiert andel, <i>kan overføres</i>	71 500 000
	75	Fellesfinansierte investeringer, Norges tilskudd til NATOs investeringsprogram for sikkerhet, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1760 post 44</i>	92 430 000

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S (2017–2018)
1761		Nye kampfly med baseløsning	
	1	Driftsutgifter, kan nyttes under kap. 1761 post 45.....	187 712 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres, kan nyttes under kap. 1760 post 45	7 787 467 000
	47	Nybygg og nyanlegg, kan overføres, kan nyttes under kap. 1710 post 47	1 022 487 000
1790		Kystvakten	
	1	Driftsutgifter	1 027 838 000
1791		Redningshelikoptertjenesten	
	1	Driftsutgifter	854 745 000
1792		Norske styrker i utlandet	
	1	Driftsutgifter	1 009 909 000
		Sum utgifter rammeområde 8	55 028 419 000

Inntekter

Inntekter under departementene

4700		Forsvarsdepartementet	
	1	Driftsinntekter.....	25 194 000
4710		Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg	
	1	Driftsinntekter.....	3 664 063 000
	47	Salg av eiendom	503 574 000
4720		Felleskapasiteter i Forsvaret	
	1	Driftsinntekter.....	224 387 000
4723		Nasjonal sikkerhetsmyndighet	
	1	Driftsinntekter.....	11 641 000
4731		Hæren	
	1	Driftsinntekter.....	90 584 000
4732		Sjøforsvaret	
	1	Driftsinntekter.....	54 284 000
4733		Luftforsvaret	
	1	Driftsinntekter.....	107 878 000
4734		Heimevernet	
	1	Driftsinntekter.....	5 681 000
4760		Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold	
	1	Driftsinntekter.....	30 400 000
	48	Fellesfinansierte investeringer, inntekter	71 536 000
4790		Kystvakten	
	1	Driftsinntekter.....	1 122 000
4791		Redningshelikoptertjenesten	
	1	Driftsinntekter.....	768 137 000
4792		Norske styrker i utlandet	
	1	Driftsinntekter.....	39 362 000
4799		Militære bøter	
	86	Militære bøter.....	500 000
		Sum inntekter rammeområde 8	5 598 343 000
		Netto rammeområde 8	49 430 076 000

2.2.1 Sammendrag

Regjeringen Solberg la 12. oktober 2017 frem Prop. 1 S (2017–2018). Ved vedtak i Stortinget 4. desember

2017 er netto utgiftsramme for rammeområde 8 endelig fastsatt til kr 49 363 552 000, jf. budsjettforliket om statsbudsjettet for 2018 mellom regjeringspartiene

Høyre og Fremskrittspartiet, og Venstre og Kristelig Folkeparti. De fremsatte bevilgningsforslag i Innst. 7 S (2017–2018) bygger på denne rammen, jf. Stortingets forretningsorden § 43.

2.2.1.1 OMTALE AV SÆRLIGE TEMA

I proposisjonens del III gis det en omtale av følgende tema:

- Informasjonssaker
 - Regulering av godtgjøring til vernepliktige i tjeneste
 - Forsvarets flysamling på Gardermoen
 - Regjeringens minnemedalje
 - Historisk gjennomgang av dekorasjonsspørsmål knyttet til andre verdenskrig
 - Evaluering av husleieordningen i forsvarssektoren

- Preparatory Action on Defence Research (PADR) i EU
- Anmodningsvedtak til Forsvarsdepartementet
- Oppfølging av § 1a i likestillingsloven
- Omtale av klima- og miljørelevante saker
- NATOs vurdering av Norge
- Lederes ansettelsesvilkår i heleide foretak under Forsvarsdepartementet

Det vises også til proposisjonens fire vedlegg vedrørende:

- Ordninger i tilknytning til verneplikten
- Standardiserte nøkkeltall for forvaltningsorganer med særskilte fullmakter – Forsvarets forskningsinstitutt (FFI)
- Budsjettstatistikk for perioden 2015–2018
- Nøkkeltall for perioden 2015–2018

2.2.2 Komiteens alminnelige merknader – rammeområde 8

2.2.2.1 HOVEDPRIORITERING FOR FRAKSJONENE – RAMMEOMRÅDE 8

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S	H, FrP, V, KrF	A	Sp	SV
Utgifter rammeområde 8 (i tusen kroner)							
1700		Forsvarsdepartementet					
	1	Driftsutgifter	802 665	801 119 (-1 546)	802 665 (0)	722 865 (-79 800)	802 665 (0)
	43	Til disposisjon for Forsvarsdepartementet	15 722	10 022 (-5 700)	10 022 (-5 700)	15 722 (0)	15 722 (0)
	70	Det frivillige Skyttervesen	0	0 (0)	0 (0)	29 500 (+29 500)	0 (0)
	71	Overføringer til andre	64 734	65 234 (+500)	64 734 (0)	35 734 (-29 000)	64 734 (0)
1710		Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg					
	1	Driftsutgifter	3 907 588	3 899 804 (-7 784)	3 832 588 (-75 000)	3 822 588 (-85 000)	3 907 588 (0)
	47	Nybygg og nyanlegg	2 706 455	2 706 455 (0)	2 706 455 (0)	2 706 455 (0)	2 506 455 (-200 000)
1716		Forsvarets forskningsinstitutt					
	51	Tilskudd til Forsvarets forskningsinstitutt	186 572	186 247 (-325)	186 572 (0)	186 572 (0)	186 572 (0)
1720		Felleskapasiteter i Forsvaret					
	1	Driftsutgifter	9 666 656	9 609 482 (-57 174)	9 666 656 (0)	9 616 656 (-50 000)	9 626 656 (-40 000)
1723		Nasjonal sikkerhetsmyndighet					
	1	Driftsutgifter	269 465	268 947 (-518)	269 465 (0)	263 765 (-5 700)	269 465 (0)

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S	H, FrP, V, KrF	A	Sp	SV
1731		Hæren					
	1	Driftsutgifter	5 066 104	5 066 104 (0)	5 141 104 (+75 000)	6 066 104 (+1 000 000)	5 466 104 (+400 000)
1732		Sjøforsvaret					
	1	Driftsutgifter	4 114 269	4 114 269 (0)	4 114 269 (0)	4 134 269 (+20 000)	4 234 269 (+120 000)
1733		Luftforsvaret					
	1	Driftsutgifter	4 936 621	4 936 621 (0)	5 036 621 (+100 000)	4 936 621 (0)	4 936 621 (0)
1734		Heimevernet					
	1	Driftsutgifter	1 241 819	1 241 819 (0)	1 316 819 (+75 000)	1 541 819 (+300 000)	1 391 819 (+150 000)
1760		Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlike- hold					
	1	Driftsutgifter	1 590 612	1 587 607 (-3 005)	1 590 612 (0)	1 590 612 (0)	1 590 612 (0)
1761		Nye kampfly med baseløs- ning					
	1	Driftsutgifter	187 712	187 322 (-390)	187 712 (0)	187 712 (0)	187 712 (0)
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	7 787 467	7 787 467 (0)	7 787 467 (0)	7 787 467 (0)	7 487 467 (-300 000)
1790		Kystvakten					
	1	Driftsutgifter	1 027 838	1 027 838 (0)	1 027 838 (0)	1 027 838 (0)	1 142 838 (+115 000)
1792		Norske styrker i utlandet					
	1	Driftsutgifter	1 009 909	1 009 909 (0)	1 009 909 (0)	1 009 909 (0)	617 909 (-392 000)
1795		Kulturelle og allmenn- nyttige formål					
	1	Driftsutgifter	0	0 (0)	0 (0)	0 (0)	20 000 (+20 000)
Sum utgifter ramme- område 8			55 028 419	54 952 477 (-75 942)	55 197 719 (+169 300)	56 128 419 (+1 100 000)	54 901 419 (-127 000)

Inntekter rammeområde 8 (i tusen kroner)

4700		Forsvarsdepartementet					
	1	Driftsinntekter	25 194	25 145 (-49)	25 194 (0)	25 194 (0)	25 194 (0)
4710		Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg					
	1	Driftsinntekter	3 664 063	3 657 419 (-6 644)	3 664 063 (0)	3 664 063 (0)	3 664 063 (0)
4720		Felleskapasiteter i Forsvar- et					
	1	Driftsinntekter	224 387	224 107 (-280)	224 387 (0)	224 387 (0)	224 387 (0)

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S	H, FrP, V, KrF	A	Sp	SV
4723		Nasjonal sikkerhetsmyndighet					
	1	Driftsinntekter	11 641	11 618 (-23)	11 641 (0)	11 641 (0)	11 641 (0)
4731		Hæren					
	1	Driftsinntekter	90 584	90 456 (-128)	90 584 (0)	90 584 (0)	90 584 (0)
4732		Sjøforsvaret					
	1	Driftsinntekter	54 284	54 174 (-110)	54 284 (0)	54 284 (0)	54 284 (0)
4733		Luftforsvaret					
	1	Driftsinntekter	107 878	107 660 (-218)	107 878 (0)	107 878 (0)	107 878 (0)
4734		Heimevernet					
	1	Driftsinntekter	5 681	5 670 (-11)	5 681 (0)	5 681 (0)	5 681 (0)
4760		Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold					
	1	Driftsinntekter	30 400	30 174 (-226)	30 400 (0)	30 400 (0)	30 400 (0)
4790		Kystvakten					
	1	Driftsinntekter	1 122	1 120 (-2)	1 122 (0)	1 122 (0)	1 122 (0)
4791		Redningshelikoptertjenesten					
	1	Driftsinntekter	768 137	766 460 (-1 677)	768 137 (0)	768 137 (0)	768 137 (0)
4792		Norske styrker i utlandet					
	1	Driftsinntekter	39 362	39 312 (-50)	39 362 (0)	39 362 (0)	39 362 (0)
		Sum inntekter rammeområde 8	5 598 343	5 588 925 (-9 418)	5 598 343 (0)	5 598 343 (0)	5 598 343 (0)
		Sum netto rammeområde 8	49 430 076	49 363 552 (-66 524)	49 599 376 (+169 300)	50 530 076 (+1 100 000)	49 303 076 (-127 000)

Komiteen vil anerkjenne den store innsatsen Forsvarets personell gjør i tjeneste både hjemme og ute.

Komiteen viser til at langsiktig satsing på forsvarssektoren, kombinert med omfattende omstilling og modernisering, har resultert i at Forsvaret i dag er et relevant sikkerhetspolitisk instrument som bidrar til å ivareta norske interesser og verdier både nasjonalt og internasjonalt.

Komiteen vil understreke at økonomisk bærekraft i utviklingen av forsvarsstrukturen forutsetter samsvar mellom oppgaver, struktur og økonomi.

Komiteen viser til at forsvarsbudsjettet for 2018 utgjør det andre av fire år i langtidsplanen for forsvarssektoren vedtatt gjennom behandlingen av Innst. 62 S (2016–2017), jf. Prop. 151 S (2015–2016). Halvveis i langtidsplanperioden tilsvarer det foreslåtte forsvarsbud-

sjetten 44,2 pst. av den forutsatte opptrappingen i fireårsperioden.

Komiteen slutter seg til at den sikkerhetspolitiske situasjonen tilsier at situasjonsforståelsen i egne nær-områder må opprettholdes, og at Forsvarets operative evne styrkes gjennom forbedret reaksjonsevne, økt tilgjengelighet, bedre utholdenhet, økt militær tilstedeværelse i nord samt tilrettelegging for allierte forsterkninger. Fundamentet for norsk sikkerhet er NATO, men den sikkerhetspolitiske situasjonen stiller krav til at Norge må være i stand til å ta et større ansvar for egen og våre alliertes sikkerhet.

Komiteen viser til at fellesskapets midler skal forvaltes på en god og ansvarlig måte. Forsvarets utvikling må derfor være preget av framsynthet, langsiktighet, forutsigbarhet og tilpasningsevne.

Komiteen vil understreke viktigheten av at arbeidet for å ivareta våre veteraner før, under og etter tjeneste følges opp med full kraft.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til enigheten om rammene for forsvarsbudsjettet for 2018. I forliket reduseres forsvarsbudsjettet med 70,242 mill. kroner som følge av et økt krav på 0,2 prosentpoeng til avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen og med 5,7 mill. kroner som en reduksjon av kap. 1700 post 43 Til disposisjon for Forsvarsdepartementet. Fordelingen av økningen til

avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen er fordelt pro rata på etatene i sektoren, Forsvarsdepartementet og kampflyprogrammet. Flertallet er opptatt av at langtidsplanens ambisjoner, og særlig operativ virksomhet, i størst mulig grad skal skjermes. Forvarets andel av økningen til avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen er derfor foreløpig plassert sentralt i forsvarsstaben på kap. 1720 post 1. Det legges til grunn at Forsvarsdepartementet i revidert nasjonalbudsjett for 2018 kommer tilbake med den endelige fordelingen på kapittel og post av Forvarets andel.

I tråd med budsjettforliket medfører dette endringer i forhold til regjeringens forslag for 2018 som følger:

Kap.	Post	Avd./etat	Endring
1700	1	Forsvarsdepartementet	-1 546 000
1700	43	Forsvarsdepartementet	-5 700 000
1710	1	Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg	-7 284 000
1716	51	Forvarets forskningsinstitutt	-325 000
1720	1	Felleskapasiteter i Forvaret	-57 174 000
1723	1	Nasjonal sikkerhetsmyndighet	-518 000
1725	1	Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben	
1731	1	Hæren	
1732	1	Sjøforvaret	
1733	1	Luftforvaret	
1734	1	Heimevernet	
1735	21	Etterretningstjenesten	
1740	1	Forvarets logistikkorganisasjon	
1760	1	Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold	-3 005 000
1761	1	Nye kampfly med baseløsning	-390 000
1790	1	Kystvakten	
1791	1	Redningshelikoptertjenesten	
1792	1	Norske styrker i utlandet	
1795	1	Kulturelle og allmenntilretteleggende formål	
Alle			-75 942 000

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet merker seg at regjeringen i tråd med langtidsplanen for forsvarssektoren legger opp til vesentlige bevilgningsøkninger til sentrale kapasiteter i forsvarssektoren i budsjettforslaget. Det legges opp til reduserte klartider, økt bemanning av operative kapasiteter og høyere aktivitetsnivå, hvilket representerer en forsvarspolitisk ambisjonsøkning som stadfester regjeringens flerårige forpliktelse til å satse på Forvaret.

Disse medlemmer noterer seg at regjeringen fortsetter det viktige arbeidet med å bygge en grunnmur som Forvaret kan bygge videre på, at en betydelig andel av bevilgningsøkningen i 2017-budsjettet videreføres til dette i budsjettforslaget, og at dette allerede har begynt å gi operativ effekt i forsvarsgrenene Heimevernet, Forvarets logistikkorganisasjon og Cyberforvaret.

Disse medlemmer mener regjeringens budsjettforslag legger grunnlaget for en langsiktig og bære-

kraftig utvikling av forsvarsstrukturen med en reell balanse mellom oppgaver, struktur og økonomi. Regjeringens forslag vektlegger overvåking, tilstedeværelse og suverenitetshevdelse i nordområdene.

Disse medlemmer slår fast at norsk sikkerhets- og forsvarspolitikk har som mål å sikre Norges suverenitet, territorielle integritet og politiske handlefrihet. Forvarets grunnleggende rasjonale er å ha en avskrekken- de effekt på mulige angripere og forsvare Norge og allierte mot eksterne trusler, anslag og angrep. Fundamentet for Norges sikkerhet er NATO. Norge må ha et moderne forsvar som inngår i en sterk og troverdig allianse. Dette vil ha en avskrekken- de effekt og redusere sannsynligheten for at vi kommer i en situasjon hvor Norges eller alliertes sikkerhet utfordres og må forsvares med militærmakt. Disse medlemmer mener det er viktig at Forvaret også skal kunne bidra substansielt og effektivt til styrket sikkerhet i samarbeid med andre sent-

rale aktører som FN, EU, de nordiske landene og Den afrikanske union. Disse medlemmer vil understreke at Forsvaret spiller en viktig rolle i samfunnets samlede beredskap.

Disse medlemmer ser at skifter i det sikkerhetspolitiske bildet kan skje raskt, og at det derfor også i fremtiden må påregnes endringer i dette bildet. Det er derfor viktig å bygge opp et forsvar som er fleksibelt og fremtidsrettet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil følge opp og finansiere den vedtatte langtidspanen for Forsvaret, jf. Innst. 62 S (2015–2016). Disse medlemmer merker seg at regjeringens budsjettforslag dessverre ligger bak budsjettopptrappingsplanen i langtidspanen 2017–2020. Disse medlemmer vil øke forsvarsbudsjettet med 175 mill. kroner ut over regjeringens forslag. Beløpet tilsvarer det flate kuttet i Forsvarets budsjetter som følge av den såkalte «avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen». Effektivisering er nødvendig, men fungerer best når Forsvaret selv kan forvalte de innsparte midlene.

Disse medlemmer vil styrke Hærens budsjett med 175 mill. kroner. I regjeringens forslag brukes det mer penger på øvelser i Sjø- og Luftforsvaret, men ikke i Hæren. Budsjettet føyer seg dermed inn i regjeringens vedvarende nedprioritering av Hæren. Disse medlemmer ønsker å gjennomføre en kvalitetsreform i Heimevernet og øker derfor heimevernsbudsjettet med 75 mill. kroner for å finansiere øving/trening og utstyr.

Medlemmen i komiteen frå Senterpartiet viser til at Senterpartiet sitt mål med forsvarspolitikken er å sikre eit forsvar som evnar å forsvare norsk territorium, sikre nasjonale interesser og sikre NATO-landa sin tryggleik saman med våre allierte. Som dei fleste andre NATO-land kviler Noreg sin tryggleik i krig på støtte frå NATO gjennom artikkel 5. Samstundes er Noreg gjennom artikkel 3 plikta til å ha eit godt utrusta forsvar og utvikle vår individuelle og kollektive evne til å motstå eit væpna angrep. Noreg må syte for å ha eit nasjonalt forsvar som er sterkt nok til å utgjere ein nasjonal krigsførebyggjande terskel.

Denne medlemmen viser til at å arbeide for eit samfunn der folket i landet faktisk styrer landet, er ein berebjelke i Senterpartiet sin politikk. Eit sterkt norsk folkestyre føreset ein godt fungerande og suveren nasjonalstat. Det er ikkje mogleg å sikre norske borgarar sin suverene rett til å styre landet utan at me evnar å forsvare oss. Då må me ha eit sterkt norsk forsvar.

Denne medlemmen viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett for både 2017 og 2018 har føreslått å auke Hæren sitt budsjett med ein mrd. kroner og Heimevernet sitt budsjett med 300 mill. kroner. Dette ville sikra igangsetting av investeringar i naudsynte kapasite-

tar i Hæren samt finansiert høgare oppsettingsgrad i Brigaden og meir trening og øving i Hæren. Samstundes ville det sikra fullfinansiering av eit heimevern med 45 000 soldatar, inkludert meir øving og trening og oppgradert våpen og utstyr.

Denne medlemmen viser til at Senterpartiet i 2015 vedtaksfesta NATO sitt toprosentmål. Det betyr at Noreg skal auke forsvarsløyvingane til 2 pst. av BNP innan 2024. Målsetjinga har Noreg forplikta seg til overfor NATO gjennom regjeringa si tilslutning på NATO-toppmøtet i Wales i 2014. Denne medlemmen understrekar at eit fleirtal av dagens parti på Stortinget gjekk til val på partiprogram der dei har vedtaksfesta NATO sitt toprosentmål.

Denne medlemmen viser til at forsvarsminneren i skriftleg svar til Senterpartiet har vedgått at

«å oppnå en situasjon der Norge faktisk bruker 2 prosent av BNP til forsvarsmål vil kreve betydelige rammeøkninger i de kommende årene, også ut over nivåene det planlegges for i denne langtidspanen».

Denne medlemmen understrekar at Noreg risikerer å stå overfor eit breitt spekter av trugsmål mot den nasjonale tryggleiken vår dei komande åra. Døme på dette er press mot grensa, hybridkrigføring, press mot nasjonal suverenitet over norske naturressursar eller omfattande og koordinert terror. Felles for alle desse trugsmåla er at om dei blir store nok, treng me eit forsvar med eit breitt spekter av kapasitetar. Noreg treng mest av alt eit forsvar som er bygd opp av norske menn og kvinner med forsvarskompetanse. Noreg treng fleire, ikkje færre, soldatar i åra framover.

Denne medlemmen viser til at Senterpartiet heile tida tydeleg har hevda at Noreg treng å vidareføre og styrke den mekaniserte brigaden. Trass i at regjeringa i fjor sa dei ikkje visste kva for hær Noreg treng i framtida, har regjeringa no konkludert med at Noreg er avhengig av ein mekanisert brigade, slik Senterpartiet heile tida har argumentert for. Diverre manglar Hæren i dag naudsynte kapasitetar som stridsvogner og artilleri. Stridsvogner er hovudkampsystemet i den mekaniserte brigaden, og det er ikkje akseptabelt å vente i 15 til 20 år før Hæren har kampklare stridsvogner.

Denne medlemmen viser til at Senterpartiet ynskjer eit folkeforsvar – eit forsvar av folket for folket. Noreg sin tryggleik er sterkt avhengig av forsvarsviljen og kompetansen til det norske folket. Å styrke verneplikt-instituttet og dei strukturane i Forsvaret som held opp taket av vernepliktige oppe, er avgjerande for Senterpartiet. Gjennom verneplikta sikrar me ei breiast mogleg rekruttering til Forsvaret. Dei best skikka og motiverte kan då velje å halde fram med sin militære karriere etter avtent verneplikt. Forsvarsviljen i det norske folk er høg, og norske folkevalde må sikre eit forsvar som gjer seg

nytte av denne heilt avgjerande ressursen. Senterpartiet vil medverke til at Noreg får fleire, ikkje færre, soldatar.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti ønsker et sterkt nasjonalt forsvar med balanse mellom forsvarsgrenene. Dette medlem foreslår å styrke landmakten ved å gjøre viktige investeringer i Hæren og investere i nødvendig utstyr for Heimevernet i tillegg til å øke driftsmidler til hær og heimevern. Dette medlem viser til at Sjøforsvaret og Kystvakten er sentrale for suverenitetshevdelse og beredskap i Nord-Norge og i Norges store havområder. Dette medlem foreslår derfor å styrke Sjøforsvaret og Kystvakten, blant annet med flere seilingsdøgn i nord.

Dette medlem viser til at innkjøp av 52 F-35-kampfly har en beregnet kostnad på rundt 270 mrd. kroner i et 30-årsperspektiv. Dette medlem er bekymret for at denne investeringen fortrenger mulighetene for viktige satsinger på andre forsvarsgrener, og viser videre til det fagmilitære rådet som i forkant av kampflybestillingen konkluderte med at antallet kampfly ikke kunne underskride 27–42 kampfly for å kunne betegnes som «det minste kompetansebærende kampflyvåpenet». Dette medlem mener kapasiteten til å forsvare Norge og forvalte de norske havområdene skal ligge til grunn for Forsvarets prioriteringer, og foreslår derfor at bestillingen fryses på 40 fly.

Dette medlem viser til at Norge i sikkerhetspolitikken har balansert behovene for avskrekking og beroligelse. Dette medlem mener denne politikken har tjent Norge godt i perioder med økt spenning. Dette medlem frykter at den planlagte NATO-øvelsen Trident Juncture er av en slik karakter at den bidrar til økt spenning heller enn det motsatte. Dette medlem mener Forsvaret må ha gode forhold for trening og øving, men likevel at øving bør foregå på en måte som bidrar til å minske spenningen heller enn det motsatte. Derfor ønsker dette medlem å omdisponere midler satt av til øvelsen til annen relevant øving og trening i Forsvaret.

Dette medlem viser til at den såkalte baseerklæringen, som danner grunnlaget for norsk basepolitikk, innebærer at utenlandske styrker ikke skal være stasjonert i Norge i fredstid på permanent basis. Dette medlem er svært kritisk til at Norge nå har amerikanske soldater i trening på Værnes i den såkalte rotasjonsordningen. Dette medlem er bekymret for en utvikling hvor Norge prioriterer ned sin egen landmakt og risikerer større avhengighet av alliert støtte også i fredstid. Dette medlem mener regjeringen bør avslutte rotasjonsordningen på Værnes og takke nei til nye forespørsler som innebærer tilstedeværelse av utenlandske styrker på permanent basis i fredstid. Dette medlem

foreslår å avvikle ordningen til fordel for satsing på egen landmakt og relevant trening og øving.

Dette medlem mener det norske forsvaret skal forsvare Norge, ikke delta i NATOs kriger i utlandet, og foreslår derfor å hente norske soldater hjem fra Irak, Syria og Jordan, gå imot utvidelsen i Afghanistan og hente norske styrker hjem fra Baltikum.

Komiteens medlem fra Venstre viser til at Venstre i sitt forslag til statsbudsjett for 2018 foreslår at rammeområde 8 settes til kroner 49 179 354 000, som er en reduksjon på 250 722 000 kroner i forhold til regjeringens forslag.

Dette medlem viser til at Venstres helhetlige forslag til statsbudsjett for 2018 tar utgangspunkt i budsjettforslaget fra regjeringen Solberg, jf. Prop. 1 S (2017–2018). Konkrete endringer på rammeområde 8 i forhold til dette forslaget følger av omtale og tabeller under.

Dette medlem mener at norsk sikkerhet ivaretas både gjennom egen militær evne og gjennom å bidra til fred, frihet og demokrati i flest mulig land, kombinert med reell vilje til en rettferdig internasjonal utvikling. Økt handel, samarbeid og dialog er de beste virkemidlene for fred mellom ulike stater. NATO og det transatlantiske samarbeidet skal forbli hjørnesteiner i norsk sikkerhetspolitikk, samtidig som det forsvarspolitiske samarbeidet i Norden og med EU videreutvikles.

Dette medlem mener at Norges rolle som forvalter av ressurser og vår geopolitiske plassering krever et sterkt selvstendig norsk forsvar og deltakelse i forpliktende internasjonalt samarbeid. Det er viktig at Norge er i stand til å hevde suverenitet og utøve myndighet i norske områder.

Dette medlem vil understreke betydningen av at det er en balanse mellom drift og investeringer i Forsvaret. Over flere år ser man at de avsatte driftsmidlene ikke står i forhold til de investeringene det legges opp til.

Dette medlem understreker at stortingsflertallet, mot Venstres stemmer, vedtok langtidsplanen for Forsvaret, jf. Innst. 62 S (2015–2016) og jf. Prop 151 S (2015–2016). Langtidsplanen binder opp store deler av nåværende og framtidige forsvarsbudsjetter i investeringer i blant annet nye jagerfly, ubåter og artilleri. Dette medlem var kritisk til langtidsplanen da den ble vedtatt, fordi den bandt opp så store ressurser at det vil bli vanskelig å beholde et tilstrekkelig antall soldater i hær og heimevern. Videre ble Sjøheimevernet besluttet nedlagt, og spillerommet for å oppgradere utstyr for Hæren, spesielt stridsvogner, ble svært begrenset. Dette medlem erkjenner at langtidsplanen ble vedtatt av et flertall på Stortinget, som også legger rammen for investeringer på forsvarsbudsjettet for 2018. Dette medlem viser derfor til Venstres alternative budsjett, der det ble foreslått endringer som er ment å starte gjenoppbyggingen av Heimevernet, starte prosessen med

oppgradering av stridsvogner til Hæren, og styrke Kystjegerkommandoen.

Det te med le m viser til Venstres alternative budsjett, der det ble fremmet som verbalforslag at Bardufoss forblir hovedhelikopterbase for Hæren og at Norges kystforsvar utredes av Sjøkrigsskolen.

Det te med le m mener det er viktig å gjenoppbygge den nedbrente mannskapsmessen ved Fredriksvern i Stavern. Bygningen var en viktig del av infrastrukturen til justissektorens kurs- og øvingsavdeling, men har ikke siden brannen vært i en stand som gjør at den kan brukes. En gjenoppbygging vil være viktig både for justissektoren og for Fredriksvern.

Det te med le m viser videre til Venstres alternative budsjett, der det blir foreslått at regjeringen gjennomfører en konseptvalgutredning om lokalisering av base for nye maritime patruljefly, P-8 Poseidon, og F-35 på «Quick Reaction Alert» (QRA), dette for å ha et bedre beslutningsgrunnlag for framtidig lokalisering.

Det te med le m er glad for at regjeringen ser hvor viktig Kystjegerkommandoen er for å opprettholde norsk kystforsvar. Spesielt i en tid der Sjøheimevernet skal nedlegges, har dette vært viktig. Det te med le m ønsker i denne sammenheng å vise til Venstres alternative budsjett, der det blir foreslått at Kystjegerkommandoen tilføres nye bordingslag, slik at den skal være i stand til å utføre sine oppgaver. Det te med le m viser videre til at dette forslaget i Venstres alternative budsjett, ville ført til en økning på 50 mill. kroner til Kystjegerkommandoen. Personell til dette kan blant annet finnes blant innsatsstyrkene til Sjøheimevernet.

Det te med le m mener det er avgjørende at antallet heimevernsoldater er høyt nok til at Heimevernet kan utføre sitt oppdrag i hele landet. I den sammenheng viser det te med le m til Venstres alternative budsjett der det blir foreslått å bevilge 100 mill. kroner for å øke antallet heimevernsoldater til 40 000, hvorav 5 000 er innsatsstyrker.

Det te med le m er bekymret for forslaget om å utsette anskaffelsen av stridsvogner til tidligst 2025. Norske Leopard-stridsvogner trenger umiddelbar oppgradering, og det te med le m viser derfor til Venstres alternative budsjett, der det blir foreslått å lease 10 Leo-

pard 2-A7-stridsvogner fra Tyskland, den hensikt å utprøve dem over lengre tid i Nord-Norge til en estimert kostnad på 100 mill. kroner.

Det te med le m er videre bekymret for at blant annet nedleggelsen av Sjøheimevernet har ført til et svekket norsk kystforsvar. Det te med le m vil i denne sammenheng vise til Venstres alternative budsjett, der det blir foreslått å gi Sjøkrigsskolen et mandat for å gjennomføre en utredning av norsk kystforsvar, med sikte på å få et mer helhetlig overblikk over behovene innen kystforsvaret.

Det te med le m viser også til forslaget i Venstres alternative budsjett om å gjennomføre en innsparing ved å avvikle kap. 1700 post 43. Posten har som formål å dekke uforutsette behov, til tross for at Forsvarsdepartementet har et driftsbudsjett på nesten 1 mrd. kroner. Det te med le m viser til forslaget i Venstres alternative budsjett om at de 15,7 mill. kroner som det er snakk om, også kan identifiseres innenfor driftsbudsjettet, skulle det oppstå en utilsiktet kostnad.

Det te med le m viser for øvrig til Venstres alternative budsjett, der det foreslås å redusere budsjettposten for drift av Forsvarsbygg, hvor regjeringen foreslår en økning på 298,6 mill. kroner til «utvikling av eksisterende eiendomsmasse», med 150 mill. kroner.

Det te med le m viser videre til posten for nybygg og nyanlegg for Forsvarsbygg, der regjeringen foreslår å øke posten med 850 mill. kroner. Det te med le m er opptatt av at det også på denne posten vises måtehold, og viser i den sammenheng til Venstres alternative budsjett, der det blir foreslått å redusere økningen med 200 mill. kroner.

Det te med le m ønsker dessuten å vise til posten for «Større utstyrsanskaffelser, Forsvaret», som er foreslått økt med 1 mrd. kroner. Svar fra departementet viser at det i perioden 2013–2016 brukes i snitt 254 mill. kroner mindre per år enn budsjettet. Det te med le m vil i denne sammenheng igjen vise til Venstres alternative budsjett, der det foreslås å redusere den foreslåtte økningen med 150 mill. kroner.

Samlet viser det te med le m til følgende konkrete endringsforslag i Venstres alternative budsjett under rammeområde 8, Forsvar:

Tiltak	Bokført mill. kr.
Mannskapsmesse, Stavern	15,0
Styrke Kystjegerkommandoen med bordingslag	50,0
Øke antallet HV-soldater til 35 000 + 5 000 innsatsstyrker	100,0
Overgangsløsning stridsvogner	100,0

Tiltak	Bokført mill. kr.
Til disp. for Forsvarsdepartementet	-15,7
Forsvarsbygg, drift	-150,0
Forsvarsbygg, nybygg og nyanlegg	-200,0
Større utstyrsanskaffelser, Forsvaret	-150,0
Sum rammeområde 8: Forsvar	-250,7

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til Kristelig Folkepartis alternative budsjett, hvor det foreslås en styrking av Hæren og Heimevernet på til sammen 500 mill. kroner. Dette medlem anser at Heimevernet bør styrkes både gjennom bemanning i områdestrukturen, utstyr og trening, og støttet ikke den nedbyggingen av Heimevernet som ble vedtatt av stortingsflertallet i forbindelse med langtidsplanen for forsvarssektoren. Dette medlem viser til Kristelig Folkepartis alternative budsjett, der det legges inn en økning til Heimevernet med 200 mill. kroner.

Dette medlem viser videre til behovet for å styrke Hæren gjennom investeringer i utstyr, beredskapsbeholdninger og vedlikehold. Dette medlem viser til Kristelig Folkepartis alternative budsjett, der det foreslås å øke bevilgningen til Hæren med 300 mill. kroner. Dette medlem viser videre til at Kristelig Folkeparti i sitt alternative budsjett øker støtten til Det frivillige Skyttervesen med 0,5 mill. kroner.

Samlet viser dette medlem til følgende konkrete endringsforslag i Kristelig Folkepartis alternative budsjett under rammeområde 8, Forsvar:

Tiltak	Bokført mill. kr.
Støtte til frivillige org. (Det frivillige Skyttervesen)	0,5
Heimevernet (antall mannskaper i områdestrukturen og utstyr)	200,0
Hæren (utstyr)	300,0
Forsvarsbygg, drift	-150,0
Forsvarsbygg, nybygg og nyanlegg	-200,0
Forsvarsmateriell, anskaffelser og vedlikehold	-150,5
Sum rammeområde 8: Forsvar	0

Regjeringen Solberg la 12. oktober 2017 frem Prop. 1 S (2017–2018). I del 2 til Prop. 1 S (2017–2018) fra Forsvarsdepartementet gir regjeringen detaljerte beskrivelser av kapitler og poster, samt sine forslag til utgifter og inntekter for kapitlene innen rammeområde 8, forsvar.

Komiteens merknader til de enkelte kapitler innen rammeområde 8 er gitt nedenfor.

2.2.2.2 ANMODNINGSVEDTAK

Komiteen viser til at Prop 1 S (2017–2018) gjør rede for oppfølging av i alt seks anmodningsvedtak under Forsvarsdepartementets ansvarsområde. Alle anmodningsvedtakene er gjort i stortings sesjonen 2016–2017.

De enkelte anmodningsvedtak omtales under det kapittelet temaet naturlig tilhører. Når det gjelder de vedtakene som ikke er omtalt i innstillingen, har komiteen ingen merknader og tar departementets oppfølging til orientering.

Komiteen vil understreke at komiteens merknader til anmodningsvedtakene ikke er å anse som Stortingets kontroll av regjeringens oppfølging og således

ikke kan erstatte den normale behandlingen gjennom den årlige Meld. St. 15.

KAP. 42 OMBUDSMANNSNEMDA FOR FORSVARET

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2017	7 100
Forslag Prop. 1 S (2017–2018)	7 300

Komiteen viser til forslaget til budsjett for Ombudsmannsnemnda for Forsvaret for 2017. Komiteen har ingen ytterligere merknader og slutter seg til forslaget.

KAP. 1700 OG 4700 FORSVARSDEPARTEMENTET

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2017	1 296 889
Forslag Prop. 1 S (2017–2018)	1 342 680
Inntekter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2017	24 655
Forslag Prop. 1 S (2017–2018)	25 194

Komiteen merker seg at budsjettet for Forsvarsdepartementet økes reelt med 10,8 mill. kroner, og at dette i hovedsak er knyttet til en økning i midler til romvirksomhet.

Komiteen viser til at utgiftene dekker Forsvarsdepartementets ordinære driftsutgifter, utgifter til Forsvarets materielltilsyn, Statens havarikommisjon for Forsvaret, internrevisjonsfunksjonen i forsvarssektoren, Senter for integritet i forsvarssektoren, Norges faste delegasjon til NATO, Militærmisjonen i Brussel, forsvarsråder, forsvarsattacheer og militærrådgivere ved norske utenriksstasjoner samt deler av den personlige staben til generalsekretæren i NATO. Videre viser komiteen til at posten dekker utgifter knyttet til blant annet kapasitetsbygging i forsvarssektoren, beredskap og krisehåndtering, forsvarssektorens miljødatabase og Norges formannskap i NORDEFECO (Nordic Defence Cooperation) i 2018.

Komiteen merker seg at kap. 4700 videreføres på om lag samme nivå som saldert budsjett for 2017, og at inntektene gjelder viderefakturering av husleie og andre driftskostnader knyttet til Forsvarsdepartementets lokaler på Akershus festning, samt brukerbetaling for tilkobling til nasjonalt BEGRENSET nett.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, mener Det frivillige Skyttervesen bør styrkes med en bevilgning på 0,5 mill. kroner for å kompensere for lønns- og prisvekst. Flertallet legger til grunn at økningen finansieres gjennom tilsvarende kutt på kap. 1710 Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg, post 1.

Flertallet viser til enigheten om rammene for forsvarsbudsjettet for 2018. I forliket reduseres forsvarsbudsjettet med 5,7 mill. kroner som en reduksjon av kap. 1700 post 43 Til disposisjon for Forsvarsdepartementet.

Medlemen i komiteen frå Senterpartiet viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett foreslår å auke løyvingane til Det frivillige Skyttervesen med 0,5 mill. kroner for å kompensere for lønns- og prisvekst. Samstundes foreslår Senterpartiet at det vert oppretta ein eigen post, kap. 1700 post 70, for å synleggjere dei årlege løyvingane til Det frivillige Skyttervesen.

KAP. 1710 OG 4710 FORSVARSBYGG OG NYBYGG OG NYANLEGG

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2017	5 498 963
Forslag Prop. 1 S (2017–2018)	6 614 043
Inntekter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2017	3 591 259
Forslag Prop. 1 S (2017–2018)	4 167 637

Komiteen viser til at Forsvarsbygg er et forvaltningsorgan underlagt Forsvarsdepartementet med ansvar for å levere eiendomstjenester til forsvarssektoren og forvalte forsvarssektorens eiendommer, bygg og anlegg (EBA). Forsvarsbygg dekker sine utgifter gjennom husleie fra brukerne, betaling for utførte oppdrag og bevilgninger.

Komiteen har merket seg at Forsvarsbygg og Forsvaret har utviklet nye omforente prioriteringskriterier for bruken av de tilgjengelige vedlikeholdsmidlene, som legges til grunn fra 2018.

Komiteen har videre merket seg at innredning til nybygg og nyanlegg fra og med 2018 vil finansieres over kap. 1710 post 47. I tråd med dette blir det ikke fremmet forslag til bevilgning på kap. 1710 post 45, men disse midlene er fra og med 2017-budsjettet lagt inn i post 47.

Komiteen merker seg at det for 2018 legges opp til en prioritering av EBA-investeringer på Ørland flystasjon, på Evenes i forbindelse med etableringen av framskutt base for kampflyberedskap og lokalisering av nye maritime patruljefly, i Garnisonen i Sør-Varanger i forbindelse med at det etableres et jegerkompani, og på Værnes i forbindelse med flytting av staben ved Luftforsvarets tekniske skolesenter og befalsskolen fra Kjevik.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til forslaget om å styrke bevilgningen til Det frivillige Skyttervesen finansiert gjennom tilsvarende kutt på 0,5 mill. kroner på dette kapittelet.

Komiteens medlem fra Venstre mener det er viktig å gjenoppbygge den nedbrente mannskapsmessen ved Fredriksvern i Stavern. Bygningen var en viktig del av infrastrukturen til justissektorens kurs- og øvingsavdeling, men har ikke siden brannen vært i en stand som gjør at den kan nyttes. En gjenoppbygging vil være viktig både for justissektoren og for Fredriksvern.

Dette medlem viser videre til Venstres alternative budsjett der det blir foreslått at regjeringen gjennomfører en konseptvalgutredning om lokalisering av base for P-8 Poseidon maritime patruljefly og F-35 på Quick Reaction Alert (QRA), dette for å ha et bedre beslutningsgrunnlag for framtidig lokalisering.

Dette medlem viser for øvrig til Venstres alternative budsjett, der det foreslås å redusere budsjettposten for drift av Forsvarsbygg, hvor regjeringen foreslår en økning på 298,6 mill. kroner til «utvikling av eksisterende eiendomsmasse», med 150 mill. kroner.

Dette medlem viser videre til posten for nybygg og nyanlegg for Forsvarsbygg, der regjeringen foreslår å øke posten med 850 mill. kroner. Dette medlem er opptatt av at det også på denne posten vises måtehold, og viser i den sammenheng til Venstres alternative bud-

sjett, der det ble foreslått å redusere økningen med 200 mill. kroner.

Dette medlem viser også til forslaget i Venstres alternative statsbudsjett om å gjennomføre en innsparing ved å avvikle post kap. 1700 post 43. Posten har som formål å dekke uforutsette behov, til tross for at Forsvarsdepartementet har et driftsbudsjett på nesten 1 mrd. kroner. Dette medlem viser til forslaget i Venstres alternative budsjett om at de 15,7 mill. kroner som det er snakk om, også kan identifiseres innenfor driftsbudsjettet skulle det oppstå en utilsiktet kostnad.

KAP. 1716 FORSVARETS FORSKNINGSinSTITUTT

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2017	162 479
Forslag Prop. 1 S (2017–2018)	186 572

Komiteen viser til at regjeringen i Prop 1 S (2017–2018) foreslår en bevilgning på 186 572 mill. kroner.

Komiteen mener at Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) er en viktig aktør som spiller en nøkkelrolle som bidragsyter til innovasjon og kunnskapsbasert beslutningstaking i norsk forsvarsdebatt.

Komiteen anerkjenner at endringene i norsk forsvar i årene som kommer, vil bety at FFI vil innta en stadig viktigere rolle som kunnskapsinstans for disse endringene.

Komiteen er derfor fornøyd med at regjeringen foreslår å øke bevilgningen til FFI med om lag 20 mill. kroner.

KAP. 1720 OG 4720 FELLESKAPASITETER I FORSVARET

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2017	5 310 768
Forslag Prop. 1 S (2017–2018)	9 688 223

Komiteen merker seg at regjeringen foreslår å samle midlene som tidligere har blitt bevilget på kapitlene 1725, 1740 og 1795, til kapittel 1720. Unntatt er utgifter til øremerkede tilskudd på kap. 1795 post 72, som foreslås innlemmet i kap. 1700 post 71, sammen med øvrige tilskuddsordninger som forvaltes av Forsvarsdepartementet.

Komiteen noterer at Forsvarets operative hovedkvarter i hovedsak viderefører leveranser og aktivitet i 2018, men i tillegg omdisponeres det midler til dette kapitlet for norsk deltakelse i NATOs høyprofiløvelse Trident Juncture.

Komiteen merker seg at Forsvarets spesialstyrker (FS) i 2018 vil være beredskapsklare i henhold til operativ ambisjon. En egen reserveenhet ble etablert i 2017 for å legge til rette for økt fleksibilitet og utholdenhet. FS

styrkes i 2018, blant annet for å legge til rette for videreutviklingen av denne reserveenheten. Aktivitetsnivået fra 2017 vil i hovedsak videreføres i 2018. FS vil i 2018 ta i bruk nye og moderne fasiliteter på Haakonsværn tilpasset avdelingens behov.

Komiteen merker seg at Cyberforsvaret i 2018 skal prioritere oppgaver som kun kan løses av Forsvaret, herunder bedret evne til å beskytte Forsvarets informasjonsinfrastruktur. Videre skal arbeidet med realisering av gevinster i Forsvarets portefølje av IKT-systemer intensiveres gjennom 2018.

Komiteen ser at Forsvarets logistikkorganisasjon (FLO) i 2018 styrkes for å være i stand til håndtere krav til økt omsetningsevne. FLO har et økende behov for kompetanse innenfor merkantile og juridiske fagområder. Det vil derfor bli gjennomført målrettet rekruttering av personell til spesielt driftsanskaffelser og strategiske avtaler.

Komiteen merker seg at Norge har påtatt seg å være vertskap for NATOs høyprofiløvelse Trident Juncture i 2018, og at regjeringen foreslår økte bevilgninger for å håndtere vertskapsrollen. Komiteen er tilfreds med at det viktige arbeidet med å bygge en grunnmur som Forsvaret kan bygge videre på, videreføres i 2018, og at en vesentlig andel av dette tilkommer Forsvarets logistikkorganisasjon.

Komiteen merker seg at Forsvarets sanitet (FSAN) er Forsvarets fagmyndighet innenfor sanitet og veterinærtjenester. Leveranser og aktiviteter videreføres på om lag samme nivå som i 2017. I 2018 vil FSAN prioritere videreutviklingen av ROLE 2-kapasiteten, slik at denne blir beredskapsklar i henhold til plan.

Komiteen noterer at Forsvarets høyskole (FHS) fra 1. januar 2018 vil omfatte all nivådannende utdanning etter grunnleggende soldatutdanning i Forsvaret. Nye FHS inkluderer blant annet befalsskolene, krigsskolene og Forsvarets ingeniørhøyskole.

Komiteen merker seg at Forsvarets fellestjenester (FFT) ble opprettet som en ny driftsenhet med virkning fra august 2016. Enheten består av tolv avdelinger: Forsvarets sikkerhetsavdeling, Forsvarets regnskapsadministrasjon, Feltprestkorpsset, Forsvarets veteranstjeneste, Oslo garnisonsforvaltning, Forsvarets mediesenter, Forsvarets forum, Regelverksenheten, Forsvarets FIF-administrasjon, Forsvarsmuseene, Forsvarets musikk og Forsvarets kommandantskap. FFT yter i tillegg administrativ støtte til Forsvarsstaben og Tillitsvalgtordningen i Forsvaret. Forsvarets sikkerhetsavdeling, som en del av FFT, styrkes i 2018 gjennom økte bevilgninger til forebyggende sikkerhet, herunder videreutvikling av innhentingsskapabiliteten og kompetansebygging.

Komiteen oppfatter at Forsvarets personell- og vernepliktsenter (FPVS) har et helhetlig fagansvar innenfor HR-området. FPVS er etablert med hovedtyngden av tilsatte på Hamar, i Harstad og i Elverum.

Komiteen tar til etterretning at det etter planen skal framlegges en skisse til justert kommandostruktur i NATO høsten 2017, med sikte på endelig godkjennelse under forsvarsministermøtet i februar 2018. Norge har vært en av initiativtakerne til gjennomgangen, og vil følge opp arbeidet aktivt.

Komiteen viser til regjeringens arbeid for veteraner gjennom handlingsplanen og oppfølgingsplanen for veteraner, og komiteens gjentatte støtte til dette arbeidet. Veteranforbundet SIOPS etterlyser i sitt hørings-svar en ny tverrdepartemental veteranplan som blant annet kan styrke arbeidet mellom Forsvaret og ulike instanser i hjelpeapparatet. Veteranforbundet tar også opp problemstillingene knyttet til erstatningsordningene og viser til at disse behøver ny vurdering, særlig kompensasjonsordningen for psykiske belastningsskader. Det etterlyses en utredning for å se på erstatningsordningene. Komiteen støtter innspillene og håper regjeringen vil vurdere disse tiltakene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, merker seg at det viktige arbeidet med å bygge en grunnmur som Forsvaret kan bygge videre på, videreføres i 2018, og at en vesentlig andel av dette tilkommer Cyberforsvaret.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til de varslede omorganiseringene i forsyningsvirksomheten, som er ventet å føre til raskere reaksjonstid, lengre utholdenhet og høyere beredskap. Gitt erfaringene fra konkurranseutsettingen av renholdet i Forsvaret er disse medlemmer ikke overbevist om at tiltakene vil oppnå de ønskede effektene. Tvert imot har det vist seg at privatisering har gitt økte kostnader, mer administrasjon og byråkrati, og dårligere pensjonsrettigheter for de ansatte. Disse medlemmer vil advare mot å gjennomføre konkurranseutsettingen som er skissert.

Cyberdomenet utvikles globalt som en arena for krigføring på linje med land-, luft- og sjødomenet. Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet merker seg at organiseringen av militære kapasiteter for å håndtere cyberdomenet skal vurderes nærmere i løpet av 2018. Det skal tas spesielt hensyn til utviklingen av cyberdomenet som et operasjonsdomene i NATO. Disse medlemmer støtter denne tilnærmingen. Disse medlemmer viser i den sammenheng til komiteens merknader i Innst. 62 (2016–2017) til gjeldende langtidsplan:

«Stortingets intensjon ved etablering av Cyberforsvaret var å legge grunnlag for en helhetlig organisasjon for å forsvare samfunnet mot militære eller statlige cybertrusler. Disse medlemmer er opptatt av at

Cyberforsvaret etablerer et tett samarbeid med politimyndighetene og Nasjonal sikkerhetsmyndighet, som henholdsvis har ansvaret for å forsvare samfunnet mot kriminelle cybertrusler og for forebyggende sikkerhetstjeneste».

Disse medlemmer forventer at Stortingets intensjon på dette området legges til grunn i arbeidet med konkret organisering.

Disse medlemmer merker seg at IKT-virksomheten i Forsvaret vil konsentreres til færre geografiske steder, og viser til at langtidsplanen angir at virksomheten konsolideres på Jørstadmoen, og vil ha dette som fremtidig hovedbase i tråd med Innst. 388 S (2011–2012). Stortinget angir i Innst. 388 S (2011–2012) mer konkret at

«de delene av IKT-virksomheten som på en naturlig måte kan lokaliseres i et sentralt senter, samles geografisk på Jørstadmoen», og at «det er viktig at en slik samling konkretiseres og gjennomføres uten unødig forsinkelse.»

Disse medlemmer forutsetter at denne geografiske samlingen er del av de tiltakene Forsvarsdepartementet nå konkretiserer, og at samlingen gjennomføres innenfor langtidsplanperioden og i tråd med føringene fra Stortinget. Disse medlemmer viser til at en slik geografisk samling vil kreve både en grundig prosess for å ivareta berørt personell, og praktiske tiltak, herunder tiltak innenfor eiendom, bygg og anlegg. Disse medlemmer forventer derfor at dette iverksettes raskt for å muliggjøre forutsatt fremdrift.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at det skal satses betydelig på IKT i forsvarssektoren for å underbygge en økning i operativ evne. Disse medlemmer merker seg at regjeringen i perioden 2017–2020 gjennomfører en helhetlig omstrukturering og modernisering av cyber- og IKT-virksomheten i forsvarssektoren, i samsvar med Stortingets behandling av Innst. 62 S (2016–2017), jf. Prop. 151 S (2015–2016) Kampkraft og bærekraft. Mulige konkrete løsninger og tiltak utredes derfor i Forsvarsdepartementet. Disse medlemmer støtter satsingen og omstruktureringen og mener det er viktig at alle konkrete tiltak utredes i nødvendig grad.

Disse medlemmer vil videre påpeke at de overordnede retningsvalgene, både med hensyn til lokalisering, organisering og ansvarsdeling, er fastlagt gjennom Stortingets behandling av langtidsplanen og gjennom Stortingets tidligere innstillinger. Disse medlemmer er derfor opptatt av at omstruktureringen gjennomføres innenfor gjeldende langtidsplanperiode, i tråd med de beslutningene som allerede er tatt. Disse medlemmer forutsetter at den videre utredningen fokuserer på hvordan disse beslutningene best kan gjennomføres innenfor angitt tidsramme.

Disse medlemmer merker seg at hoveddelen av IKT-virksomheten i forsvarssektoren vil samles organisatorisk innenfor rammen av Cyberforsvaret, i tråd med Stortingets behandling av Innst. 62 S (2016–2017), jf. Prop. 151 S (2015–2016). Hoveddelen av IKT-virksomheten vil, i tillegg til Cyberforsvaret, omfatte enkelte mindre IKT-miljøer i Forsvaret og IKT-miljøene i forsvarssektorens øvrige etater. Langtidsplanen peker spesielt på at Forsvarsmateriell IKT-kapasiteter er en sentral del av IKT-virksomheten. Konkrete avgrensninger og organisering inngår i den videre gjennomgangen.

Departementet påpeker at en samling i prinsippet kan bestå i ressursmessig overføring eller mulighet for faglig styring. Disse medlemmer vil samtidig påpeke at både Prop. 151 S (2015–2016) og Innst. 62 S (2016–2017) angir at hoveddelen av IKT-virksomheten i forsvarssektoren vil samles organisatorisk innenfor rammen av Cyberforsvaret.

Disse medlemmer merker seg at Forsvaret kan yte bistand til sivile myndigheter innenfor cyber- og IKT-områdene basert på den kompetanse og kapasitet Forsvaret har på samme måte som i andre operasjonsdomener.

Disse medlemmer viser samtidig til sine merknader om militær cybervirksomhet. Disse medlemmer forutsetter at det over tid etableres kapasitet til å forsvare samfunnet mot statlige eller militære cybertrusler, og forventer at disse kapasitetene også vil kunne brukes til å støtte sivile myndigheter i andre situasjoner.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at de tidligere kapitlene 1725, 1740 og 1795 i årets budsjett er samlet i kap. 1720 Felleskapasiteter i Forsvaret. Dette gjør at budsjettforslaget er vanskeligere å lese enn før, ettersom kapitlene i liten grad er brutt ned i ulike budsjettlinjer og informasjonen i proposisjonen er svært knapp. Disse medlemmer mener regjeringen fra neste års budsjett bør skille ut Forsvarets musikk, som tidligere var en del av kap. 1795 Kulturelle og allmenntyttige formål, slik at det er mulig for å følge utviklingen i bevilgningene til Forsvarets musikk.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Venstre legger til grunn at Forsvarets musikk blir opprettholdt på samme nivå som i dag, både i struktur og antall årsverk når det gjelder musikere og kunstneriske ledere.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, hvor det foreslås bevilget 20 mill. kroner til Forsvarets musikk ut over regjeringens budsjettforslag. Dette er et nødvendig nivå for å kompensere for reelle

kutt og å opprettholde mulighet for produksjon og inn-tjening for Forsvarets musikk.

KAP. 1723 OG 4723 NASJONAL SIKKERHETSMYNDIGHET

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2017	258 716
Forslag Prop. 1 S (2017–2018)	269 465

Komiteen viser til at Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) skal fungere som et nasjonalt ekspertorgan for informasjons- og objektsikkerhet og utgjøre et nasjonalt fagmiljø for IKT-sikkerhet. Direktoratet er nasjonal varslings- og koordineringsinstans for alvorlige dataangrep og andre IKT-sikkerhetshendelser.

Komiteen merker seg at det økonomiske handlingsrommet for NSM reelt sett økes med 10,1 mill. kroner i budsjettforslaget når «avbyråkratisering og effektivisering», kompensasjoner og tekniske endringer medregnes. Videre merker komiteen seg at NSM i 2018 særlig vil prioritere evnen til å avdekke, analysere og koordinere håndteringen av IKT-angrep.

Videre merker komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, seg at rollen som fag- og klagemyndighet innenfor personellsikkerhet og arbeidet med råd og veiledning innenfor objektsikkerhet skal prioriteres.

KAP. 1731 OG 4731 HÆREN

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2017	5 460 228
Forslag Prop. 1 S (2017–2018)	5 066 104

Komiteen merker seg at Hæren styrkes gjennom en betydelig satsing på vedlikehold, reservedeler og beredskapsbeholdninger, herunder ammunisjonsbeholdninger. Komiteen er tilfreds med at satsingen på vedlikehold videreføres i 2018, og legger til rette for at aktiviteten i Hæren kan gjennomføres med god materielltilgjengelighet, noe som øker kvaliteten på trenings- og øvingsaktiviteten.

Komiteen merker seg også at etableringen av et jegerkompani ved Garnisonen i Sør-Varanger fortsetter, og at etablering av en kampluftvern avdeling i Artilleribataljonen starter opp. Komiteen er tilfreds med at den økte aktiviteten i Panserbataljonen og 2. bataljon, Brigade Nord, videreføres i 2018.

Komiteen viser til at det ikke er lagt opp til noen endringer i Hærens oppgaver i dette budsjettet.

Komiteen merker seg at Hæren også i 2017 har avdelinger og enheter i kontinuerlig nasjonal beredskap

for raskt å kunne møte oppståtte hendelser, men også for å kunne bidra til ivaretagelse av samfunnssikkerhet og andre sentrale samfunnsoppgaver.

Komiteen registrerer at Hærens hovedbidrag til Forsvarets oppgave med å delta i flernasjonal krisehåndtering for 2018 vil være bataljonsstridsgruppe Telemark bataljon. Bataljonsstridsgruppen skal stå i NATO-beredskap og inngå som del av «Initial Follow-on Forces Group» (IFFG). I tillegg vil Hæren være forberedt på å bidra i «Operation Inherent Resolve» i Irak samt bidra med stabsoffiserer til øvrige pågående operasjoner og misjoner i utlandet. Som en del av styrkingen av NATOs evne til avskrekking og kollektivt forsvar har alliansen besluttet å etablere et forsterket framskutt nærvær, «enhanced Forward Presence» (eFP), med multinasjonale styrker deployert til Estland, Latvia, Litauen og Polen. Norge stiller med et betydelig bidrag i 2017, og vil også i 2018 være forberedt på å kunne bidra med styrker til et framskutt nærvær med multinasjonale styrker i Litauen.

Komiteen merker seg at Sjef Hæren i 2018 fortsetter samordningen av Hærens taktiske ledelse med brigadekommandoen for å videreutvikle denne i en mer mobil retning.

Komiteen viser til at Hærens tyngdepunkt i Indre Troms og Østerdal garnison videreføres innenfor rammen av Brigade Nord, samt at Brigade Nord videreføres med to mekaniserte bataljoner.

Komiteen merker seg at Hans Majestet Kongens Garde (HMKG) videreføres som en oppdragstilpasset lett infanteribataljon.

Komiteen merker seg at Hærens fagskole logistikk videreutvikles under Hærens våpenskole for å ivareta fagansvaret for landbasert logistikk.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Stortingets vedtak og merknader i behandlingen av landmaktproposisjonen gjennom Innst. 50 S (2017–2018), jf. Prop. 2 S (2017–2018), og er av den oppfatning at det i tillegg til omdisponeringene gjort gjennom finansinnstillingen, Innst. 2 S (2017–2018), nå vil være behov for å styrke Hærens budsjett med ytterligere 100 mill. kroner ved å øke posten 1731.1 Hæren og omdisponere disse midlene fra 1733.1 Luftforsvaret, opprinnelig avsatt til å sikre dedikert helikopterkapasitet for Hæren. Den samlede styrkingen av Hærens budsjett i Arbeiderpartiets alternative budsjett, sammenliknet med regjeringens opprinnelige budsjettforslag, blir dermed 175 mill. kroner.

Medlemen i komiteen frå Senterpartiet slår fast at Senterpartiet gjennom sitt alternative forsvarsbudsjett vil sikre ein sterk hær. Hæren er i dag underfinansiert. Naudsynte investeringar som eit samla storting har vedteke, er framleis ikkje sette i gong. Den

siste stortingsperioden har Hæren berre motteke om lag halvparten av investeringsmidlane han etter planen skulle få.

Denne medlemen understrekar at det trengs store investeringar i Hæren, noko Senterpartiet tek konsekvensen av. Senterpartiet løyver éin milliard meir til Hæren enn det regjeringa har føreslått. Med desse midlane kan Hæren gå i gang med investeringar i mellom anna artilleri, stridsvogner og digitalisert kommando- og kontrollsystem. Samstundes vil Senterpartiet løyve driftsmidlar for å sikre Hæren dedikerte helikopter i nord og sikre at 2. bataljon framleis skal ha ein høg oppsettingsgrad med soldatar til stades på Skjold.

Denne medlemen viser til at det lenge har vorte omtala i media at Forsvaret sine lager er tomme for viktige ammunisjonstypar. Gjennom meir og betre ammunisjon ynskjer Senterpartiet å styrke fleire delar av Hæren.

Denne medlemen viser til at talet på øvingsdøgn i Hæren i følgje forsvarssjefen sin årsrapport for 2016 var lågare i 2016 enn det var både i 2013 og 2014. Senterpartiet vil sikre fleire øvingar av framifrå kvalitet. Me vil også auke oppsettingsgraden i brigaden for å møte NATOs styrkemål. Med fleire fast tilstadeverande soldatar i brigaden og auka driftsbudsjett som sikrar trening og øvingar av høg kvalitet, styrker me beredskapen og forsvarsevna.

KAP. 1732 OG 4732 SJØFORSVARET

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2017	4 236 223
Forslag Prop. 1 S (2017–2018)	4 114 269

Komiteen merker seg at budsjettet for Sjøforsvaret foreslås redusert nominelt med 122,0 mill. kroner sammenliknet med saldert budsjett for 2017. Justert for budsjettekniske endringer foreslås det en økning på 84,6 mill. kroner.

Komiteen er tilfreds med at det viktige arbeidet med å bygge en grunnmur som Forsvaret kan bygge videre på, videreføres i 2018, og at en vesentlig andel av dette tilkommer Sjøforsvaret. Komiteen merker seg at satsingen på vedlikehold legger til rette for at aktiviteten i Sjøforsvaret kan gjennomføres med god materiell tilgjengelighet, noe som øker kvaliteten på trenings- og øvingsaktiviteten.

Komiteen registrerer at regjeringen foreslår en videreføring av den etablerte normaltilstanden, hvor en ubåt er fast stasjonert ved Ramsund orlogsstasjon. Komiteen mener dette vil opprettholde den økte maritime operative tilgjengeligheten og tilstedeværelsen i Nord-Norge.

Komiteen merker seg at Sjøforsvaret prioriterer trening og deltakelse i øvelser, nasjonalt og i utlandet, og registrerer at Sjøforsvaret i 2018 vil delta med to fartøyer til NATOs «Very High Readiness Joint Task Force» (VJTF). Komiteen merker seg også bidragene til NATOs stående maritime styrker (SNMG1), NATOs stående minerydderstyrke (SNMCMG1), «Initial Follow-on Forces Group» (IFFG), «Follow-on Forces Group» (FFG) og «Naval Coordination and Guidance for Shipping» (NCAGS).

Komiteen registrerer at styrkestrukturen i Marinen videreføres og videreutvikles, blant annet ved etablering av flere besetninger på fregatt. Komiteen registrerer videre at KV Magnus Lagabøte overføres fra Kystvakten til Marinen. Dermed økes Marinens struktur med ett fartøy i støttestrukturen.

Komiteen viser til Stortingets anmodningsvedtak nr. 677 av 22. mai 2017:

«Stortinget ber regjeringen foreta en ny gjennomgang av kontrakten om anskaffelse av helikopter NH90 til fregattene og meddele Stortinget resultatet, herunder forventet framdrift i helikopterleveransen.»

Komiteen har merket seg at regjeringen ennå ikke har kommet tilbake til Stortinget med en gjennomgang av den aktuelle anskaffelsen, og legger til grunn at regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på en egnet måte senest i løpet av første halvår 2018.

Medlemen i komiteen frå Senterpartiet viser til at Senterpartiet vil styrke beredskapen og forsvarevna langs kysten. I tillegg til å videreføre Sjøheimevernet foreslår Senterpartiet å styrke Sjøforsvaret gjennom å auke løyvingane til trening med 20 mill. kroner.

Gjennom regjeringa si nedlegging av Sjøheimevernet er det indre kystforsvaret mykje svekka. Regjeringa lova alternativ overvaking langs kysten, til dømes med droner. Regjeringa har ikkje følgd opp dette med auka satsing på overvaking langs indre kystlei. Denne medlemen forventar at regjeringa i løpet av 2018 kjem til Stortinget med eit framlegg om dei alternative tiltaka som var lova for å sikre den indre kystleia langs den lange kysten vår.

Komiteens medlem fra Venstre er glad for at regjeringen ser hvor viktig Kystjegerkommandoen er for å opprettholde norsk kystforsvar. Spesielt i en tid der Sjøheimevernet skal nedlegges, har dette vært viktig. Dette medlem ønsker i denne sammenheng å vise til Venstres alternative statsbudsjett, der det blir foreslått at Kystjegerkommandoen tilføres nye bordingslag, slik at den skal være i stand til å utfylle sine oppgaver. Dette medlem viser videre til at dette forslaget i Venstres alternative budsjett ville ført til en økning på 50 mill. kroner til Kystjegerkommandoen. Personell til

dette kan blant annet finnes blant innsatsstyrkene til Sjøheimevernet.

Dette medlem er videre bekymret for at blant annet nedleggelsen av Sjøheimevernet har ført til et svekket norsk kystforsvar. Dette medlem vil i denne sammenheng vise til Venstres alternative budsjett, der det ble foreslått å gi Sjøkrigsskolen et mandat for å gjennomføre en utredning av norsk kystforsvar, med sikte på å få et mer helhetlig overblikk over behovene innen kystforsvaret.

KAP. 1733 OG 4733 LUFTFORSVARET

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2017	4 774 506
Forslag Prop. 1 S (2017–2018)	4 936 621

Komiteen merker seg at posten foreslås økt nominelt med 162,1 mill. kroner sammenliknet med saldert budsjett for 2017. I nominell endring inngår avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen med 16,8 mill. kroner. De tekniske endringene som foreslås, er i hovedsak knyttet til overføring av oppgaver og tilhørende ressurser til kap. 1720 i forbindelse med gjennomføring av utdanningsreformen.

Komiteen er tilfreds med at det viktige arbeidet med å bygge en grunnmur som Forsvaret kan bygge videre på, videreføres i 2018, og at en vesentlig andel av dette tilkommer Luftforsvaret. Komiteen merker seg at satsingen på vedlikehold legger til rette for at aktiviteten i Luftforsvaret kan gjennomføres med god materielltilgjengelighet, noe som øker kvaliteten på trenings- og øvingsaktiviteten.

Komiteen noterer at luftromsovervåking og suverenitetshevdelse med F-16-kampfly i beredskap blir ivaretatt i henhold til operativ ambisjon i overgangsfasen, hvor F-35 innføres. Det foreslås en videreføring av den etablerte normaltilstanden, med flere og lengre tokt for maritime patruljefly. Beredskapen på Bardufoss og Rygge med Bell 412 videreføres, med tilhørende aktivitet, fram til annen kapasitet kan erstatte denne beredskapen. C-130J-transportfly bidrar med transport av gods og personell i inn- og utland.

Komiteen merker seg at Sjef Luftforsvaret videreføres på Rygge, samlokalisert med Luftforsvarsstaben og Luftoperativt inspektorat. Luftforsvarets organisasjon og styrkestruktur vil i 2018 være på om lag samme nivå som i 2017. Virksomheten i Luftforsvaret vil også i 2018 være preget av nødvendige og omfattende endrings- og moderniseringsprosesser som følger opp de vedtak som er fattet av Stortinget.

Komiteen noterer at anskaffelsen av det nye kampflyet, F-35, skjer i henhold til planene, og utbyggingen av kampflybasen på Ørland går som forutsatt og

fortsetter i 2018. Ytterligere seks F-35-kampfly ankommer Norge i 2018, og det vil pågå aktiviteter for å oppnå initieell operativ kapabilitet i 2019. F-16-strukturen videreføres som kampflysystem, og helt nødvendige oppgraderinger blir foretatt i tråd med overgangsløpet mellom gamle og nye kampfly. Utfasingen av F-16 er avstemt med innfasingen av F-35. Den operative virksomheten for redningshelikopter opprettholdes ved alle detasjementene. De nye redningshelikoptrene AW101 innfases gjennom operativ testing og evaluering på Sola. Operativ testing og evaluering av NH90-helikoptrene gjennomføres fortsatt ved Bardufoss flystasjon, og levering av NH90 i endelig utgave fortsetter i 2018.

Komiteens medlem fra Venstre viser til Venstres alternative budsjett, der det ble framhevet at Bardufoss forblir hovedhelikopterbase for Hæren, og at Norges kystforsvar utredes av Sjøkrigsskolen.

KAP. 1734 OG 4734 HEIMEVERNET

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2017	1 378 353
Forslag Prop. 1 S (2017–2018)	1 241 819

Komiteen viser til at Heimevernets hovedoppgaver er å etablere evne til territoriell overvåking og kontroll samt etablere evne til vakthold og sikring av utpekte militære og sivile objekter. Heimevernet skal også ha evne til nedkjemping av mindre, fiendtlige styrker, til grensevakt og til styrkebeskyttelse av nasjonale og allierte styrker. Komiteen understreker videre at Heimevernet derfor utgjør et vesentlig bidrag til løsning av Forsvarets oppgaver med forsvar av Norge innenfor rammen av NATOs kollektive forsvar, samt til avverging og håndtering av episoder og sikkerhetspolitiske kriser.

Komiteen viser til at Heimevernet utgjør en potensielt betydelig ressurs for sivil sektor, og kan bli anmodet om å bistå sivile myndigheter ved naturkatastrofer, ulykker, leteaksjoner og terrorhendelser. Således er Heimevernet viktig for Forsvarets oppgave med å bidra til ivaretagelse av samfunnsikkerhet og andre sentrale samfunnsoppgaver.

Komiteen noterer at Heimevernets skole- og kompetansesenter videreføres på Dombås.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, er positiv til at bemanningen i HV-17 økes for å bedre evnen til å planlegge og lede operasjoner samt motta allierte forsterkninger.

Flertallet merker seg at Sjøf Heimevernet i 2018 skal videreutvikle sin rolle som styrkesjef. Sjøf Heime-

vernet med stab videreføres på Terningmoen. Nasjonal territoriell kommando videreutvikles integrert med heimevernstaben på Terningmoen for taktisk ledelse av Heimevernets styrker. Etableringen av Nasjonal territoriell kommando vil bedre Heimevernets evne til å planlegge og gjennomføre operasjoner i hele landet.

Flertallet viser til at Forsvarets logistikkorganisasjons logistikkonsept, basert på avtale med Wilnor Governmental Services AS, videreføres og videreutvikles. Heimevernets lagre tilpasses konsept og struktur, samt Forsvarets øvrige lokalisering.

Flertallet viser til at Heimevernet har et landsdekkende territoriell ansvar, og at Heimevernets oppgaver videreføres. Heimevernet skal bidra til å løse Forsvarets oppgaver ved å styrkeprodusere militære kapasiteter til innsatsstyrkene og områdestyrkene, slik at Heimevernet som helhet har tilstrekkelig og nødvendig operativ evne, bestående av fastsatt reaksjonstid, strids-evne, tilgjengelighet og utholdenhet.

Flertallet viser til at Heimevernet fortsatt skal være mobiliseringsbasert, og at Heimevernet ble besluttet styrket i antall i Innst. 50 S (2017–2018), jf. Prop. 2 S (2017–2018), fra en ramme på 35 000 befal og mannskaper, til en ramme på 37 000 befal og mannskaper i områdestrukturen og en videreføring av 3 000 befal og mannskaper i innsatsstyrkene. Innsatsstyrkene skal etter behov kunne nyttes over hele landet. Flertallet registrerer at Sjøheimevernet i tråd med den vedtatte langtidspanen avvikles i 2018. Luftheimevernet inngår i områdestrukturen, og videreføres som en integrert del av baseforsvaret på enkelte av Luftforsvarets operative baser. I tillegg kan luftheimevernet også nyttes til å løse det samme oppgavespekteret som styrkene i landheimevernet. Heimevernets oppgaver ligger fast, herunder bidrag til sikring av objekter med sjøside.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, merker seg at regjeringen i Prop. 1 S (2017–2018) foreslår å bevilge 1 241,8 mill. kroner til Heimevernet, og at posten er foreslått redusert nominelt med 136,5 mill. kroner sammenliknet med saldert budsjett for 2017. Videre at de tekniske endringene som foreslås, blant annet er knyttet til overføring av ressurs-er til kapittel 1731 i forbindelse med etablering av Forsvares kompetansesenter for objektsikring samt overføring til kapittel 1720 for finansiering av tilleggsutgifter til Forsvarets logistikkorganisasjon. Hensyntatt de budsjettekniske endringene er posten foreslått redusert med 138,7 mill. kroner, og i dette ligger det at Heimevernet skal effektivisere for 13,4 mill. kroner i 2018. Dette flertallet er tilfreds med at den store satsingen på grunnmuren i Heimevernet i 2017 har gitt resultater, og at etterslepet i stor grad nå er hentet inn, at disse midlene av den grunn kan benyttes til andre prio-

riterte områder innenfor landmakten, og at reduksjonen i Heimevernet i hovedsak skyldes at etterslepet i stor grad ble finansiert i 2017. Tilstandsgraden på Heimevernets materiell er dermed vesentlig bedret og har nå en god status.

Dette flertallet merker seg at Heimevernet viderefører det høye aktivitetsnivået som er etablert for innsatsstyrkene og områdestrukturen. Videre at budsjettforslaget legger opp til at Heimevernet skal ha et ressursgrunnlag for å opprettholde oppfyllingsgraden av mannskaper i tråd med vedtatt styrkestruktur.

Medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti merker seg at regjeringa i Prop. 1 S (2016–2017) føreslår å løyve 1 241,8 mill. kroner til Heimevernet, og at posten vert føreslått redusert nominelt med 136,5 mill. kroner samanlikna med saldert budsjett 2017.

Desse medlemene syner til at den mest grunnleggjande oppgåva til ein stat er å tryggje landet sine innbyggjarar. For at Noreg skal ha eit forsvar med tilstrekkeleg forsvarsevne, er Heimevernet særst viktig. Noreg har eit stort landareal, med litt over fem millionar innbyggjarar. Noreg har eit større landareal enn Italia, men med ein tidel av folketalet. Desse medlemene vil understreke at for å kunne forsvare heile Noreg må det bu folk i heile landet, og at eit breitt forankra forsvar må ha kompetanse til å forsvare landet.

Desse medlemene viser til at Noreg er avhengig av eit forsvar med rask reaksjonsevne, men også med tilstrekkeleg evne til halde ut for å kunne utføre oppgåvene sine over tid. Desse medlemene viser til at det å beherske terreng er heilt avgjerande for å kunne halde ut under eit åtak mot Noreg. Desse medlemene vil peike på at Heimevernet, med sin unike lokalkunnskap, er ein naudsynt ressurs for at Forsvaret samla skal innfri si hovudoppgåve, forsvaret av norsk territorium.

Medlemene i komiteen frå Senterpartiet viser til at Senterpartiet føreslår eit historisk løft for Heimevernet, som i dag er underfinansiert. Regjeringa har ikkje klart å følgje opp områdestrukturen i Heimevernet. Denne medlemen viser til at regjeringa no er i gang med å leggje ned Sjøheimevernet og, som følgje av Innst. 50 S (2017–2018), jf. Prop. 2 S (2017–2018), er i ferd med å redusere Heimevernet med 5 000 soldatar, samanlikna med måltalet for Heimevernet i fjor, til berre 40 000.

Denne medlemen slår fast at Senterpartiet vil sikre eit fullfinansiert heimevern med 45 000 soldatar og eit sterkt Sjøheimevern. På sikt vil Senterpartiet, i tråd med eige partiprogram, auke Heimevernet til 50 000 soldatar. Denne medlemen viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett aukar løyvingane til Heimevernet med 300 mill. kroner samanlikna med re-

gjeringa sitt budsjettforslag. Dette sikrar også meir trening i Heimevernet, samt oppgradering av våpen og utstyr.

Komiteens medlem fra Venstre mener det er avgjørende at antallet heimevernssoldater er høyt nok til at Heimevernet kan utføre sitt oppdrag i hele landet. I den sammenheng viser dette medlem til Venstres alternative statsbudsjett, der det blir foreslått å bevilge 100 mill. kroner for å øke antallet heimevernssoldater til 40 000, hvorav 5 000 er innsatsstyrker.

KAP. 1735 ETTERRETNINGSTJENESTEN

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2017	1 714 268
Forslag Prop. 1 S (2017–2018)	1 905 510

Komiteen merker seg at posten økes nominelt med 191,2 mill. kroner sammenliknet med saldert budsjett for 2017.

Komiteen slutter seg til vurderingen at en relevant og effektiv utenlandsetterretningstjeneste er svært viktig for sikre en god situasjonsforståelse og et relevant beslutningsgrunnlag for norske myndigheter.

Komiteen viser til at Etterretningstjenesten i 2018 vil prioritere å følge opp utviklingen i Russland og nordområdene, det digitale rom og utfordringene fra internasjonal terrorisme. Utviklingen i Ukraina, Midtøsten og Nord-Afrika vil også bli fulgt nøye.

Komiteen vil understreke betydningen av nært samarbeid mellom Etterretningstjenesten, Politiets sikkerhetstjeneste (PST) og Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM), nå også gjennom nyetableringen Felles cyberkoordinatorsenter (CKS) for å styrke evnen til å motvirke trusler fra det digitale rom. Komiteen vil også framheve betydningen av at Etterretningstjenesten og PST gjennom Felles kontraterrorssenter (FKTS) sikrer et effektivt samarbeid på kontraterrorfeltet og om håndteringen av grenseoverskridende trusler.

Komiteen viser til Stortingets anmodningsvedtak nr. 466 av 21. februar 2017:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag til en revidert lov om Etterretningstjenesten.»

Komiteen har merket seg at lovarbeidet er igangsatt, og legger til grunn at Stortinget vil bli løpende orientert om framdriften i arbeidet med en revidert lov om Etterretningstjenesten.

KAP. 1760 OG 4760 FORSVARSMATERIELL OG STØRRE ANSKAFFELSER OG VEDLIKEHOLD

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2017	6 627 522
Forslag Prop. 1 S (2017–2018)	7 765 655

Komiteen viser til at post 1 finansierer driftsutgiftene til etaten Forsvarsmateriell, gjennomføringskostnader til materiellanskaffelsesprosjekter og materiellforvaltning i forsvarssektoren.

Komiteen viser til at investeringsgraden vil økes betydelig i 2018, når det legges opp til betydelige utbetalinger til nye kystvaktfartøyer, maritime patruljefly og kampluftvern til Hæren. I tillegg registrerer komiteen at utbetalingene til viktige pågående prosjekter, som NH90-helikoptrene og kampvogner i Hæren, fortsetter.

Komiteen merker seg at budsjettet for Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold er foreslått økt med 88,2 mill. kroner. Videre registrerer komiteen at hensyntatt de budsjettekniske endringene er det foreslått en reduksjon på 2,2 mill. kroner, og at bidraget fra avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen utgjør 7,5 mill. kroner.

Komiteen viser til post 45, som i hovedsak omfatter investeringer i materiell til Forsvaret unntatt nye kampfly med baseløsning, og at posten har en nominell økning på 1006,9 mill. kroner. Komiteen viser til at økningen korrigerer for de budsjettekniske endringene er på 1136,9 mill. kroner. Komiteen er tilfreds med at materiellinvesteringsporteføljen styrkes i budsjettfor-slaget.

Komiteen merker seg forslaget om å samle alle bevilgninger til drift av Forskningsrådets virksomhet på en rammestyrt post på Kunnskapsdepartementets budsjett fra 2018.

Komiteen registrerer at investeringene i 2018 rettes inn mot den strukturen som ble vedtatt ved Stortingets behandling av Innst. 62 S (2016–2017), jf. Prop. 151 S (2015–2016).

Komiteen merker seg at det legges frem to nye kategori-1-prosjekter for godkjenning i Prop. 1 S (2017–2018). Det første gjelder anskaffelse av et antall systemer for elektroniske mottiltak for bruk i Hæren, og det andre gjelder nytt bygg for Forsvarets satellittstasjon på Egemoen.

Komiteen viser videre til at utbetalinger til materiellinvesteringer i hovedsak gjelder påbegynte kategori 1-prosjekter, som anskaffelse av maritime patruljefly, P-8 Poseidon og ISR-kapasitet, logistikk- og støttefartøy, kampvogner til Hæren, AEGIS COTS Baseline update, oppgradering av luftvernmisil til Fridtjof Nansen-fregatter, videre oppdatering av Ula-klasse ubåter, nye ubåter, mellomløsning Ula-klassen, nytt kystvaktfartøy

og helikopter til fregatt og kystvakt. Komiteen slutter seg til dette.

Komiteen merker seg at byggingen av det nye logistikk- og støttefartøyet, KNM Maud, er forsinket. Fartøyet er under ferdigstilling og planlagt levert i første halvår 2018.

Komiteen merker seg at beklednings- og beskyttelsesprosjektet er foreslått forlenget til 2014–2024 for å spre utbetalingene over flere år.

Komiteen viser til at det hittil er levert 90 vogner i anskaffelsen av i alt 144 nye kampvogner i ulike versjoner av typen CV90 til Hæren, den største materiellinvesteringen i Hæren noensinne, og at det i 2018 er satt av over 0,5 mrd. kroner til fortsatt innfasing av flere kampvogner.

Komiteen viser til prosjektet Landbasert indirekte ildstøtte, og merker seg at regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med en egen sak om anskaffelse av nytt artilleri til Hæren.

Komiteen viser til Innst. 337 S (2014–2015), jf. Prop. 113 S (2014–2015), der prosjektet «AEGIS COTS Baseline update», som har som mål å opprettholde ytelsen på Fridtjof Nansen-klassens våpensystemer, ble vedtatt utvidet i omfang til å omfatte restaktiviteter fra prosjekt 6088 Nye fregatter. Komiteen har merket seg at aktivitetene vedrørende klargjøring for helikopter, radarsystem, sensorsystem mv. videreføres, og at man er i sluttfasen på flere aktiviteter.

Komiteen viser til at integrering av sjømålsmisil på fartøyene er utført, og at det gjenstår å rette opp enkelte mindre feil og mangler.

Komiteen viser til videreføringen av prosjektet, som omfatter oppdatering av sensor- og våpensystemer på Ula-klasse ubåter.

Komiteen viser til Innst. 381 S (2016–2017), jf. Prop. 123 S (2016–2017), der Stortinget vedtok anskaffelse av fire nye ubåter. Komiteen merker seg at det planlegges med at kontrakt på nye ubåter inngås i 2019, og at hoveddelen av utbetalingene kommer til å løpe fra kontraktstidspunktet fram til siste ubåt er levert og garantiperioden er utløpt tidlig på 2030-tallet. Komiteen registrerer at prosjektutgiftene i 2018 primært vil være knyttet til prosjektforberedelser og gjennomføringskostnader, inkludert risikoreduserende tiltak.

Komiteen viser til Innst. 337 S (2014–2015), jf. Prop 113 S (2014–2015), der prosjektet omfatter oppdateringer på Ula-klasse ubåter som bidrar til at Norge opprettholder en kontinuerlig ubåtkapasitet, og legger til rette for innføring av en ny kapasitet.

Komiteen viser til Innst. 7 S (2013–2014) jf. Prop 1 S (2013–2014), der prosjektet med å anskaffe et helikopterbærende kystvaktfartøy med isforsterket skrog ble vedtatt. Komiteen registrerer at omfanget i fremtidig prosjekt 3049 Erstatning Nordkapp-klassen tas inn som en del av dette prosjektet, og at omfanget økes til

tre fartøyer. Komiteen slutter seg til regjeringens forslag om at anskaffelsen av de tre nye helikopterbærende fartøyene til Kystvakten til erstatning for Nordkappklassen forseres med to år, og at prosjektet legges frem for Stortinget med ny kostnadsramme våren 2018.

Komiteen viser til Stortingets vedtak til Innst. 337 S (2014–2015) om anskaffelse av kampluftvern til Hæren som skal forsvare Hærens manøveravdelinger mot luftangrep, og til Innst. 62 S (2016–2017), der Stortinget har besluttet å gjennomføre denne anskaffelsen uavhengig av landmaktutredningen. Komiteen merker seg at planlagte leveranser fra prosjektet skal skje i perioden 2018–2021.

Komiteen viser til leveransen av i alt 14 nye NH90-helikoptre til Kystvakten og fregattene, som er vesentlig forsinket fra leverandørens side, og at det så langt er levert seks helikoptre med initiell operativ evne. Komiteen registrerer at forhandlingene om de åtte resterende åtte helikoptrene skal slutføres høsten 2017.

Komiteen viser til Innst. 7 S (2015–2016), jf. Prop 1 S (2015–2016), der det ble vedtatt at Heimevernet skal tilføres et større antall upansrede feltvogner med tilhørende tilhengere for økt kapasitet. Komiteen registrerer at det søkes inngått en rammeavtale i løpet av 2018 med en prisjustert kostnadsramme på 551 mill. kroner. Komiteen er tilfreds med den raske fremdriftsplanen som er forespeilet Stortinget.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiet, har merket seg at det pågår en posisjonering av partnerlandenes industri for å bli valgt som leverandører til driftsfasen av F-35. I F-35-prosjektets forrige utlysingsrunde om komponentvedlikehold fikk norsk industri svært gode tilbakemeldinger, inkludert betegnelsen «most qualified», men likevel fikk ingen norske industriaktører tilbud om kontrakter. Flertallet er bekymret for at det er svært vanskelig for norske bedrifter å bli valgt som leverandør til denne fasen. Dette skyldes bl.a. at andre partnernasjoner har forskjellige statlige ordninger som bidrar til å avlaste økonomisk risiko, som for eksempel Australias «New Air Combat Capability – Industry Support Program» med en tilskuddsramme tilsvarende drøyt 150 mill. kroner fram til 2024.

Flertallet har merket seg at et svært viktig tiltak for å kvalifisere norske bedrifter til å levere konkurransedyktige tilbud til produksjonsfasen av F-35 var ordningen der 50 mill. kroner ble stilt til disposisjon for risikoavlastende tiltak fram til utgangen av 2015. Ordningen var direkte utløsende for flere av kontraktene norsk industri har vunnet i F-35-programmet.

Flertallet viser til merknadene i Innst. 127 S (2016–2017), jf. Prop. 27 S (2016–2017), der et flertall be-

stående av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Senterpartiet blant annet viser til kravet norske myndigheter stiller til industrisamarbeid, og framhever behovet for at en også fra politisk hold fortsatt prioriterer å promotere norsk forsvarsindustri deltakelse i større anskaffelsesprosjekter. Flertallet ba samtidig regjeringen vurdere å gjenoppta tilskuddsordningen for norske industriaktørers deltakelse i F-35-programmet, som ble etablert i 2012 og foreløpig avsluttet ved utgangen av 2015.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet har merket seg at regjeringen så langt, etter mer enn ett år, ikke har kommet tilbake til flertallets anmodning om å vurdere å gjenoppta ordningen. Disse medlemmer mener det er helt avgjørende at norsk industri sikres likeverdige rammebetingelser og mulighet til å konkurrere på mest mulig like vilkår med øvrige F-35-nasjoners forsvarsindustri. Disse medlemmer er bekymret for at dersom det ikke iverksettes tiltak, vil norsk industri bli stående uten kontrakter på komponentvedlikehold i driftsfasen til F-35. Driftsfasen strekker seg ventelig mer enn 30 år fram i tid. På denne bakgrunn anmoder disse medlemmer regjeringen om å etablere en tilskuddsordning med en tentativ økonomisk ramme i størrelsesorden 25 mill. kroner per år i fire år, med oppstart i 2018, for å finansiere risikoavlastende tiltak for bedrifter som posisjonerer seg for leveranser til driftsfasen av F-35-programmet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet har merket seg at regjeringen har besluttet å innlede et strategisk samarbeid med Tyskland om å anskaffe nye ubåter fra ThyssenKrupp Marine Systems, og at Norge og Tyskland planlegger å anskaffe seks identiske ubåter, fire til Norge og to til Tyskland. Disse medlemmer er positive til at ubåtene skal utrustes med kampsystemer fra det nyetablerte selskapet Kta Naval Systems, som er et joint venture mellom Kongsberg Defence and Aerospace, Atlas Elektronik og ThyssenKrupp Marine Systems, med hovedkontor på Kongsberg.

Disse medlemmer er tilfredse med at Norge og Tyskland er enige om at Tyskland skal anskaffe NSM-missiler til overflatefartøyer i den tyske marine, og at det innledes et strategisk samarbeid om missiler mellom Norge og Tyskland, som bl.a. omfatter videreutvikling av NSM. Disse medlemmer forutsetter at det foreligger forpliktende avtaler om dette før Norge inngår avtale om kjøp av ubåter.

Disse medlemmer viser til merknadene i Innst. 353 S (2015–2016), Innst. 337 S (2014–2015) og Innst. 185 S (2015–2016) og forutsetter at anskaffelse av nye ubåter sikrer industriavtaler som gir oppdrag til norsk industri til en verdi som tilsvarer anskaffelsesverdien av

ubåtene, og at anskaffelsen sikrer markedsadgang for norsk forsvarsindustri i Tyskland.

Disse medlemmer viser også til at erfaringene fra anskaffelsen av ubåtene av Ula-klassen og Nansenklasse-fregatter, tilsier at forpliktende avtaler, uten forbehold om parlamentarisk behandling eller liknende, er avgjørende for å sikre at partenes intensjoner om industrisamarbeid faktisk blir realisert. Dette omfatter så langt kontrakten om anskaffelse av de to ubåtene til den tyske marinen, samarbeidsavtalen mellom Norge og Tyskland om missilsamarbeid, kontrakt mellom Kongsberg og det tyske forsvaret om leveranser av NSM-missiler og industrisamarbeidsavtalen mellom Forsvarsdepartementet og leverandøren ThyssenKrupp Marine Systems.

Disse medlemmer mener det er viktig at nasjonal kompetanse til å utføre nødvendig vedlikehold på neste generasjons ubåter etableres i Norge, og henstiller om at det i denne forbindelse utredes hvordan dette kan sikres gjennom et langsiktig strategisk samarbeid mellom Forsvaret og nasjonal industri.

Disse medlemmer er opptatt av samfunnets forståelse og oppfatning av Forsvaret som institusjon og samfunnsbygger. Med dette som utgangspunkt blir samfunnets syn på de ulike aktiviteter Forsvaret utfører, svært viktige.

Disse medlemmer understreker at omdømme- tap vil kunne ramme Forsvaret. Det er derfor avgjørende at all aktivitet undergår svært strenge etiske krav. Dette gjelder spesielt ved ivaretagelse av menneskeliv, samt andre forhold der kvalitative forhold berøres. Disse medlemmer viser til at man har en tradisjon for å avhende materiell staten ikke ser nødvendigheten av å eie. Avhendingen skjer som regel ved at objektet selges, doneres til en annen nasjon eller organisasjon som tilfredsstillers nasjonale krav, eller destrueres.

Disse medlemmer vil videre vise til at avhending av militært materiell er noe man har gjort over lang tid. I Innst. 213 S (2015–2016) skriver kontroll- og konstitusjonskomiteen at:

«Som følge av stortingsbehandlingen, jf. Innst. S. nr. 121 (2001–2002), ble alt materiell som kunne tenkes å ha en økonomisk verdi, lagt ut for salg. I løpet av de siste ti årene har Forsvaret solgt utrangert overskuddsmateriell for mer enn 1 mrd. kroner. Etter 2002 er det gjennomført over 10 000 salg av utrangert forsvarsmateriell.»

Disse medlemmer vil videre vise til «Instruks for utrangering, kassasjon og avhending av materiell og fast eiendom som tilhører staten (Normalinstruksen)».

Punkt 7.2 i denne instruksen lyder:

«Utrangering er besluttet om at et materiellsystem skal gå ut av bruk fordi det ikke lenger er egnet til sitt opprinnelige formål, eller fordi behovet ikke lenger er

til stede. Beslutningen om å utrangere materiell-systemer/strukturelementer fattes av FD.»

Disse medlemmer henviser også til samme instruks, punkt 7.5, som blant annet sier at materiell «skal avhendes på den mest totaløkonomiske måte for forsvarssektoren». «Avhending» er i retningslinjene definert som «salg, destruksjon eller vederlagsfri overføring (donasjon/gave) av materiell til personer/organisasjoner utenfor forsvarssektoren, både i inn- og utland». Det fremgår videre at ved bruk av salg som metode skal det foretas på den måten som gir størst økonomisk utbytte.

Disse medlemmer mener at gjennomgangen kontroll- og konstitusjonskomiteen foretok gjennom Innst. 213 S (2015–2016), understreker noen utfordringer som regjeringen har tatt tak i og som er nødvendig å avklare. Disse medlemmer mener denne innstillingen viser at interne forhold i Forsvaret med fordel kunne vært håndtert bedre. Det samme kan sies om enkelte av samhandlingspunktene mellom Utenriksdepartementet og Forsvarsdepartementet. Disse medlemmer antar man tidligere i for stor grad har forholdt seg til det enkelte departements autonomi, noe som kan ha ført til systemsvikt på noen få områder.

Blant annet vil disse medlemmer vise til vedlegg 4 til retningslinjene for materiellforvaltning av 20. mars 2007, hvor det er oppstilt en rekke kulepunkter for kundevurdering som skal vurderes før et eventuelt salg. Punktene kan ses på som en sjekklister for om det bør reises rødt flagg ved salget.

Disse medlemmer registrerer at kontroll- og konstitusjonskomiteen i sin innstilling blant annet uttalte:

«Komiteen finner det oppsiktvekkende at vedlegget til retningslinjene i flere tilfeller ikke er fulgt».

Disse medlemmer er klar over at i det all vesentlighet avhendes forsvarsmateriell på en svært god måte. Samtidig er det et faktum at en sak som avgjøres på feil grunnlag, er én sak for mye. Et forsvar utenfor demokratisk kontroll er etter disse medlemmers syn ikke akseptabelt.

Disse medlemmer er derfor positive til at regjeringen har fulgt opp, og skal fortsette å følge opp, de vedtak kontroll- og konstitusjonskomiteen fattet i Innst. 213 S (2015–2016). Samtlige av disse forslagene har som mål å sørge for bedre avhendingsmekanismer og å unngå lignende saker som er mye av grunnlaget for ovennevnte innstilling.

Disse medlemmer vil understreke at de endringer som blir iverksatt, må gjelde uavhengig av hvem som benytter seg av muligheten til å erverve utrangert materiell.

Komiteens medlem fra Venstre ønsker å vise til posten om Større utstyranskaffelser, Forsvaret

som er foreslått økt med 1 mrd. kroner. Svar fra departementet viser at det i perioden 2013–2016 brukes i snitt 254 mill. kroner mindre per år enn budsjettet. Dette medlem vil i denne sammenheng igjen vise til Venstres alternative budsjett, der det foreslås å redusere den foreslåtte økningen med 150 mill. kroner.

Dette medlem er bekymret over forslaget om å utsette anskaffelse av stridsvogner til tidligst 2025. Norske Leopard-stridsvogner trenger umiddelbar oppgradering, og dette medlem viser derfor til Venstres alternative budsjett, der det ble foreslått å lease 10 Leopard 2-A7 stridsvogner fra Tyskland, med hensikt å utprøve dem over lengre tid i Nord-Norge, til en estimert kostnad på 100 mill. kroner. Dette medlem er glad for at det er oppnådd enighet rundt muligheten for leasing og lån av moderne stridsvogner for hæren i forbindelse med stortingsbehandlingen av Prop. 2 S (2017–2018) landmaktproposisjonen.

KAP. 1761 NYE KAMPFLY MED BASELØSNING

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2017	8 787 215
Forslag Prop. 1 S (2017–2018)	8 997 666

Komiteen viser til at arbeidet med anskaffelse av inntil 52 F-35-kampfly med baseløsning, som Stortinget sluttet seg til ved behandling av Innst. 388 S (2011–2012), jf. Prop. 73 S (2011–2012), videreføres, og vil understreke viktigheten av at arbeidet følges opp i tråd med den leveranseplan som regjeringen informerte om og Stortinget sluttet seg til, gjennom behandling av Innst. 489 S (2012–2013), jf. Prop. 136 S (2012–2013).

Komiteen viser til at post 45, større utstyrsanskaffelse og vedlikehold, økes med 504,6 mill. kroner sammenliknet med saldert budsjett for 2017 som en følge av at de norske kampflyene nå er i full produksjon, at de tidlige innbetalingene økes for produksjonsseriene 13 og 14, og at utgifter for integreringsaktivitet for Joint Strike Missile (JSM) trinn 3 nå begynner å løpe. Komiteen er innforstått med at oversikten over kontrakter og utbetalinger i 2018 er basert på estimater og vil kunne bli justert gjennom året.

Komiteen viser til at det totale antallet fly i bestilling nå er 40, og at leveranseplanen legger til grunn at Norge vil motta seks fly hvert år fra 2017 til 2024. Videre merker komiteen seg at forventet behov for økte bestillingsfullmakter tilknyttet planlagte bestillinger i 2018 er 400 mill. kroner, og at endringen skyldes oppstart av anskaffelse av presisjonsstyrte våpen.

Komiteen viser til at post 47, nybygg og nyanlegg, reduseres med 287,2 mill. kroner sammenliknet med saldert budsjett for 2017, og at bevilgningen i 2018 i hovedsak vil bli benyttet til videreføring av investerings-

prosjekter i eiendom, bygg og anlegg på Ørland besluttet igangsatt av Stortinget, senest gjennom behandling av Innst. 381 S (2016–2017), jf. Prop. 123 S (2016–2017). Komiteen merker seg at det i denne proposisjonen ikke legges fram nye prosjekter knyttet til innfasingen av nye kampfly på Ørland og tilrettelegging av initieell operativ evne på Ørland innen utgangen av 2019.

KAP. 1790 OG 4790 KYSTVAKTEN

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2017	1 094 428
Forslag Prop. 1 S (2017–2018)	1 027 838

Komiteen vil understreke det viktige arbeidet Kystvakten gjør. Hovedfunksjonen til Kystvakten er å hevde suverenitet og å utøve myndighet, og komiteen understreker viktigheten av at Kystvakten bidrar til god situasjonsforståelse og operativ evne langs hele kysten, og særlig i nordområdene. Komiteen viser til Kystvaktens betydning for ressursforvaltning og kontroll gjennom effektiv overvåking, relevant tilstedeværelse og jevnlig og målrettede inspeksjoner i områder med fangst og fiske.

Komiteen merker seg at Kystvakten også gir viktige bidrag til redningsberedskap, sjøtrygghet, oljevernberedskap og andre sivile oppgaver. Komiteen vil understreke det viktige i at Kystvakten opprettholder norsk suverenitet og ressursforvaltning i henhold til internasjonal rett og avtaler. Den er en stabilitetsskapende faktor i ressursrike og strategisk viktige havområder. Komiteen viser til at nordområdene er et svært viktig strategisk satsingsområde i utenriks- og sikkerhetspolitikken. Tilstedeværelse i nord er en av de viktigste nasjonale oppgavene for Forsvaret. Kystvakten er sentral i å hevde Norges suverenitet i nordområdene.

Komiteen merker seg at investeringen i tre nye helikopterbærende kystvaktfartøy foreslås framskynnet, og at Stortinget vil bli forelagt en sak om ny kostnadsramme våren 2018. Komiteen er positiv til dette. Komiteen viser også til innfasingen av NH90-helikoptre og at samlet sett vil nye helikoptre og nye helikopterbærende fartøy gi Kystvakten økt overvåkingskapasitet, økt mobilitet og styrkede kommunikasjonsmuligheter.

Komiteen viser til Prop. 1 S (2016–2017), der Norge investering i nye kystvaktfartøy vert grunnlagt med nasjonale sikkerhetsomsyn og behovet for å oppretthalde nasjonal kompetanse og kapasitet til å bygge, utruste og vedlikehalde slike fartøy. I tråd med vedtaket ventar komiteen at regjeringa vil gjere bruk av norske underleverandørar i innkjøpet.

Komiteen viser til brei semje i Stortinget ved handsaming av Innst. 185 S (2015–2016), jf. Meld. St. 9

(2015–2016) Nasjonal forsvarsindustriell strategi, der det er gjort tydeleg at det skal leggjast tydeleg vekt på å byggje nasjonal kompetanse innanfor utvalde teknologiområde som er ein viktig del av våre sikkerheitsinteresser. Levetidsstøtte for militære land-, sjø-, eller luftsystem er trekt fram som eit av åtte slike utvalde teknologiområde. Komiteen vil derfor understreke tydinga av at ein i arbeidet med innkjøpet legg vekt på levetidsstøtte og kostnader.

Komiteen vil peike på at det i tida frå Stortinget først fekk framlagt innkjøp av nye helikopterbærande kystvaktskip i 2013, har skjedd ei vesentleg teknologiutvikling innan skipsfart. Norsk maritim industri har vorte spesielt kjent for teknologi som bidreg til reduserte utslepp, og mykje av det nye, klimavenlege utstyret er i bruk på skip i 2017.

Komiteen viser til at krav til reduserte utslepp i offentlege innkjøp, også forsvarsmateriell, er avgjerande for at Noreg skal nå sine klimapliktingar og er ein viktig drivar for utvikling av lågutsleppsteknologi. Komiteen føreset at det i innkjøpet ligg klare krav til teknologi som bidreg til reduserte utslepp.

Komiteen vil på dette grunnlag fremje følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa i den varsla tilleggsproposisjonen synleggjere korleis innkjøpet av nye kystvaktfartøy bidreg til reduserte utslipp av klimagassar».

«Stortinget ber regjeringa i den varsla tilleggsproposisjonen gjere greie for korleis innkjøpet av nye kystvaktfartøy bidreg til å oppretthalde nasjonal kompetanse og kapasitet til å byggje, utruste og vedlikehalde slike fartøy, og korleis ein vurderer at utrustinga sikrar låge levetidskostnader.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet ber om at regjeringen i den varslede tilleggsproposisjonen synleggjør hvordan anskaffelsen bidrar til å opprettholde nasjonal kompetanse og kapasitet til å bygge, utruste og vedlikeholde slike fartøyer, og hvordan en vurderer at løsningen som planlegges installert om bord, tar høyde for fremtidig videreutvikling og oppgraderinger for å sikre lavest mulige levetidskostnader.

KAP. 1791 OG 4791 REDNINGSHELIKOPTERTJENESTEN

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2017	925 343
Forslag Prop. 1 S (2017–2018)	854 745

Komiteen viser til at regjeringen i Prop. 1 S (2017–2018) foreslår en bevilgning på 854 745 mill. kroner. utgjør norsk NRF-beredskap for 2018 om lag 1 245 per-

Komiteen anerkjenner den avgjørende rollen redningshelikoptertjenesten utøver for å sikre norsk beredskap. Komiteen merker seg at regjeringen foreslår å gjennomføre en nominell reduksjon på 70,6 mill. kroner.

Komiteen legger til grunn at dette ikke vil bety noen svekkelse av redningshelikoptertjenesten, men at reduksjonen i stedet er knyttet til andre faktorer.

KAP. 1792 OG 4792 NORSKE STYRKER I UTLANDET

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2017	823 497
Forslag Prop. 1 S (2017–2018)	1 009 909

Komiteen merker seg at kapitlet foreslår økt nominelt med 186,4 mill. kroner. De tekniske endringene som foreslås, er i hovedsak knyttet til justering av pensjonspremie. Hensyntatt de budsjettekniske endringene er posten forslått økt med 172,8 mill. kroner. Komiteen noterer at Norge også i 2018 aktivt vil bidra til internasjonal innsats. Regjeringen prioriterer i 2018 innsatsen for kampen mot terror gjennom norske bidrag til Operation Inherent Resolve og Resolute Support Mission. I tillegg foreslås rammen økt for å ta høyde for inndekning av merutgifter knyttet til eventuell videreføring og mulig endring/styrking av norske militære styrkebidrag i pågående operasjoner. Komiteen merker seg at Norge i 2018 vil videreføre et bidrag til operasjon Inherent Resolve med utgangspunkt i Jordan. Operasjonen har foreløpig mandat fram til mars 2018. Norge vil videreføre sin innsats i FN-operasjonen Multidimensional Integrated Stabilisation Mission in Mali (MINUSMA) med et begrenset bidrag i 2018. Norge har tatt initiativ til etablering av en ny flernasjonalt rotasjonsordning for transportflybidrag til MINUSMA ut 2020. Norge tilbyr et nytt flybidrag på seks måneder i 2019. Komiteen noterer at på grunn av den forverrede sikkerhetssituasjonen i Afghanistan har NATO besluttet å videreføre Resolute Support Mission. Alliansen har nå et flerårig perspektiv før det vil være aktuelt å redusere innsatsen. Norge bidrar med støtte til opplæring og støtte til den afghanske spesialpolitienheten Crisis Response Unit i Kabul, og vil i 2018 styrke dette bidraget noe.

Som del av styrkingen av NATOs evne til avskrekking og kollektivt forsvar har alliansen besluttet å etablere et forsterket framskutt nærvær (enhanced Forward Presence (eFP)) med multinasjonale styrker deployert til Estland, Latvia, Litauen og Polen. Komiteen merker seg at regjeringen viderefører et norsk bidrag i 2018 til det tyskledede eFP i Litauen. Norges bidrag til NATO på Balkan planlegges videreført på 2017-nivå. Samlet sonell.

Komiteen noterer at Norge vil videreføre tilpassede bidrag til ulike andre operasjoner og beredskapsregistre innenfor rammene av NATO, EU og FN. Bidragene til United Nations Mission in the Republic of South Sudan (UNMISS), United Nations Truce Supervision Organisation (UNTSO) i Midtøsten samt Multinational Force and Observers (MFO) på Sinai planlegges videreført på om lag samme nivå som i 2017.

Komiteen merker seg at det i 2018 er avsatt 1,5 mill. kroner til uavhengig tilsyn med Forsvarets helsetjenester i utlandet. Mellomlanding for alle kontingenter i

forbindelse med hjemkomst etter tjeneste i operasjoner i utlandet videreføres i 2018.

KAP. 4799 MILITÆRE BØTER

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2017	500
Forslag Prop. 1 S (2017–2018)	500

Komiteen merker seg at inntektene gjelder militære bøter.

3. Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen utarbeide en merkeordning for å klargjøre for norske forbrukere hvilke israelske produkter som er produsert på okkupert land i strid med folkeretten.

4. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding til I under rammeområde 4 og 8 fremmes av komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteens tilråding til II–XIV under rammeområde 4 samt II, IV, V, VIII, IX og X under rammeområde 8 fremmes av en samlet komité.

Komiteens tilråding til III og VII under rammeområde 8 fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteens tilråding til VI under rammeområde 8 fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteens tilråding til C, I og II fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre slike

vedtak:

A.

Rammeområde 4

(Utenriks)

I

På statsbudsjettet for 2018 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Utgifter				
100		Utenriksdepartementet		
	1	Driftsutgifter	2 253 292 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	12 931 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	25 457 000	
	70	Erstatning av skader på utenlandske ambassader	1 054 000	
	71	Diverse tilskudd.....	35 258 000	
	72	Hjelp til norske borgere i utlandet.....	179 000	
103		Regjeringens fellesbevilgning for representasjon		
	1	Driftsutgifter	48 317 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
104		Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet		
	1	Driftsutgifter	9 844 000	
115		Næringsfremme-, kultur- og informasjonsformål		
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	17 634 000	
	70	Tilskudd til næringsfremme-, kultur- og informasjonsformål, <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	49 124 000	
116		Deltaking i internasjonale organisasjoner		
	70	Tilskudd til internasjonale organisasjoner.....	1 499 500 000	
117		EØS-finansieringsordningene		
	77	EØS-finansieringsordningen 2014–2021, <i>kan overføres</i>	787 554 000	
	78	Den norske finansieringsordningen 2014–2021, <i>kan overføres</i>	659 155 000	
118		Nordområdetiltak mv.		
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70 og 71</i>	38 204 000	
	70	Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland, <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	331 881 000	
	71	Støtte til utvikling av samfunn, demokrati og menneskerettigheter mv., <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	41 400 000	
	76	Tilskudd til internasjonale klima- og miljøtiltak, <i>kan overføres</i>	40 678 000	
119		Globale sikkerhetstiltak		
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	2 146 000	
	70	Globale sikkerhetstiltak, <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	12 672 000	
140		Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen		
	1	Driftsutgifter	1 576 140 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	33 659 000	
141		Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)		
	1	Driftsutgifter	273 336 000	
144		Fredskorpset		
	1	Driftsutgifter	56 224 000	
150		Bistand til Afrika		
	78	Regionbevilgning for Afrika, <i>kan overføres</i>	2 728 640 000	
151		Bistand til Asia		
	78	Regionbevilgning for Asia, <i>kan overføres</i>	786 500 000	
152		Bistand til Midtøsten og Nord-Afrika		
	78	Regionbevilgning for Midtøsten og Nord-Afrika, <i>kan overføres</i>	606 000 000	
153		Bistand til Latin-Amerika		
	78	Regionbevilgning for Latin-Amerika, <i>kan overføres</i>	130 000 000	
160		Sivilt samfunn og demokratiutvikling		
	1	Driftsutgifter	22 329 000	
	70	Sivilt samfunn, <i>kan overføres</i>	2 127 471 000	
	77	Utvekslingsordninger gjennom Fredskorpset, <i>kan overføres</i>	142 000 000	
161		Næringsutvikling		
	70	Næringsutvikling, <i>kan overføres</i>	319 000 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	75	NORFUND – tapsavsetting.....	421 875 000	
162		Overgangsbistand/sårbare stater og regioner		
	70	Overgangsbistand/sårbare stater og regioner, <i>kan overføres</i>	343 000 000	
163		Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter		
	70	Nødhjelp og humanitær bistand, <i>kan overføres</i>	4 511 000 000	
	72	Menneskerettigheter, <i>kan overføres</i>	360 000 000	
164		Fred, forsoning og demokrati		
	70	Fred, forsoning og demokratiltak, <i>kan overføres</i>	435 900 000	
	71	ODA-godkjente land på Balkan, <i>kan overføres</i>	319 300 000	
	72	Globale sikkerhetsutfordringer, <i>kan overføres</i>	191 000 000	
	73	Andre ODA-godkjente OSSE-land, <i>kan overføres</i>	405 500 000	
	74	Sikkerhetssektorreform (SSR) og fredsoperasjoner, <i>kan overføres</i>	87 700 000	
	75	Utvikling og nedrustning, <i>kan overføres</i>	10 000 000	
165		Forskning, kompetanseheving og evaluering		
	1	Driftsutgifter.....	89 816 000	
	70	Forskning, <i>kan overføres</i>	162 109 000	
	71	Faglig samarbeid, <i>kan overføres</i>	428 658 000	
166		Klima, miljø og fornybar energi		
	70	Ymse tilskudd, <i>kan overføres</i>	5 500 000	
	72	Klima og miljø, <i>kan overføres</i>	917 200 000	
	74	Fornybar energi, <i>kan overføres</i>	570 000 000	
167		Flyktnings tiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)		
	21	Spesielle driftsutgifter.....	1 425 477 000	
168		Kvinneres rettigheter og likestilling		
	70	Kvinneres rettigheter og likestilling, <i>kan overføres</i>	346 700 000	
169		Global helse og utdanning		
	1	Driftsutgifter.....	17 408 000	
	70	Global helse, <i>kan overføres</i>	3 218 916 000	
	73	Utdanning, <i>kan overføres</i>	1 904 010 000	
170		FN-organisasjoner mv.		
	70	FNs utviklingsprogram (UNDP).....	595 000 000	
	71	FNs befolkningsfond (UNFPA).....	500 000 000	
	72	FNs barnefond (UNICEF).....	510 000 000	
	73	Verdens matvareprogram (WFP), <i>kan overføres</i>	290 000 000	
	74	FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR).....	350 000 000	
	75	FNs organisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA).....	125 000 000	
	76	FN og globale utfordringer, <i>kan overføres</i>	308 300 000	
	77	FNs aidsprogram (UNAIDS), <i>kan overføres</i>	130 000 000	
	78	Pliktige bidrag til FN-organisasjoner mv., <i>kan overføres</i>	235 000 000	
	79	Ekspert, juniorekspert og FNs fredskorps, <i>kan overføres</i>	44 000 000	
	81	Matsikkerhet og klimatilpasset landbruk, <i>kan overføres</i>	275 000 000	
	82	FNs organisasjon for kvinners rettigheter og likestilling (UN Women), <i>kan overføres</i>	85 000 000	
	83	Verdens helseorganisasjon (WHO), <i>kan overføres</i>	183 500 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
171		Multilaterale finansinstitusjoner		
	70	Verdensbanken, <i>kan overføres</i>	916 000 000	
	71	Regionale banker og fond, <i>kan overføres</i>	840 000 000	
	72	Strategisk samarbeid med multilaterale utviklingsbanker og finansinstitusjoner, <i>kan overføres</i>	135 500 000	
172		Gjeldslette og gjeldsrelaterte tiltak		
	70	Gjeldslette, betalingsbalansestøtte og kapasitetsbygging, <i>kan overføres</i>	319 000 000	
480		Svalbardbudsjettet		
	50	Tilskudd	238 370 000	
1361		Samfunnet Jan Mayen		
	1	Driftsutgifter	47 606 000	
	30	Nytt hovedbygg på Jan Mayen.....	5 000 000	
		Totale utgifter.....		<u>36 970 924 000</u>
Inntekter				
3100		Utenriksdepartementet		
	1	Diverse gebyrer ved utenriksstasjonene.....	16 829 000	
	2	Gebyrer for utlendingssaker ved utenriksstasjonene	202 075 000	
	5	Refusjon spesialutsendinger mv.....	45 999 000	
4361		Samfunnet Jan Mayen		
	7	Refusjoner og andre inntekter	5 900 000	
		Totale inntekter.....		<u>270 803 000</u>

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2018 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 100 post 1	kap. 3100 postene 2 og 5
kap. 140 post 1	kap. 3140 post 5

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

III

Omdisponeringsfullmakt

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2018 kan omdisponere inntil 2 mill. kroner per tiltak fra kap. 166 Klima, miljø og fornybar energi, post 70 Ymse tilskudd, til øvrige ODA-godkjente bevilgninger. Beslutning om bruk av midler ut over dette og inntil 6 mill. kroner treffes av Kongen.

IV

Valutatap (disagio)/Valutagevinst (agio)

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2018 gis fullmakt til å utgiftsføre/inntektsføre uten bevilgning valutatap (disagio)/valutagevinst (agio) som følge av justering av midlene ved utenriksstasjonene under kap. 100/3100 Utenriksdepartementet og kap. 140/3140 Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen, postene 89 Valutatap (disagio)/Valutagevinst (agio).

V

Bruk av opptjente rentemidler

Stortinget samtykker i at opptjente renter på tilskudd som er utbetalt fra Norge til tematisk støtte, multi-bi-prosjekter, samarbeidsprosjekter, stat-til-stat-bistand, støtte til internasjonale og lokale ikke-statlige aktører, kan benyttes til tiltak som avtales mellom Utenriksdepartementet og den enkelte mottaker.

VI

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2018 kan gi tilsagn om:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
117		EØS-finansieringsordningene	
	77	EØS-finansieringsordningen 2014–2021	12 830 mill. kroner
	78	Den norske finansieringsordningen 2014–2021	10 784 mill. kroner
161		Næringsutvikling	
	70	Næringsutvikling	50 mill. kroner
166		Klima, miljø og fornybar energi	
	74	Fornybar energi	100 mill. kroner

- tilskudd til International Finance Facility for Immunisation II (IFFIm II) med inntil 1 500 mill. kroner i perioden 2010–2020 under kap. 169 Global helse og utdanning, samt fravike stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av tilskudd før det er behov for å dekke de aktuelle utgiftene og bruke tilskudd som sikkerhet for lån.
- tilskudd til en global finansieringsordning for kvinne- og barnehelse med inntil 3 600 mill. kroner samlet i perioden 2015–2020 under kap. 169 Global helse og utdanning.
- tilskudd til Vaksinealliansen Gavi med inntil 6 250 mill. kroner i perioden 2016–2020 under kap. 169 Global helse og utdanning, post 70 Global helse.
- tilskudd til Det globale fondet for bekjempelse av aids, tuberkulose og malaria (GFATM) med inntil 2 000 mill. kroner samlet i perioden 2017–2019 under kap. 169 Global helse og utdanning.
- tilskudd til Koalisjonen for innovasjon for epidemiberedskap (CEPI) med inntil 1 600 mill. kroner under kap. 169 Global helse og utdanning, samt fravike stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av tilskudd før det er behov for å dekke de aktuelle utgiftene og bruke tilskudd som sikkerhet for lån. Inntil 1 000 mill. kroner gis i direkte støtte til CEPI i årene 2017–2021. Videre gis inntil 600 mill. kroner til en obligasjonsfinansieringsmekanisme forvaltet av Verdensbanken i årene 2021–2025.
- tilskudd til International Finance Facility for Education (IFFEd) med inntil 850 mill. kroner i perioden 2018–2025 under kap. 169 Global helse og utdanning, samt fravike stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av tilskudd før det er behov for å dekke de aktuelle utgiftene og bruke tilskudd som sikkerhet for lån.

VII

Garantifullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2018 kan inngå garantier for perioden 2013–2018 for

- støtte ut over gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

avtaler om kjøp av prevensjonsimplantater til bruk i utviklingsland, innenfor en ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar for inntil USD 140 mill. Prevensjonsimplantatene skal være godkjent av Verdens helseorganisasjon (WHO), og avtalene skal være inngått med det formål å oppnå prisreduksjoner.

VIII

Dekning av forsikringstilfelle

Stortinget samtykker i at Kongen i 2018 kan inngå avtaler om forsikringsansvar for utstillinger ved visningsinstitusjoner i utlandet innenfor en totalramme for gamle og nye garantier på inntil 500 mill. kroner. Forsikringsansvaret omfatter tap og skade under transport, lagring og i visningsperioden.

IX

Toårige budsjettvedtak

Stortinget samtykker i at Norge kan slutte seg til toårige budsjettvedtak i FAO, WHO, ILO, UNIDO, OECD, WTO, IAEA, IEA, Havbunnsmyndigheten, Den internasjonale havrettsdomstolen, Jugoslaviadomstolen, Mekanismen for internasjonale straffedomstoler (MICT) og for regulært bidrag til FN.

X

Ettergivelse av fordringer

Stortinget samtykker i at Kongen i 2018 kan:

- ettergi statlige fordringer på utviklingsland i samsvare med kriteriene i handlingsplanen av 2004, Gjeldslette for utvikling, for inntil 500 mill. kroner under Garantiinstituttet for eksportkredits gamle portefølje (gammel alminnelig ordning og den gamle særordningen for utviklingsland). Fordringene verdsettes til faktisk utestående beløp på ettergivelsestidspunktet.
- ettergi statlige fordringer på Sudan som stammer fra den norske skipseksportkampanjen (1976–1980) for inntil 1 050 mill. kroner under Garantiinstituttet for eksportkredits gamle portefølje

(gammel alminnelig ordning og den gamle særordningen for utviklingsland). Fordringene verdsettes til faktisk utestående beløp, inklusive påløpte renter, på ettergivelsestidspunktet. Gjeldsettergivelsen gjennomføres uten bevilgning over bistandsbudsjettet og uten å belaste den norske gjeldsplanens ramme.

XI

Utbetaling av tilskudd

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2018 gis unntak fra bestemmelsene i stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av gitte bevilgninger på følgende måte:

1. Utbetalinger av norske medlemskapskontingenter, pliktige bidrag og andre bidrag til internasjonale organisasjoner Norge er medlem av, kan foretas i henhold til regelverket til den enkelte organisasjon.
2. Utbetalinger av tilskudd til utviklingsformål kan foretas én gang i året dersom avtaler om samfinansiering med andre givere innenfor utviklingssamarbeidet tilsier det.
3. Eventuelle utbetalinger av regjeringens gave til TV-aksjoner kan i sin helhet utbetales som et engangsbeløp.
4. Utbetalinger av tilskudd til Climate Investment Fund (CIF) kan foretas i samsvar med fondets prosedyrer for fondsoppbygging.
5. Utbetalinger av tilskudd til følgende fond forvaltet av Den europeiske bank for gjenoppbygging og utvikling (EBRD) kan foretas i henhold til regelverket til det enkelte fond: Early Transition Countries Fund, Eastern Europe Energy Efficiency and Environment Partnership Fund, Eastern Europe Energy Efficiency and Environment Partnership Regional Fund, EBRD Southern and Eastern Mediterranean Multi-Donor Account samt Multi Donor Account for Ukraine.
6. Utbetalinger av tilskudd til Ukraine Trust Fund for Military Career Transition, forvaltet av NATO, kan foretas i henhold til fondets regelverk.
7. Utbetalinger av bidrag til Northern Dimension Environment Partnership Support Fund (NDEP), Chernobyl Shelter Fund (CSF) og Nuclear Safety Account (NSA) kan foretas i samsvar med fondets prosedyrer for fondsoppbygging.
8. Utbetalinger av tilskudd til akutt nødhjelpsarbeid kan i enkelte tilfeller foretas for opptil ett år frem i tid når dette er påkrevd for å sikre raske og nødvendige investeringer.
9. Utbetalinger av tilskudd til fond forvaltet av Verdensbanken, Afrikabanken, Asiabanken og Den interamerikanske utviklingsbanken kan foretas i henhold til regelverket for det enkelte fond.

10. Utbetalinger til Vaksinealliansen Gavi kan foretas årlig i tråd med organisasjonens finansieringsstrategi og regelverk.

XII

Bruk av gjeldsbrev og raskere trekk på gjeldsbrev

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2018 kan fravike Bevilgningsreglementet § 3 annet ledd ved utstedelse av gjeldsbrev i forbindelse med kapitalpåfyllinger under Det internasjonale utviklingsfondet, Det asiatiske utviklingsfondet, Det afrikanske utviklingsfondet og Den globale miljøfasiliteten.

XIII

Deltakelse i kapitaløkninger i internasjonale banker og fond

Stortinget samtykker i at:

1. Norge deltar, i forbindelse med formalisering av Sør-Sudans medlemskap i Den afrikanske utviklingsbanken (AfDB), i en selektiv kapitaløkning i banken, med en innbetalt andel tilsvarende motverdien i norske kroner på innbetalingstidspunktet av til sammen UA 0,57 mill. Innbetalingen foretas i løpet av årene 2016–2023 og belastes kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner, post 71 Regionale banker og fond. Kapitaløkningen innebærer også en økning i den norske statsgarantien i AfDB med UA 8,93 mill.
2. Norge deltar i kapitalpåfyllingen til Den interamerikanske utviklingsbankens (IDB) organisasjon for privat sektor, Inter-American Investment Corporation (IIC), med en andel på USD 10,1 mill. innbetalt i syv årlige avdrag for perioden 2016–2022. Innbetalingene belastes kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner, post 71 Regionale banker og fond.
3. Norge deltar i den 18. kapitalpåfyllingen av Det internasjonale utviklingsfondet (IDA-18) med et bidrag på til sammen 2 748 mill. kroner for perioden 2017–2019, innbetalt i tre like årlige bidrag. Innbetalingene belastes kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner, post 70 Verdensbanken.
4. Norge, i forbindelse med den 18. kapitalpåfyllingen av IDA-18 for perioden 2017–2019, deltar i Det internasjonale gjeldsletteinitiativet for de fattigste landene, Heavily Indebted Poor Countries initiative (HIPC), med et bidrag på 313,6 mill. kroner innbetalt i tre like årlige bidrag. Innbetalingene belastes kap. 172 Gjeldslette og gjeldsrelaterte tiltak, post 70 Gjeldslette, betalingsbalansestøtte og kapasitetsbygging.
5. Norge deltar i den 14. kapitalpåfyllingen i Det afrikanske utviklingsfondet (AfDF-14) med et bidrag på til sammen 1 767 mill. kroner for perioden 2017–2019, innbetalt i tre årlige bidrag. Beløpet innbetales med 539 mill. kroner i 2017, 614 mill. kroner i 2018 og 614 mill. kroner i 2019. Innbetalingene

- belastes kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner, post 71 Regionale banker og fond.
6. Norge, i forbindelse med den 14. kapitalpåfyllingen av AfDF-14 for perioden 2017–2019, deltar i Det internasjonale gjeldsletteinitiativet for de fattigste landene, Heavily Indebted Poor Countries initiative (HIPC), med et bidrag på til sammen 27,53 mill. kroner til «Grant Compensation». Bidragene innbetales med 6,84 mill. kroner i 2017, 8,51 mill. kroner i 2018 og 12,19 mill. kroner i 2019. Innbetalingene belastes kap. 172 Gjeldslette og gjeldsrelaterte tiltak, post 70 Gjeldslette, betalingsbalansestøtte og kapasitetsbygging.
7. Norge deltar i den 12. kapitalpåfyllingen i Det asiatiske utviklingsfondet (AsDF-12) med et bidrag på til sammen 229,44 mill. kroner for perioden 2017–

2020, innbetalt i tre like årlige bidrag. Innbetalingene belastes kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner, post 71 Regionale banker og fond.

XIV

Merinntektsfullmakt

Stortinget samtykker i at Samferdselsdepartementet i 2018 kan overskride bevilgningen under kap. 1361 post 1 mot tilsvarende merinntekt under kap. 4361 post 7.

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

B.

Rammeområde 8

(Forsvar)

I

På statsbudsjettet for 2018 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Utgifter				
42		Ombudsmannsnemnda for Forsvaret		
	1	Driftsutgifter	7 300 000	
1700		Forsvarsdepartementet		
	1	Driftsutgifter	801 119 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, kan overføres, overslagsbevilgning	125 150 000	
	43	Til disposisjon for Forsvarsdepartementet, kan overføres.....	10 022 000	
	71	Overføringer til andre, kan overføres	65 234 000	
	73	Forskning og utvikling, kan overføres	28 886 000	
	78	Norges tilskudd til NATOs og internasjonale driftsbudsjetter, kan overføres	305 523 000	
1710		Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg		
	1	Driftsutgifter, kan overføres.....	3 899 804 000	
	47	Nybygg og nyanlegg, kan overføres, kan nyttes under kap. 1761 post 47.....	2 706 455 000	
1716		Forsvarets forskningsinstitutt		
	51	Tilskudd til Forsvarets forskningsinstitutt.....	186 247 000	
1720		Felleskapasiteter i Forsvaret		
	1	Driftsutgifter	9 609 482 000	
	71	Overføring til andre, kan overføres	21 567 000	
1723		Nasjonal sikkerhetsmyndighet		
	1	Driftsutgifter	268 947 000	
1731		Hæren		

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	1	Driftsutgifter	5 066 104 000	
1732		Sjøforsvaret		
	1	Driftsutgifter	4 114 269 000	
1733		Luftforsvaret		
	1	Driftsutgifter	4 936 621 000	
1734		Heimevernet		
	1	Driftsutgifter	1 241 819 000	
1735		Etterretningstjenesten		
	21	Spesielle driftsutgifter	1 905 510 000	
1760		Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold		
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 1760 post 45</i>	1 587 607 000	
	44	Fellesfinansierte investeringer, nasjonalfinansiert andel, <i>kan overføres</i>	96 331 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1761 post 45</i>	5 914 782 000	
	48	Fellesfinansierte investeringer, fellesfinansiert andel, <i>kan overføres</i>	71 500 000	
	75	Fellesfinansierte investeringer, Norges tilskudd til NATOs investeringsprogram for sikkerhet, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1760 post 44</i>	92 430 000	
1761		Nye kampfly med baseløsning		
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 1761 post 45</i>	187 322 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1760 post 45</i>	7 787 467 000	
	47	Nybygg og nyanlegg, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1710 post 47</i>	1 022 487 000	
1790		Kystvakten		
	1	Driftsutgifter	1 027 838 000	
1791		Redningshelikoptertjenesten		
	1	Driftsutgifter	854 745 000	
1792		Norske styrker i utlandet		
	1	Driftsutgifter	1 009 909 000	
		Totale utgifter		<u>54 952 477 000</u>
Inntekter				
4700		Forsvarsdepartementet		
	1	Driftsinntekter	25 145 000	
4710		Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg		
	1	Driftsinntekter	3 657 419 000	
	47	Salg av eiendom	503 574 000	
4720		Felleskapasiteter i Forsvaret		
	1	Driftsinntekter	224 107 000	
4723		Nasjonal sikkerhetsmyndighet		
	1	Driftsinntekter	11 618 000	
4731		Hæren		
	1	Driftsinntekter	90 456 000	
4732		Sjøforsvaret		
	1	Driftsinntekter	54 174 000	
4733		Luftforsvaret		
	1	Driftsinntekter	107 660 000	
4734		Heimevernet		
	1	Driftsinntekter	5 670 000	
4760		Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold		

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	1	Driftsinntekter.....	30 174 000	
	48	Fellesfinansierte investeringer, inntekter	71 536 000	
4790		Kystvakten		
	1	Driftsinntekter.....	1 120 000	
4791		Redningshelikoptertjenesten		
	1	Driftsinntekter.....	766 460 000	
4792		Norske styrker i utlandet		
	1	Driftsinntekter.....	39 312 000	
4799		Militære bøter		
	86	Militære bøter.....	500 000	
		Totale inntekter.....		5 588 925 000

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2018 kan benytte alle merinntekter til å overskride enhver utgiftsbevilgning under Forsvarsdepartementet, med følgende unntak:

- Inntekter fra militære bøter kan ikke benyttes som grunnlag for overskridelse.
- Inntekter ved salg av større materiell kan benyttes med inntil 75 pst. til overskridelse av bevilgningen under kap. 1760 Forsvarsmateriell og større anskaf-

felser og vedlikehold, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold.

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

III

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2018 kan:

- foreta bestillinger ut over gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1720		Felleskapasiteter i Forsvaret	
	1	Driftsutgifter	1 517 mill. kroner
1731		Hæren	
	1	Driftsutgifter	30 mill. kroner
1732		Sjøforsvaret	
	1	Driftsutgifter	910 mill. kroner
1733		Luftforsvaret	
	1	Driftsutgifter	1 500 mill. kroner
1734		Heimevernet	
	1	Driftsutgifter	65 mill. kroner
1760		Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold	
	1	Driftsutgifter	1 100 mill. kroner
	44	Fellesfinansierte investeringer, nasjonalfinansiert andel	80 mill. kroner
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	25 000 mill. kroner
	48	Fellesfinansierte investeringer, fellesfinansiert andel	165 mill. kroner
1761		Nye kampfly med baseløsning	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	34 335 mill. kroner
1790		Kystvakten	

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1791	1	Driftsutgifter	2 080 mill. kroner
		Redningshelikoptertjenesten	
1792	1	Driftsutgifter	60 mill. kroner
		Norske styrker i utlandet	
	1	Driftsutgifter	25 mill. kroner

2. gi Forsvarets forskningsinstitutt fullmakt til å ha økonomiske forpliktelser på inntil 60 mill. kroner ut over det som dekkes av egne avsetninger.

IV

Tilsagnsfullmakt

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2018 kan gi tilsagn om økonomisk støtte ut over bevilgningen, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1700		Forsvarsdepartementet	
	73	Forskning og utvikling	68 mill. kroner

V

Nettobudsjettering av salgsomkostninger

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2018 kan trekke salgsomkostninger ved salg av materiell og fast eiendom fra salgsinntekter før det overskytende inntektsføres under kap. 4760 Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold, post 45 Store nyan-skaffelser og kap. 4710 Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg, post 47 Salg av eiendom.

VI

Personell

Stortinget samtykker i at:

1. Forsvarsdepartementet i 2018 kan fastsette lengden på førstegangstjenesten, repetisjonstjenesten og heimevernstjenesten, slik det går frem av Prop. 1 S (2017–2018).
2. enheter oppsatt med frivillig heimevernspersonell kan overføres til forsvarsgrener og fellesinstitusjoner og benyttes i operasjoner i utlandet.

VII

Investeringsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2018 kan:

1. starte opp nye investeringsprosjekter som er presentert i Prop. 1 S (2017–2018), innenfor de kostnadsrammer som der er omtalt.
2. endre tidligere godkjente prosjekter som anført i Prop. 1 S (2017–2018), herunder endrede kostnadsrammer.
3. starte opp og gjennomføre materiellinvesteringsprosjekter med en kostnadsramme under 500 mill. kroner

4. starte opp og gjennomføre eiendoms-, bygge- og anleggsprosjekter (inkludert tilhørende innredning) med en kostnadsramme under 200 mill. kroner.
5. nytte bevilgningen på den enkelte investeringspost, hhv. postene 44, 45, 47 og 48, fritt mellom formål, bygg- og eiendoms-kategorier, anskaffelser og prosjekter som presentert i Prop. 1 S (2017–2018).
6. gjennomføre konsept- og definisjonsfasen av planlagte materiellanskaffelser.
7. igangsette planlegging og prosjektering av eiendoms-, bygge- og anleggsprosjekter (inkludert tilhørende innredning) innenfor rammen av bevilgningen på de respektive poster.
8. inkludere gjennomføringskostnader i eiendoms-, bygge- og anleggsprosjekter på post 47.

VIII

Fullmakter vedrørende fast eiendom

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2018 kan:

1. avhende fast eiendom, uansett verdi, til markedspris når det ikke foreligger annet statlig behov for eiendommen. Eiendommene skal normalt legges ut for salg i markedet, men kan selges direkte til fylkeskommuner eller kommuner til markedspris, innenfor EØS-avtalens bestemmelser. Dersom eiendommene er aktuelle for friluft- eller kulturformål, kan de selges på samme vilkår til Statskog SF hvis ikke fylkeskommuner eller kommuner ønsker å kjøpe eiendommene. Likeledes kan eiendommer som er nødvendige for å oppfylle samfunnets målsetting om å opprettholde en selvfinansiert sivil luftfart, selges direkte til Avinor AS. Dette gjelder følgende eiendoms-kategorier:

- a. rullebaner, taksebaner med tilhørende sikkerhetsområder, flyoppstillingsplasser og andre arealer og infrastruktur for flyoperasjoner
 - b. terminal innrettet mot det service- og tjenestebehov som forbrukere og myndigheter har bruk for
 - c. områder for kollektiv og privat tilbringertjeneste
 - d. kontorer og lignende
 - e. eiendommer for fremtidig utbygging
2. avhende fast eiendom til en verdi av inntil 100 000 kroner vederlagsfritt eller til underpris når særlige grunner foreligger.

IX

Tidspunkt for belastning av utgiftsbevilgninger

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2018 kan belaste utgiftsbevilgninger for bestillinger gjennom NSPA (*NATO Support and Procurement Agency*), andre internasjonale organisasjoner eller andre lands myndigheter fra det tidspunkt materiell blir bestilt, selv om levering først skjer senere i budsjettåret eller i et etterfølgende budsjettår.

X

Andre fullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet gjennom Forsvarsbygg i 2018 kan kjøpe/innløse boliger med fellesgjeld, slik at samlet gjeld knyttet til eierskap av slike boliger ikke overstiger 100 mill. kroner.

C.

Rammeuavhengige vedtak

I

Stortinget ber regjeringa i den varsla tilleggsproposisjonen synleggjere korleis innkjøpet av nye kystvaktfartøy bidreg til reduserte utslipp av klimagassar.

II

Stortinget ber regjeringa i den varsla tilleggsproposisjonen gjere greie for korleis innkjøpet av nye kystvaktfartøy bidreg til å oppretthalde nasjonal kompetanse og kapasitet til å byggje, utruste og vedlikehalde slike fartøy, og korleis ein vurderer at utrustinga sikrar låge levetidskostnader.

Oslo, i utenriks- og forsvarskomiteen, den 8. desember 2017

Anniken Huitfeldt

leder

Hårek Elvenes

ordf. for kap. 166, 1731, 1760, 4731 og 4760

Monica Carmen Gåsvatn

ordf. for kap. 164, 170, 1700 og 4700

Knut Arild Hareide

ordf. for kap. 150, 162, 171, 1710 og 4710

Trond Helleland

ordf. for kap. 118

Kjell-Idar Juvik

ordf. for kap. 152 og 1735

Martin Kolberg

ordf. for kap. 140, 141, 144 og 1761

Hans Andreas Limi

ordf. for kap. 161, 1792 og 4792

Audun Lysbakken

ordf. for kap. 151, 172, 1790 og 4790

Marianne Marthinsen

ordf. for kap. 116, 117, 1723 og 4723

Steinar Ness

ordf. for kap. 160, 167, 1734 og 4734

Abid Q. Raja

ordf. for kap. 165, 168, 1716, 1791 og 4791

Jonas Gahr Støre

ordf. for kap. 42, 100, 115 og 3100

Michael Tetzschner

ordf. for kap. 119, 163 og 169

Christian Tybring-Gjedde

ordf. for kap. 103, 104, 1720 og 4720

Kristian P. Wilsgård

ordf. for kap. 153, 480, 1361, 1732, 1733, 4361, 4732, 4733 og 4799

